EERSTE BLAD DONDERDAG 2 JANUARI 1930 [illegible]ste Jaarg. No. 1

SOERABAIASCH-HANDELSBLAD.

STAAT- EN LETTERKUNDIG DAGBLAD VAN NEDERLANDSCH-INDIË.

Uitgeefster
N. V. SOERABAIASCH HANDELSBLAD EN DRUKKERIJEN.
Hoofdbureau: BOEBOETAN, Filiaal: SOCIËTEITSTRAAT.
ABONNEMENTSPRIJS: f 12,50 per kwartaal bij vooruitbetaling. Voor het Buitenland is de prijs f 18.— per kwartaal. Losse nummer 20 cent. Men abonneert zich voor volle kwartalen Voor advertentie-tarieven zie pagina 3.

DIRECTEUR
H. van LOO

POLITIEK HOOFDREDACTEUR
H. C. ZENTGRAAFF.

Telefoonnummers:

	Kantoor	Huis
Hoofdredactie	1315 Z.	4444 Z.
Stadsredactie	416 Z.	
Interlocaal	1855 Z.	
Directeur	909 Z.	123 Z.
Advertentie-afd.	548 Z.	
Abonnements-afd.	154 Z.	
Expeditie (na 4 uur n. m.	4858 Z.	
Filiaal Sociëteitsstr.	253 N.	

INHOUD.

Le Père-la-Victoire

door

HUGO REYNST.

(*Nadruk Verboden*).

Parijs, 26 November.

Op Wapenstilstandsdag, feest der Overwinning, deed hij in een automobiel zijn laatsten rit door Parijs. Hij was dokter van beroep, uit een familie van dokters, en zijn organisme had hem sedert enkele maanden waarschuwingen gegeven, waarover hij zich niet de minste illusies kon maken. Hij wist, dat weldra het uur zou slaan van „den avond der gedachte", zooals hij een boek titelde, waarin hij zijn wijsbegeerte had samengevat, het uur, dat hij met ziel en lichaam uit het rijk der levenden en van de aarde zou scheiden, om te verdwijnen in het onbekende.

Wat mag er zijn omgegaan in den geest van den grijsaard, toen hij op den dag, die „*zijn* dag" was, voor de laatste maal contact zocht met de energie van zijn ras, de energie van Parijs?, toen de groote en kleine dingen, waarmee zijn leven langer dan een halve eeuw vervlochten was, zich in zijn oog weerspiegelden met den weemoed van het afscheid? Hij, die aan alles twijfelde, die meende, de lengte gepeild te hebben van al het bestaande en onbestaande, had een matelooze liefde voor zijn land. Ook deze macht ging hij vaarwel zeggen.

Negen dagen later trad hij in een bijna onmiddellijken doodsstrijd. Midden in den nacht overvielen hem felle darmkrampen, die hem deden schreeuwen van pijn, pijn tegen welke noch zijn stoïcisme, noch de morphine konden helpen. De nieren hielden op te functionneeren en het einde werd een kwestie van uren. Tweemaal nog logenstrafte hij de prognose der geneesheeren. Terwijl het gansche lichaam hem begaf, bood het hart onvoorzienen weerstand; het hart, waarvan Barrès hem eenmaal geschreven had: „gij, die in deze wereld een spiritueele kracht zult blijven, eenig in haar soort, omdat gij tijdens de tragische uren van het *va-tout*, in een Frankrijk, overdekt met wonden, het hart geweest zijt, dat niet sterven wil."

Zijn dood was eenvoudig, grootsch, pathetisch, Fransch.

Vrijdag-avond, 22 November, begon hij zijn bezinning te verliezen. Rondom zijn veldbed (hij was gewoon te slapen zonder matras) bevonden zich zijn zoon Michel, de pleegzuster Théoneste, een non, aan wie de onverzoenelijke anti-clericaal zich gehecht had, Albert, zijn oude kamerdienaar, en Brabant, zijn oude chauffeur. De perioden van bewustheid en van ijlen wisselden met steeds kortere tusschenpoozen en het delirium verstilde in een verdooving, welke telkenmale den afloop kon aanduiden. De phasen van luciditeit werden hoe langer hoe zwakker.

Toen hij de oogen opsloeg met den stervenden, maar helderen blik, welke voor immer gevolgd zou worden door de bewusteloosheid, herkende hij 't eerst zuster Théoneste, daarna zijn zoon. Hij wendde het hoofd lichtelijk ter zijde en de blik bleef rusten op Albert. Het gelaat vertrok krampachtig, terwijl de lippen trachtten te prevelen, zonder een geluid te kunnen voortbrengen. De oogen drukten een bede uit, en het scheen, alsof het door de ziekte verzwaarde lichaam een uiterste beweging wilde doen naar den trouwen knecht. Albert naderde als onder een onweerstaanbaren drang het ziekbed. Met een kracht, die niemand vermoeden kon, greep de stervende zijn hand, bracht haar naar den mond en kuste haar. Daarna gleed zijn blik naar Brabant en riep hem tot zich. Toen hij bij zijn bed was, greep de scheidende ook diens hand, duwde haar tegen den borsteligen knevel en kuste haar eveneens. Albert en Brabant weenden. Buiten zichzelf van smart viel de oude chauffeur over de borst van zijn meester en omhelsde hem onstuimig. Dit waren de laatste gebaren van hem, wiens klauwen hem den bijnaam geschonken hadden van „De Tijger". Hij zou niet meer bij kennis komen. Doch zijn sterke hart liet de laatste levensvonk pas glippen in den nacht van Zondag op Maandag. Hij was acht en tachtig jaar.

Onverwijld werd het lijk gespijkerd in een dennen kist, gesoldeerd in een looden kist, geschroefd in een eiken kist, voorzien van een koperen plaat, welke geen ander opschrift droeg dan: Georges Clemenceau. Behalve het stoffelijk overschot bevatte de dennen kist een vaas, vervaardigd uit een Duitschen bom, en verwelkte bloemen, geplukt en overhandigd onder het vuur der kanonnen. In denzelfden nacht, terwijl het gouvernement nauwelijks tijd gekregen had, den verscheidene de laatste eer te bewijzen, vervoerde een auto de doorluchtige overblijfselen naar een nietig dorpje in de Vendée, waar de familie sinds twee eeuwen een landgoed bezit op een beboschten heuveltop.

Clemenceau's vader is daar begraven, recht-overeind staande, met het gelaat naar het Westen, het gelaat naar de zee, en had gewenscht, dat zijn zoon hem vergezellen zou naar deze eenzame plek, wanneer zijn oogenblik gekomen was. Vier jaar geleden deed de Tijger den kuil graven, waarin ook hij staande zou afdalen, en elk jaar liet hij hem onderhouden „om minder werk te geven voor den dag zijner begrafenis". Hij had alle uitvaartplechtigheden, alle officieele vertegenwoordiging geweigerd. Slechts enkele familie-leden en een paar intieme vrienden zouden de teraardebestelling bijwonen.

Brabant was vooruitgereden om de laatste zorg te geven aan het graf, waar Clemenceau een copie had laten plaatsen van de „melancholische Athene" van den Acropolis, de Minerva, die de punt van een zwaard gericht houdt naar een perkament aan haar voeten, dat een verdrag aanduidt. Clemenceau echter had het perkament niet laten reproduceeren door den beeldhouwer. Hij wenschte, dat het symbolische zwaard den grond zou beschermen en niet een papier. Het monument vertolkt op zijne wijze het luttele vertrouwen, dat verdragen hem inboezemden.

Onder een plassenden regen arriveerde het rouw-convooi te Mouchamps, vanwaar het stijgen moest tot de hoeve van den Colombier, tot de dennenboomen op de heuvelspits, geplant door den vader. Brabant had den ganschen morgen met een honderdtal boeren der omgeving gewerkt, om den weg begaanbaar te maken. Karrevrachten steen en puin waren uitgespreid over het drassige leem, dat de herfstregens doorweekt hadden tot het fondament van rotsgrond. Maar de aarde en de elementen gingen accoord met den wil van den schuwen en hooghartigen oude, die zijn reis naar de groeve niet geprofaneerd wenschte door den sensatie-lust of de hypocrisie der nieuwsgierigen. Van de menigte auto's, welke te Mouchamps waren samengekomen, om den doode te begeleiden, bereikte geen enkele den top. Alle bleven halverwege de helling steken, tot de assen opgezogen door het slijk. Zelfs de motor van den lijkwagen, hoewel aan de spaken geholpen door een ploeg stoere Vendeeërs, bleek niet opgewassen tegen den eindklim.

De kist moest worden uitgeladen, om op zes schouders van dorpelingen te sjokken naar het gapende graf. Op de vijf kilometer, welke den Colombier scheiden van Mouchamps, had de auto ruim een uur gezwoegd. Tot diep in den nacht waren ossen en trekpaarden bezig om de verzande wagens van hen, die het verbod des tijgers getrotseerd hadden, los te werken uit het taaie, kleverige slik.

Jaren terug had een journalist Clemenceau verbaasd door hem te zeggen, waar zijn graf lag. „En weet je waarom ik daar begraven, wil worden", had de zonderling geantwoord, „omdat niemand er zal kunnen komen, zonder te riskeeren, dat hij zijn nek breekt". Iedereen heeft dit bij zijn barre uitvaart bewaarheid gezien.

Aan de groeve werd geen woord gesproken. Blootshoofds onder den slagregen, wachtten de omstanders in een somber zwijgen tot schop en spade hun werk voltooid hadden. Zoo verdween hij, in een beklemmende stilte, die in storm en ontij, onder regens van vuur en staal, het hart geweest was van Frankrijk.

***

Clemenceau was niet groot, niet geniaal, hij was geweldig; of liever nog: hij was gewelddadig. Hij beschouwde zich zelf in zijn materialistische philosophie, als een elementaire natuurkracht, welke geen ander doel had dan blindelings uit te woeden, tot zij in den schoot dierzelfde natuur opnieuw zou ondergaan. Hij mat de menschen naar de werkdadigheid der kracht, welke zij belichaamden, die hen gebruikte. Hij mat op gelijke wijze de ideeën naar den graad van vitaliteit, waarin zij geopenbaard werden. Actie in onverschillig welken vorm, actie, hoe of waar dan ook, en bij voorkeur actie om anderer actie te verpletteren, was zijn hoogste streven. De daad heeft zijn leven beheerscht, de daad in elke kleur, in elke nuance, maar niets dan de daad, de absolute daad, de daad om de daad.

Hij vertegenwoordigde in menschelijke gedaante, en als een pracht-exemplaar, den Darwinistischen *strugle for life* in zijn zuiverste beteekenis, gelijk hij gevoerd wordt in de niet-georganiseerde wildernis, met al zijn noodlottige gevolgen. In wezen en verschijning was deze radicale en fanatieke democraat een individualist in merg en been, een hyper-individualist, die bij iedere gelegenheid oversloeg tot de anarchie of tot de dictatuur. Het ontembare, het brute, de animale overvloed, verleidde hem onophoudelijk tot de grenzen der redeloosheid.

Hij was anti-militarist, en in 1870-'71, toen hij naar de dertig liep, had hij de nederlaag van zijn land aanschouwd als dilettant, zonder dienst te nemen. Het fatum moest zich voltrekken en deze geboren strijder streed niet. Niets vermocht gedurende de vier en veertig jaren, die liggen tusschen het „année terrible" en 1914, de stem op te roepen, welke hem in 1917 maken zou tot een demon.

Het onberekenbare geweld, waarover hij potentieel beschikte, en dat in andere tijden uitgebroken ware bij den jongen man, bleef ongebruikt. Al die jaren lag zijn dappere, bijtende eigenaard braak en zijn vurigste roerselen vonden geen werkingsveld. Zij tierden gelijk zij konden. Zij maakten van Clemenceau den beruchten omverwerper van ministeries: Tijgerspel. Vermaak eener vernietigende inborst. Er was geen ruimte voor dit explosieve gemoed in een geordende, optimistische, bureaucratische maatschappij en daar het de ruimte miste en de tucht versmaadde, kon het niet anders ageeren dan verwoestend: Alle daden van Clemenceau waren destructief en in de hoogste mate schadelijk voor zijn land.

Om slechts één détail aan te stippen: toen hij voor 't eerst het bewind aanvaardde in 1906, reduceerde hij de militaire uitgaven, welke in 1900 nog 136 millioen francs bedroegen, geleidelijk tot 92 millioen in 1907, tot 80 millioen in 1908, tot 66 millioen in 1909. Belachelijke sommetjes uit de gouden dagen van weleer! Vijf jaar vóór de wereld-catastrofe een leger-budget van 66 millioen! Dat het Fransche leger in 1914 onder de rampspoedigste voorwaarden ten strijde moest trekken, viel voor een zeer belangrijk deel te wijten aan Clemenceau. Hij waagde alle avonturen, welke een politicus in vredestijden wagen kan. Maar ware de oorlog niet uitgebroken, of ware hij gestorven vóór den datum der ramp, hij zou verdwenen zijn uit het leven als het gros zijner collega's, en zijn dozijnen duels op het pistool, zijn anti ministerieele manieën, zijn systematische oppositie-geest, zouden geen enkel spoor hebben achtergelaten, omdat hij nooit kon stijgen tot een constructieve evenwichtigheid.

De Tijger wordt pas interessant in 1917 als hij reeds een grijsaard is van zes en zeventig jaar. Hij neemt de leiding van den oorlog op zich, terwijl de ondergang der geallieerden zich begint af te teekenen op alle fronten. Revolutie in Rusland. Moedeloosheid in Frankrijk. Onverschrokken schrijdt hij in de infernale kringen van het verraad, die het land overleveren aan den rand, terwijl elke minuut van den dag en elke minuut van den nacht, jonge mannen sneuvelen voor een hopelooze zaak. Spionnen aan het hoofd der ministeries, spionnen aan het hoofd der Parijsche prefectuur van politie, spionnen bij de Generale Staven.

Clemenceau woedt als een bezetene. Wie hij niet laat fusilleeren, worden geketend of verbannen. Hij is herboren in een patriotische vlam. Wat hij weigerde in 1870, volvoert hij in 1917 als oude man, trekt een uniform aan, zet de legendaire soldatenmuts op, gaat in de voorste linies van Basel tot Nieuwpoort, zich blootstellend aan de kogels, den dood tartend. Zijn voorbeeld galvaniseert de troepen, waar hij onbeschrijflijk populair was, de troepen galvaniseeren de natie. Hij verricht een taak, waarvan de Duitschers geschreven hebben: „als wij een Clemenceau gehad hadden, zouden wij den oorlog niet verloren hebben". Voor 't eerst in zijn leven vond hij een taak, evenwaardig aan de phenomenaal destructieve elementen zijner natuur. En de weinige maanden, welke 22 Juli 1917, toen hij in den Senaat zijne historische redevoering uitsprak tegen verraders en medeplichtigen die zetelden op de banken der ministers, de weinige maanden, welke dezen onvergetelijken datum scheidden van 11 November, waren voldoende, om een geheel leven van amateurs-grillen te rehabiliteeren. Te rehabiliteeren tot een glanzende onsterfelijkheid.

Wat was het geheim van de onverzettelijkheid der in 1917 door Clemenceau ontplooide kracht?

Voor één deel de wroeging: het oorlogs-budget van 66 millioen francs in 1909, waarvoor Clemenceau verantwoordelijk was, wreekte zich in 1914 met de overstrooming van het land door de vijandelijke horden, met honderdduizenden dooden, met een weergalooze oorlogsschuld.

Voor een ander deel de overtuiging, welke Clemenceau persoonlijk kon voeden betreffende de niet-schuldigheid van zijn land aan de ontketening der ramp. Hij, die utopist geweest was tot het absurde, hij, die anderhalf millioen levens geofferd en verspild zag aan den pacifistischen waanzin, hij, hij alleen kon razen met een titanische koppigheid: *Je fais la guerre! Je fais la guerre!* Naast het oergeweld zijner natuur, was de kracht van dezen grijsaard: zijn recht. In dit pantser bevond zich niet één zwakke plek, welke hem het fragment eener seconde kon doen aarzelen. Dit is ook de redelijkste verklaring, waarom in Duitschland geen Clemenceau kon opstaan, waarom Clemenceau daarentegen identiek kon worden aan het hart van Frankrijk.

Nederlandsch-Indië.

Een Indische school in Den Haag?

Onze redacteur in Nederland schrijft ons dd. 3 December jl:

Er is sprake van, in de residentie, — waar tachtig à negentig duizend „Indische menschen" wonen — een „Indische school" te stichten. Het bestuur der Vereeniging van Indische verlofgangers, waarvan de heer D. van Geuns, die zelf oud-Indisch onderwijzer is, secretaris is, heeft de kwestie van het onderwijs aan Indische kinderen in Den Haag in studie genomen. Dit vraagstuk werd dezer dagen in een bijeenkomst met enkele Haagsche onderwijs-autoriteiten, — ook het bestuur van de afdeeling Nederland van het N. I. O. G. was erbij tegenwoordig — van alle kanten belicht en besproken. De heer Van Geuns somde de bezwaren op, welke het met verlof gaan naar Nederland met zich brengt voor ouders van schoolgaande kinderen. Doordat het leerplan in Indië over 7 jaar verdeeld is, en in Nederland over 6, bestaat er geen aansluiting tusschen het Indische en het Nederlandsche onderwijs. Zoodoende verliezen de meeste kinderen van Indische verlofgangers een jaar met het gaan naar Holland. De heer Van Geuns bepleitte dan ook de stichting van gemeentewege van een lagere school met een Muloklasse, met een Indisch leerplan, Indische boeken en Indische onderwijzers. De leerkrachten voor die school zouden volgens hem gemakkelijk te verkrijgen zijn. De bezwaren, welke tegen de stichting van een dergelijke school geopperd zouden kunnen worden, wogen z.i. niet op tegen het groote voordeel er van. Hierbij moet nog worden opgemerkt, dat er evenmin aansluiting bestaat tusschen een H. B. S. in Holland en in Indië, en dat die aansluiting niet enkel te wijten is aan leerplan en boeken, maar tevens aan den tijd.

De heer Van Geuns stelde voor een enquête te houden onder de leden der Vereeniging, ten einde te weten te komen, hoeveel verlofgangers hun kinderen naar een Indische school zouden zenden, indien die bestond.

De heer De Vries, inspecteur van het Onderwijs, merkte op deze bijeenkomst op, dat plannen tot oprichting van een Indische school reeds vroeger waren opgekomen, maar door aan hem onbekende oorzaken niet zijn door gegaan. Hij ziet heel goed de bezwaren in van de niet-aansluiting van het Indische met het Hollandsche leerplan, vooral in de hoogere klassen, doch hij meende zeer te moeten betwijfelen, of centralisatie mogelijk zou zijn. Ouders zou den zeker bezwaar hebben tegen den afstand, b.v. als de kinderen ver uit de buurt van de school woonden. Ook zouden er moeilijkheden ontstaan bij het verwerven der leerkrachten, wat de wettelijke bepalingen aangaat. Volgens hem zou een andere oplossing gevonden kunnen worden. Bij genoegzame deelneming zouden n.l. de kinderen van Indische verlofgangers in de school, waar zij ingeschreven zijn, in een vóórklasse geplaatst kunnen worden, waarin zij dan klaar gemaakt zouden kunnen worden voor de klasse, welke zij op die school zouden kunnen volgen. In elk geval moet men beginnen met over zooveel mogelijk juiste cijfers te beschikken. Daarom juichte hij het denkbeeld voor het houden eener eener enquête ten zeerste toe. Er is nu een studiecommissie benoemd om een nader rapport uit te brengen.

Huldiging van den heer A. W. Groote.

De Indische commissie voor de huldiging van den heer Groote verzoekt ons, in aansluiting op haar communiqué van 25 October jl., het volgende mede te deelen:

In Holland heeft zich een eerecomité gevormd onder voorzitterschap van den heer W. de Vlugt, burgemeester van Amsterdam, bestaande uit de heeren: mr. M. Slingenberg, lid der Eerste Kamer, voorzitter van de Gemengde Commissie voor de Stenographie; J. M. F. L. Steger, directeur van de Stenographische Inrichting der Staten-Generaal; N. Ant. Jansen, hoofd van den Stenografischen Dienst van den Volksraad; Jan ter Haar Jr., wethouder der Gemeente Amsterdam; Ch. E. H. Boissevain, oud-lid van den Gemeenteraad van Amsterdam; prof. Hk. de Vries, hoogleeraar aan de Universiteit te Amsterdam; dr. S. Elzinga, inspecteur van het Middelbaar Onderwijs.

Dit Eerecomité is voornemens den heer Groote op zijn 70sten verjaardag te huldigen op een in het Hotel l'Europe te Amsterdam te houden receptie, waar den heer Groote, namens de Nederlandsche, Belgische en Indische „Groote"-schrijvers en belangstellenden in zijn stelsel, een cadeau zal worden aangeboden.

De Indische Commissie zal op dien dag te ongeveer 9 uur n.m. (M. J. T.) uit de studio van den Radiodienst te Weltevreden, den heer Groote toespreken en hem de gelukwenschen der Indische systeemgenooten overbrengen. Door de gewaardeerde medewerking van den Indischen en Hollandschen Radiodienst zullen in de receptiezaal van Hotel l'Europe te Amsterdam een loudspeaker en een microfoon worden opgesteld, zoodat ieder der aldaar aanwezigen, het uit Indië gesprokene zal kunnen volgen. De heer Groote zal, nadat Indië heeft gesproken, de Indische stenobeoefenaren toespreken.

Ongetwijfeld zullen velen, die in de practijk de vinding van den heer Groote hebben leeren waardeeren, nu de gelegenheid daartoe bestaat, ook gaarne zijn stem hooren.

De Indische Commissie zal het dan ook zeer op prijs stellen, van deze radiotelefonische toespraken luister-rapporten te mogen ontvangen aan haar adres: Javaweg 52, Weltevreden. De toespraken zullen worden uitgezonden op een golflengte van 16.3 M. (Kootwijk) en 27 M. (Bandoeng).

Ernstige motorongevallen.

Donderdagmiddag, zoo verneemt „Aneta", heeft in de buurt van Buitenzorg op den grooten weg een ernstig ongeval plaats gehad.

Een Chineesch ingezetene uit Bandoeng, wiens naam men niet kon opgeven, omdat zijn toestand van dien aard is, dat men hem nog geen verhoor heeft kunnen afnemen, was met zijn motorrijwiel uit Batavia vertrokken. Bij paal 26 ongeveer, ontmoette hij op zijn weg een particulieren auto, bestuurd door een Europeaan en komende uit Buitenzorg.

De auto, uitwijkende voor een troep passargangers op den weg, was, toen de motorfiets met groote vaart in aantocht was, gedwongen, voor een oogenblik den rechterkant van den weg te houden, aangezien er geen tijd meer was, om te stoppen.

Blijkbaar was dit plotselinge obstakel door den motorfietsrijder niet opgemerkt, althans bleef dit voertuig met dezelfde snelheid doorrijden. Het onvermijdelijk gevolg hiervan was een hevige botsing.

De wielrijder werd met kracht over den weg geslingerd, waar hij ernstig gewond bleef liggen. Per passeerenden auto bracht men hem naar een ziekeninrichting te Buitenzorg over.

De botsing was zóó hevig, dat de radiator van den auto gedeeltelijk ingedrukt werd, terwijl van het motorrijwiel niet veel overbleef.

Twee dagen tevoren heeft ongeveer op dezelfde plaats, in de buurt van Kedong Halang, een botsing plaats gehad tusschen een auto uit Buitenzorg, en een uit Batavia, waarin als passagiers gezeten waren de dames Moll uit Soekaboemi.

Bij dit ongeval werd Mevrouw Moll, gelukkig niet ernstig, verwond.

Het ongeluk gebeurde, doordat een van de auto's, bij het plotseling uitwijken voor een grobak slipte en tegen de andere car opbotste.

Beide voertuigen werden ernstig beschadigd.

Afstandstabellen van Celebes.

De J. M. C. deed deze week het licht zien een complete afstandstabel van het wegennet op geheel Celebes, waarvan aan ieder lid op dat eiland kosteloos een ex. werd toegezonden.

Dit nuttige boekje, in keurigen linnen band, is het 4e. in eene reeks van afstandstabellen, waarvan die voor Java en Madoera, Sumatra en Bali reeds eerder verschenen.

Moord in de Gevangenis.

In de gevangenis te Tjipinang, zoo vernemen wij, werd Maandag j.l. een Javaansche gestrafte door twee rasgenooten, medegevangenen, onverhoeds aangevallen.

De aanvallers, gewapend met een soort mes, vervaardigd uit een stuk bandijzer, brachten hun slachtoffer, voordat het personeel tusschenbeide kon komen, zulke verwondingen toe, aan het hoofd en, bij de hartstreek, dat hij kort daarop aan de gevolgen overleden is. Daarna lieten zij zich gewillig arresteeren.

Bij het voorloopig verhoor legde een der schuldigen een verklaring af, waaruit bleek, dat de oorzaak was jalouzie, als gevolg van zekere verhouding tusschen sommige gevangenen.

De Tramfusie.

Wij vernemen, dat den 31sten Dec. j.l. telegrafisch bericht van de directie van de Bataviasche Electrische Tram-Maatschappij is ontvangen, dat de aandeelhouders van genoemde Maatschappij met algemeene stemmen de fusie-voorstellen en wat daarmede verband houdt, hebben aangenomen.

Indien met betrekking tot de formaliteiten, die nog vervuld moeten worden, geen moeilijkheden rijzen, staat dus thans aan de oprichting van de Bataviasche Verkeers-Maatschappij door de N. I. T. M. en de B. E. T. M., niets meer in den weg.

Ned.-Indische Wegenvereeniging.

Den 29sten Dec. heeft te Bandoeng de Wegenraad vergaderd onder presidium van prof. Van Breen.

Voor Generaal P. A. van der Burg, die wegens vertrek naar Europa is afgetreden, heeft kolonel L. C. A. van de Kasteele, inspecteur van het Wapen der Genie, zitting genomen in het Dag. Bestuur der N. I. W. V..

Vastgesteld werd de begrooting en het werkplan voor het komende jaar, alsmede een personeelsregeling, waardoor de continuïteit van het Vereenigingswerk verzekerd is.

Tevens werd beslist omtrent den uitslag der 1ste prijsvraag van de N. I. W. V. over de boekhouding van weguitgaven. Deze uitslag, welke thans bekend kan worden gemaakt, is, dat van de 15 zoowel uit Holland als Indië binnengekomen antwoorden eervol vermeld zijn de inzendingen van J. Oosterbaan Jzn. te Soerabaia en C. Steneker te 's Gravenhage, onder wie de uitgeloofde prijs zal worden verdeeld.

Pekalongan.

Installatie.

De installatie van den nieuw benoemden Regent van Tegal zal geschieden door den Gouverneur van Midden-Java in de Kaboepaten van Tegel op 6 Januari a.s. ten 10 uur v. m.

Op denzelfden dag des avonds om 9 uur recipieeren de Regent en de Raden Ajoe eveneens in de Kaboepaten.

De Aniem.

Met ingang van 1 Februari a. s. zal zeer waarschijnlijk de Aniem overgaan tot levering van dagstroom voor de gemeenten Pekalongan en Tegal. Het lichtstroomtarief zal eenigszins worden verhoogd, waartegenover staat, dat de aangeslotenen vrij dagstroom mogen gebruiken voor huishoudelijke doeleinden, als electrisch strijken, koken enz.

Uit Solo.

Huldeblijk voor den Soesoehoenan.

In aansluiting op ons bericht van Maandag kunnen wij melden, dat Z. H. de Soesoehoenan Zondag l.l. persoonlijk het ontwerp van den heer Frans A. Cleton heeft bezichtigd. Z. H. toonde zeer veel belangstelling voor dit werk en was zeer tevreden over den prachtigen opzet.

Daarna begaf zich Z. H. weder naar Paras, waar Z. H. op het oogenblik verblijft, tot herstel van zijn gezondheid.

Overplaatsing.

De 1ste luitenant Sluyter, adjudant van de 4de compagnie mitrailleurs, wordt in het begin van Januari overgeplaatst naar Magelang.

Mutaties in de Suikerindustrie.

Vertrokken van de Suikerfabriek: Minggiran de 2e machinist D. van der Helm; Kentjong de snijveldemployé N. A. Barendse; Garoem de machinist-remise J. Kleton; Goenoengsari de tijd. opzichter E. L. Kunkels; Nieuw Tersana de 3e machinist D. H. M. Bergvelt en de 1e ass. chemiker J. C. van Meeuwen; Ketanggoengan West de fabricatiechef Ir. J. M. F. van Blommestein en de 3 machinist J. F. C. Coers; Kemantran de 1e ass. chemiker H. Oostmeijer; Soemberhardjo de fabricatiechef Ir. A. C. de Sturler en de 2e machinist A. M. M. U. Hobe; Poerwodadi de 1e ass. chemiker Ir. P. M. D. de Haer; Modjoagoeng de 2e machinist A. E. Borgen; Soekoredjo de 1e ass. chemiker J. W. M. Busch; Ardjawinangoen de tuinopzichters F. van Dixhoorn, Ph. G. Bom en de tuinchemist E. A. Hulst; Gempol de tuinopzichter Soekario; Tjomal de weegbrugemployé O. C. Dessauvagie; Bangak de tuinchemisten J. F. Thierbach en L. Levert; Bantool de ass. tuinopzichter M. Rups; Panggoongredjo de tuinopzichter M. H. T. Keilman.

In dienst gekomen op de Suikerfabriek: Ngadiredjo als 2e machinist H. H. Bos; Sroenie als 2e machinist D. van der Helm; Koenir als chemiker D. Hagers; Soerawinangoen als 2e machinist F. F. van Olmen; Ketanggoengan-West als 1e ass. chemiker M. Grysen en als hoofdtuinopzichter H. W. Santé; Wonopringgo als 3e machinist F. A. Oltmans; Alkmaar als hoofdtuinopzichters W. H. D. J. Visscher; Ardjawinangoen als tuinchemist L. Levert en als tuinopzichters M. H. T. Keilman, M. Rups; Gempol als tuinchemist Ch. G. Hardey; Panggoongredjo als tuinopzichter J. F. Thierbach; Bodjong als 2e machinist O. de Rook; Maron als 2e machinist E. la Fontaine; Gending als 2e machinist J. Bakker; Manishardjo als chemiker J. L. C. Wildeman; Phaeton als snijveldopzichter A. F. Davidson; Redjoagoeng als 2e machinist K. Wanjon en als tuinopzichter A. H. Crolla; Demak-Idjo als 2e machinist P. Don Azn; Waroe als snijveldopzichter C. B. Meelhuyzen.

Voornaamste Nieuws.

(loopende tot 12 uur n.m.)

Het zesde postvliegtuig Indië — Holland vertrok gisteren van Batavia en kwam te Medan aan.

De heeren Soetomo c. s. gaven een manifest uit.

De nationalistische leider Nahas Pasha vormde een nieuw Egyptisch kabinet.

Bij een brand in een bioscooptheater te Paisley, kwamen 70 kinderen om het leven.

Het All India Congress te Lahore nam met overweldigende meerderheid de Onafhankelijkheids-motie van Gandhi aan.

De haven van Cheribon.

Wegens vertrek eervol ontslagen als lid van de commissie van bijstand voor het beheer der haven van Cheribon, P. J. Stienstra, inspecteur van vervoer van de Semarang Cheribon Stoomtram Maatschappij, onder dankbetuiging voor de door hem als zoodanig bewezen diensten,

Benoemd tot lid dier commissie, A. Boenk, optredend inspecteur van vervoer dier Maatschappij.

Officieele Mutaties.

Ontslagen: op verzoek, eervol met ingang van 8 Januari wegens volbrachten diensttijd de bewaarder van het kadaster J. Z. Kerkhoff.

Benoemd: met ingang van 8 Januari als zoodanig K. E. van Oosterzee.

Belast: tijdelijk met de functie van hoofd-gouvernementsarts Dr. C. E. J. Heberlein.

Gesteld: ter beschikking van de provincie Midden-Java met ingang van 1 Januari Ir. E. J. L. Fuhri, hoofd van de irrigatie-afdeeling Pemali-Tjomal, Ir. H. Meelhuyzen, hoofd der irrigatie-afdeeling Serajoe, Ir. G. E. Zaiser, ingenieur der B. O. W. eerste klasse, J. Everts, inspecteur van de Zoutregie.

Verleend: acht maanden verlof naar Europa, met ingang van 4 Juni 1930 aan den Raadsheer in het Hoog Gerechtshof Mr. H. Lamberts.

Herbenoemd: tot hoofdingenieur, hoofd der afdeeling Landsgebouwen der B. O. W. Ir. J. F. van Hoytema, van verlof terugverwacht.

Ontheven: eervol, met ingang van eind Januari, van de waarneming van genoemde betrekking Ir. M. J. Rotteveel, die als hoofdambtenaar wordt gesteld ter beschikking van den Directeur van B. O. W.

Benoemd: tot tijdelijk buitengewoon voorzitter van den Landraad te Djember Mr. J. Oppendijk.

Ontheven: eervol, in verband met den terugkeer van verlof van den betrokken titularis, van de waarneming der functie van inspecteur van den P. T. T. A. H. de Hes.

Belast: tijdelijk met de waarneming van de functie van Adviseur van het Volkscredietwezen en Coöperatie Dr. G. H. van der Kolff.

Belast: met ingang van 3 Januari met de waarneming van de functie van hoofdingenieur, afdeelingshoofd van den dienst van toezicht bij de S.S., Ir. J. R. M. Keunen, Ir. D. Willebrand.

Verleend: acht maanden verlof met ingang van 2 Juli aan de onderwijzeres derde klasse te Jogjakarta R. D. H. de Lange, met ingang van 1 Juli aan den onderwijzer eerste klasse te Magelang, A. J. van Iersel, met ingang van 2 Augustus aan den onderwijzer tweede klasse te Lamongan R. Ch. Meyer, negen maanden, met ingang van 2 Juni aan den directeur der Muloschool te Tondano A. J. Hilbers.

Ontslagen: eervol, met ingang van 2 Juli de leeraar aan de Opleidingsschool te Probolinggo F. J. H. Smeets.

Benoemd: tot onderwijzres derde klasse te Pamekasan J. J. Bourgeois, tot leeraar aan de K. W. III school te Batavia W. L. M. van Dijk, tot leerares aan de Algemeene Middelbare School te Bandoeng R. Blok, tot technisch ambtenaar bij den P. T. T. P. H. A. van Ophuysen.

Overgeplaatst: van de Boschinrichting naar het Djatibedrijf de opperhoutvester J. Gokkinga.

Benoemd: tot redacteur eerste klasse bij den Dienst van Waterkracht en Electriciteit S. D. Kuypers.

Blijft gesteld: ter beschikking van het hoofd der afdeeling wildhout de opperhoutvester F. W. K. de Klerk.

Gesteld: ter beschikking van den president van den Raad van Justitie te Semarang W. J. H. de Visser.

Werkzaamgesteld: bij den gouvernements-accountantsdienst te Palembang A. Kanne.

Belast: met de functie van douane-ambtenaar tweede klasse en werkzaamgesteld als ontvanger te Cheribon J. B. M. Cobussen, als controleur te Makassar W. P. A. Aberti.

Overgeplaatst: van Makassar naar Bandjermasin de controleur J. Th. W. G. Melig, van Makassar naar Balikpapan de hoofdverificateur W. van der Velder.

Geplaatst: te Makassar de hoofdverificateur J. S. E. Scheerder.

Bevorderd: met ingang van 11 Januari bij den M. G. D. tot Officier van gezondheid eerste klasse B. J. M. Banker.

Benoemd: tot gouvernements-veearts eerste klasse bij den Burgerlijken Veeartsenijkundigen Dienst C. A. de Visser, met ingang van 3 Januari tot Officier van Justitie bij den Raad van Justitie te Padang Mr. J. de Kruyff, thans substituut-officier van Justitie bij den Raad van Justitie te Batavia; met ingang van 3 Januari tot substituut-officier van Justitie bij den Raad van Justitie te Batavia Mr. H. C. Jongmans, thans tijdelijk tweede buitengewoon substituut-Officier van Justitie bij den Raad van Justitie aldaar.

TELEGRAFISCH EN BUITENLANDSCH NIEUWS

Nederland.

Den Haag, 31 Dec. (*Aneta*).
De Tweede Haagsche Conferentie.

H. M. de Koningin is voornemens ter gelegenheid van de Tweede Haagsche Conferentie, de gedelegeerden ten paleize te ontvangen.

Den Haag is gereed voor de ontvangst der conferentie. Het middendeel van de zaal der Tweede Kamer is ontruimd. Daar wordt de conferentietafel geplaatst. Op de tribunes zullen 150 journalisten een plaats vinden.

Rome, 30 Dec. (*Aneta-Reuter*).
De minister van Financiën, Mosconi, treedt als leider der Italiaansche delegatie, naar de Tweede Haagsche Conferentie.

Parijs, 30 Dec. (*Aneta-Reuter*).
De Fransche delegatie, onder leiding van Tardieu, vertrekt 2 Januari naar Den Haag.

Den Haag, 1 Januari (*Aneta*).
Marine-mutaties.

De luitenant ter zee Beckman en de Officier van den Marine Stoomvaart Dienst, C. de Vries, zijn met ingang van 1 Februari a.s. eervol ontslagen.

De luitenant ter zee tweede klasse Opwyrda is bevorderd tot luitenant ter zee eerste klasse.

Den Haag, 1 Januari (*Aneta*).
Hoogleeraarsbenoeming.

De privaat-docent te Amsterdam, S. de Boer, is benoemd tot Hoogleeraar in de geneeskunde aan de Universiteit te Groningen.

Enschede, 1 Januari (*Aneta*).
De Heemaf.

De heer H. Roelvink is benoemd tot commissaris van de Heemaf.

Den Haag, 1 Januari (*Aneta*).
De stranding van de „Disciplina".

De uitspraak van den Raad van Scheepvaart in de zaak van de stranding der *Disciplina* luidt, dat de oorzaak niet meer zekerheid is vast te stellen.

Amsterdam, 1 Januari (*Aneta*).
De beperking der diamant-industrie.

De beperking van de diamant-industrie is met een maand verlengd.

Den Haag, 1 Januari. (*Spec.-Aneta.*)
Benoemingen.

De heer van Lohuizen, bedrijfsleider van de Boekit Assam-mijnen, is benoemd tot technisch lid van den raad van regeeringsafgevaardigden, inzake de arbeidsvoorwaarden in de steenkolenmijnen, te Genève.

Parijs, 1 Januari, (*Spec-Aneta.*)
De Japansche gezant Adatchi is benoemd tot lid van het Permanente Hof van Internationale Justitie te 's Gravenhage.

Amsterdam, 1 Januari (*Spec.-Aneta.*)
Amsterdam's scheepvaart.

In 1929 kwamen te Amsterdam 3974 schepen aan, met een bruto-inhoud van 26.951.249, tegen 3870 schepen, met een bruto-inhoud van 26.084.473 tons in 1928.

Den Haag, 1 Januari (*Spec.-Aneta.*)
Sleepboot-averij.

Uit Penmarch-head wordt gemeld, dat de sleepboot *Poolzee*, welke het zeilschip *Pomorce* sleepte, in de Golf van Biscaye zeer zwaar beschadigd werd. De herhaaldelijk brekende trossen werden steeds weer bevestigd.

De brug van de *Poolzee* en het standaard-kompas zijn gedeeltelijk weggeslagen.

De bemanning van de *Pomorce* werd met reddingbooten van boord gehaald. De *Witte Zee* is naar Penmarch-head vertrokken om hulp te verleenen.

Den Haag, 1 Januari (*Aneta.*)
Opgeheven.

Het *Katholiek Sociaal Weekblad* is opgeheven.

België.

Bordeaux, 31 Dec. (*Aneta-Radio*).
Het internationaal Staalkartel.

Het Internationaal Staalkartel is met algemeene stemmen door de deelnemers ontbonden, omdat het niet de resultaten heeft opgeleverd, waarop men gerekend had. De voorraden waren steeds grooter geweest, dan de vooraf behaalde cijfers.

Engeland.

Londen, 31 Dec. (*Aneta-Reuter*).
Ontzettende ramp.

Meer dan 60, doch waarschijnlijk wel eerder 80 kinderen, zijn levend verbrand of aan bekomen wonden overleden als gevolg van een verschrikkelijken brand, welke uitbrak in de „Glen"-bioscoop te Paisley. De brand brak uit tijdens een matinée.

De voorstelling was aan den gang toen vlammen uit de projectie-cabine sloegen. Onder de toeschouwers ontstond een wild gedrang naar de uitgangen, welke spoedig versperd waren door worstelende jongens en meisjes. Politie en burgers, voorzien van geïmproviseerde gasmaskers, brachten zooveel mogelijk kinderen in veiligheid, terwijl de in doodsangst verkeerende moeders het reddingswerk gadesloegen. De brandweer gebruikte ladders om zoo de bovenste vensters te bereiken en gaf de kinderen door. Alle 150 geredden werden per tram snel naar het ziekenhuis gebracht.

Nader wordt gemeld, dat 60 lijken zijn geborgen. Het bioscooptheater, dat 750 personen kan bevatten, was stampvol kinderen uit de arbeidende klasse. Hun ouderdom varieerde van zestien maanden tot veertien jaar. Een vader verloor bij deze ramp drie kinderen.

Londen, 31 Dec. (*Spec. Dienst S.H.*)
Geen kinderen zijn verbrand, doch de dood der slachtoffers moet worden geweten aan het feit, dat zij onder den voet werden geloopen, dan wel in den dichten rook stikten.

Londen, 31 Dec. (*Spec Dienst S. H.*)
Er is in Schotland nooit ellendiger Oudejaar gevierd dan thans met de ramp in het bioscooptheater te Paisley. Deze ramp is de ernstigste van dezen aard welke ooit op de Britsche eilanden voorkwam.

De kinderen waren bijeengekomen voor een speciale Oudejaarsvoorstelling. Zij hadden juist op de film gezien hoe een kind overreden werd, toen een dichte rook uit de cabine van den operateur kwam. De film was in brand gevlogen. De operateur trachtte de brandende film te verwijderen, doch onder de kinderen ontstond een paniek. Zij snelden naar den achteruitgang, waar de eersten over de tien treden die zij op moesten, struikelden en werden vertrapt. Dit was ook de oorzaak van de meeste doodelijke ongelukken.

De brandmeester van Paisley zei dat geen enkel kind in de vlammen omgekomen is.

Het nieuws van de ramp verspreidde zich als een loopend vuurtje door de katoenfabrieken.

De half waanzinnige ouders vochten met brandweerlieden en politie om de bioscoop binnen te komen. De brandweerlieden drongen het bioscooptheater binnen over den wal van kinderlijken en brachten zooveel mogelijk kinderen in veiligheid. Sommige kinderen waren absoluut ongedeerd, doch verstijfd van den schrik. De slachtoffers werden met trams, particuliere auto's autobussen en welke voertuigen de politie ook maar requireeren kon, naar het ziekenhuis gebracht. De arme dreumesjes werden, toen alle bedden reeds bezet waren, in de gang neergelegd. Dringende telefonische boodschappen brachten de doktoren uit de geheele stad naar het ziekenhuis.

Het sousterrain van het ziekenhuis werd ingericht als lijkenhuis. Vele vrouwen vielen flauw toen zij de lijken van haar kinderen herkenden.

Ottawa, 1 Januari (*Aneta-Reuter.*)
De Premier, Mackenzie King, heeft aan den burgemeester van Paisley een telegrafische betuiging van Canada's medegevoel met de ramp gezonden.

Londen, 1 Januari (*Aneta-Reuter.*)
Het aantal dooden is thans tot 70 gestegen.

De Hoofd-inspecteur van het Ministerie van Binnenlandsche Zaken, belast met het toezicht op de ontplofbare stoffen, vertrekt naar Paisley, om een onderzoek in te stellen naar de oorzaak van de ramp.

De Lord Advocate overweegt een openbaar onderzoek.

Hunne Majesteiten zonden een telegram aan den burgemeester van Paisley, waarin Zij Hun groote droefheid betuigen over het verschrikkelijk verlies aan kinderlevens, met verzoek Hun diep gevoelde sympathie aan de ouders der slachtoffers over te brengen. Zij gaven den wensch te kennen op de hoogte te worden gesteld van den toestand der gewonden.

Londen, 1 Januari (*Aneta*).
39 Kinderen moesten in het ziekenhuis blijven.

Een aandoenlijke coïncidentie was, dat de film, welke op het oogenblik van de ramp werd vertoond, getiteld was „The Crowd" (de menigte).

Een politiewacht moest voor het ziekenhuis worden opgesteld om de half waanzinnige ouders tegen te houden.

Men denkt dat enkele slachtoffers door gas vergiftigd zijn. Een brandweerman heeft nadrukkelijk geconstateerd, dat er gas ontsnapte. Het is mogelijk dat de gasarmen tijdens de paniek gebroken zijn.

Londen, 1 Jan. (*Spec. Dienst S. H.*)
Onder een meedoogenlooze regen stonden den geheelen nacht deerniswekkende groepen huilende moeders en vaders in de nabijheid van het lijkenhuis van het ziekenhuis te Paisley, om de lijkjes te identificeeren en berichten te vernemen omtrent hun gewonde kinderen. Van de 37 gewonden in het ziekenhuis, verkeeren 12 in zeer kritieken toestand. Gevreesd wordt, dat sommigen niet in leven zullen blijven. Een medische autoriteit was van meening, dat in de meeste gevallen de dood spoedig is ingetreden. Een brandweerman zei in een beschrijving van het tooneel, dat de bioscoopzaal bood, dat hij er aan twijfelde, of sommige geredde kinderen ooit hun verschrikkelijke ondervinding te boven zullen komen. In een hoek zag hij een klein jongetje, bij wien de lijken tot de borst opgestapeld lagen, terwijl hij nog wilde gebaren maakte, alsof hij dacht nog steeds voor zijn leven te moeten strijden in het verschrikkelijk gedrang.

Thans wordt medegedeeld, dat de ramp het gevolg is van het feit, dat de operateur niet in staat was de zijdeur te openen, toen hij dapper heensnelde met de brandende film. Vele kinderen zijn zóó verminkt, dat ze slechts door hun kleeren waren te identificeeren.

Vrijwilligers uit de verschillende ziekenhuizen boden zich aan, de lijken gereed te maken voor de begrafenis.

Ottawa, 31 Dec. (*Spec. Dienst S. H.*)
De a. s. Vlootconferentie.

Een aanvulling van de Japansche inzichten inzake de ontwapening, tot uiting gekomen in de mededeeling van Wakatsuki dd. 27 dezer, werd gegeven door Tokugawa, den Japanschen gezant in Canada, die uit Washington terugkeerde, waar hij de Japansche gedelegeerden ontmoette.

Tokugawa verklaart, dat de verlangens van Japan „voldoende zijn voor verdediging, doch onvoldoende voor den aanval".

Japan vraagt een hulpschepen-verhouding van 70 pCt. van de sterkste vloot. Deze eisch is des te meer gerechtvaardigd, doordat reeds ter conferentie te Washington Japan zich een opoffering getroostte door zijn eisch van 70 pCt. voor de hoofdschepen terug te brengen tot 60 pCt. Japan zal te Londen niet het initiatief nemen, om de dit land door de Conferentie te Washington toegewezen verhouding voor hoofdschepen te wijzigen. Japan is bereid, af te zien van het bestaande programma, om meer onderzeeërs te bouwen, doch acht het noodzakelijk, practisch zijn huidige sterkte te behouden. Tokugawa zei, dat het resultaat der inleidende besprekingen tusschen de Japansche en Amerikaansche afgevaardigden, naar hij geloofde was, dat beide landen tot volkomen begrip kwamen van hun onderlinge positie ten opzichte van de belangrijke punten.

Londen, 31 Dec. (*Aneta-Reuter*).
Nieuwjaarswenschen van Chiang Kai Shek.

In antwoord op het Nieuwjaars-gelukwensch-telegram van Chiang Kai Shek heeft de Koning telegrafisch geantwoord: „Met zeer veel genoegen ontving ik Uw vriendelijk telegram met Nieuwjaarsgelukwenschen namens de nationalistische regeering en het volk der republiek China en ik reciproceer Uw goede wenschen van ganscher harte."

Londen, 31 Dec. (*Spec. Dienst S. H.*)
Nieuwjaarsboodschap.

In zijn Nieuwjaarsboodschap aan de natie zegt de Premier: „Wij hebben een langen en moeilijken tijd achter den rug, waarin wij streden tegen de na oorlogsche moeilijkheden. Die taak is nog niet geëindigd. Het is minstens een goed voorteeken dat het eerste werk, hetwelk ons dit jaar wacht, de vlootconferentie zal zijn, welke ten doel heeft den wereldvrede voor de toekomst nog zekerder te maken. Ik vraag mij echter af of wij de zaak wel flink genoeg aanpakken? Zien wij onze industrieele moeilijkheden wel dapper genoeg onder de oogen? De natie heeft behoefte aan eenheid om gezamenlijk onze huishouding in orde maken opdat de plaats welke wij geërfd hebben, steeds de onze moge blijven."

Londen, 30 Dec. (*Aneta-Reuter*).
Nieuwe onderzeeër.

De nieuwe onderzeeër *Odin*, het grootste schip van zijn type ter wereld, is uit Chatham te Portland aangekomen. Het had onderweg een hevigen storm te doorstaan. Het zal proeftochten uitvoeren, alvorens binnen een maand naar China te vertrekken.

Londen, 1 Januari (*Spec. Dienst S. H.*)
Belangrijk deficit.

De cijfers van de Schatkist over de negen maanden, eindigende 31 December, toonen een deficit van bijna 170.000.000 p.s.

Londen, 1 Januari (*Spec. Dienst S. H.*)
Kostbaar schilderij verdwenen.

Het meesterwerk van Van Dijck, „Concert des Anges", ter waarde van ongeveer 300 000 p.s., is op weg van Brussel naar Londen verdwenen.

Een kunsthandelaar in het Westend van Londen, aan wien het was geconsigneerd om verkocht te worden, stond verbaasd toen bij opening bleek dat de pakkist leeg was.

Brussel, 1 Januari (*Spec. Dienst S. H.*)
De heer Bechbache, eigenaar van de verdwenen van Dijck, zei in een interview met „Reuter", dat zijn hart gebroken was door de geheimzinnige verdwijning van het meesterwerk, dat, naar vernomen wordt, slechts voor een kwart van de marktwaarde verzekerd was.

Bechbache verklaarde, dat hij de pakkist, welke het schilderij bevatte, op 15 December aan de verzendingsagenten overgaf. Hij wist dat de kist enkele dagen te Antwerpen was aangehouden en ook enkele dagen in het ruim van het stoomschip in de haven van Londen had gelegen.

Londen, 1 Januari (*Aneta-Reuter*).
Onderscheidingen.

Als belooning voor hun persoonlijken moed bij de verhindering van de poging om het s.s. *Haiching* te beroven, in het begin van December, werden benoemd tot Officier in de Order of the British Empire, de kapitein van de *Haiching*, Osmonde Hedworth Farrar en de eerste officier van dit schip, Perry. Tot ridder in de Order of the British Empire, werden benoemd de machinist Duxon, en de tweede officier Johnson.

Tot Knight-Commander van de Order of the British Empire, werd benoemd Harry Halton Fox.

Duitschland.

Washington, 30 Dec. (*Aneta-Reuter*).
Amerika's ambassadeur te Berlijn.

De Duitsche regeering heeft aan President Hoover medegedeeld, dat de benoeming van den Senator voor Kentucky, Frederick Sackett, als Amerikaansch ambassadeur te Berlijn, aanvaardbaar is.

Spanje.

Madrid 1 Januari (*Spec. Dienst S. H.*)
Spanje en de Vlootconferentie.

De houding van Spanje ten opzichte van de Vlootconferentie is opgehelderd door een officieuse mededeeling, waarin verklaard wordt, dat Spanje niet streeft naar bijwoning der conferentie. De Spaansche regeering heeft aan de regeeringen van Engeland, Frankrijk en Italië medegedeeld, dat zij verzoekt, dat, wanneer de Middellandsche Zee kwestie ter Londensche conferentie naar voren mocht worden gebracht, goede aandacht zal worden besteed aan de belangen, welke Spanje daarbij heeft.

Roemenië.

Boekarest, 30 Dec. (*Aneta Reuter.*)
Een ongeluksjaar.

1929 is voor de Roemeensche spoorwegen een ongeluksjaar geweest. Er hadden 325 botsingen plaats, 1555 treinen derailleerden, terwijl nog 1895 andere ongelukken plaatsvonden. In totaal werden 500 personen gedood.

Palestina.

Jeruzalem, 1 Januari (*Aneta-Reuter*).
Sodom ontdekt.

Men gelooft in het midden van de Oostelijke Jordaanvlakte, de overblijfselen te hebben ontdekt van de Bijbelsche stad Sodom. Dit is het resultaat van opgravingen welke gedurende vijf weken plaatsvonden door het Pontifical Biblical Institute, onder leiding van Pater Alexis Mallon.

Aardewerk en andere vondsten bewijzen, dat de stad gebouwd is in het begin van het Bronzen tijdperk. Zij hadden het geavanceerde type van de beschaving, welke bij den dageraad der historie door brand werd verwoest.

Turkije.

Constantinopel, 30 Dec. (*Aneta-Reuter*).
Turksch onderwijs voor alle kinderen.

De regeering heeft een wet opgesteld, welke zeker zal worden aangenomen, waarbij wordt bepaald, dat alle Turksche kinderen, zelfs wanneer zij van Grieksche, Armenische of Joodsche afkomst zijn, de Turksche lagere scholen moeten bezoeken tusschen hun zevende en twaalfde levensjaar. Deze maatregel zal zeker ernstig protest uitlokken van de zijde der Christenen en niet-Mohammedaansche minderheden, wier rechten, betreffende taal en onderwijs, volgens het Verdrag van Lausanne zijn gegarandeerd. Een krachtig protest wordt ook verwacht van de zijde der buitenlandsche missies en andere onderwijsinstellingen in Turkije.

Vereenigde Staten.

New York, 31 Dec. (*Aneta-Reuter*).
Nieuw land ontdekt.

Uit Montevideo wordt gemeld, dat een draadloos telegram van het schip van Sir Hubert Wilkins meldt, dat tijdens de laatsche vlucht over de ijsvelden, een tot nog toe niet bekend land werd ontdekt.

Indianapolis, 30 Dec. (*Aneta-Reuter*).
Faillissements-aanvraag.

Bij de federale rechtbank is door drie crediteuren te Indianapolis een faillissements-aanvrage ingediend tegen de Stutz Motorcar Company of America.

Amarillo, (Texas) 30 Dec. (*Aneta-Reuter*)
Vliegongeluk.

Een vliegmachine, waarmede pleiziervluchten naar het heuvelland werden ondernomen, verongelukte. De vijf inzittenden werden gedood.

New-York, 30 Dec. (*Aneta-Reuter*)
De drooglegging.

In verschillende deelen der Vereenigde Staten werden in de jongste weekend vijf agenten van den drooglegingsdienst, dan wel smokkelaars, door kogels uit hun respectieve geweren gedood en vier gewond.

Deze gebeurtenissen zijn het gevolg van tenuitvoerlegging der „droge wetten". Thans is de tijd gekomen, dat de officieele kringen te Washington gewikkeld zijn in een van de bitterste geschillen over het drankverbod, sinds dit wet is geworden. Vernomen wordt, dat President Hoover binnenkort aan het congres zal voorleggen een aantal adviezen, opgesteld door de commissie voor doorvoering der wet. Het is bekend, dat Hoover de situatie met zeer groote belangstelling gadeslaat. Er zijn aanwijzingen voor een algemeene opvoeding der actie onder de drooglegingsagenten over het geheele land.

Onder de gedooden bevinden zich de ass.-politiechef Puryear van Mecklenburg-county (Virginia) en een politie-agent. Zij werden beiden in een hinderlaag gelokt, toen zij drie gevangenen begeleidden.

Twee andere politie-ambtenaren werden gewond in den loop van een inval nabij Columbus.

New York, 1 Jan. (*Aneta-Reuter.*)
Generaal Smuts in Amerika.

De stilte van de Woodrow Wilson Bibliotheek werd verstoord door de aankomst van Generaal Smuts, gevold door het in werking stellen van batterijen talkies-machines, terwijl een bataljon verslaggevers den generaal bombardeerde met vragen van internationalen aard.

Smuts ontkende krachtig gekomen te zijn, om propaganda te maken voor den Volkenbond en zei, dat de Volkenbond in de laatste tien jaren verantwoordelijk was voor enorme veranderingen in Europa, doch „Ik zeg niet, dat de Bond bij de Vereenigde Staten zou passen, welker tradities zoo geheel verschillend zijn."

Met nadruk beantwoordde hij een vraag ontkennend, of het Britsche rijk ooit uiteen zou spatten. Hij was integendeel van meening, dat het Britsche rijk onmiddellijk kwam na den Volkenbond, als de meest belangrijke wijziging der geschiedenis van de nieuwe wereld.

De vraag, of een nieuwe wereldoorlog in aantocht is, ontlokte den Generaal een langzaam bedachtzaam antwoord n.l.: „Zelfs een Boeren-oorlog, waarvoor ik zoo'n groote belangstelling had, zou heden onmogelijk zijn. Natuurlijk zal er steeds strijd en wrijving zijn, zooals in China, doch niemand, die thans leeft, zal zien, wat wij beleefd hebben, een wereldoorlog."

Baltimore, 1 Januari (*Aneta-Reuter.*)
Overleden.

Overleden is Prof. Edward R. Turner.

(Edward Raymond Turner, geboren 28 Mei 1881 te Baltimore, Maryland, was sedert 1925 hoogleeraar in de Europeesche geschiedenis aan de Johns Hopkin Universiteit. Hij was lid van de American Historical Association en de Royal Historical Society. Van zijn hand verschenen verschillende geschiedkundige werken — *Red.*)

New-York, 1 Januari (*Aneta-Reuter.*)
Nieuwsjaarsviering.

De viering van het Nieuwjaarsfeest begon eigenlijk, toen de klanken van de Big Ben van Westminster door geheel Noord-Amerika voor het eerst sedert de invoering van de broadcasting, werden gehoord. De pret bereikte echter het hoogtepunt, toen de theaters leegliepen en honderduizend jonge menschen op het bovengedeelte van Broadway paradeerden, waarbij zij elk voorwerp, wat maar geluid kon maken, gebruikten. Er viel een kleine vermindering te constateeren wat betreft deelname aan soupers in de hotels, hetgeen wordt toegeschreven aan de jongste beursdébâcle..

Washington, 30 Dec. (*Aneta-Reuter*).
De uitvoer.

De uitvoer der Vereenigde Staten in de eerste negen maanden van 1929 bedroeg totaal 3.844 000.000 dollars of iets meer dan 8 pCt. boven het totaal van de overeenkomstige periode in het vorig jaar. Dit blijkt uit mededeelingen van de afdeeling voor buitenlandschen handel van de Kamer van Koophandel.

Aan het hoofd der lijst staan automobielen en onderdeelen met een waarde van 455 000 000 dollar, hetgeen een toename toont van 22.1 pCt. Hierop volgen niet-bewerkt katoen, gasoline, gezuiverd koper en landbouwgereedschappen. De verkoopen van onbewerkt katoen naar het buitenland bedroegen 444.000,000 dollar, hetgeen 14.9 pCt. minder is dan vergeleken bij de eerste negen maanden van 1928.

Washington 30 Dec. (*Aneta-Reuter*).
Spoorwegen-ontvangsten.

De exploitatie-ontvangsten van de belangrijke Amerikaansche spoorwegen bedroegen in het afgeloopen jaar, op basis van het voorloopige verslag van de American Railway Association totaal 256 400.000 p.s., hetgeen 4.99 pCt. hooger is dan het hoogste cijfer in de laatste tien jaar.

New York, 30 Dec. (*Aneta-Reuter*).
Bevolkingscijfers.

De statistieken, samengesteld door het Nationaal Bureau voor Economisch Onderzoek, doen zien dat de bevolking van het vasteland van de Vereenigde Staten met 4.299,000 is toegenomen tot 119 305,000 in de tien jaar, eindigende 1 Juli 1928.

Detroit, 30 Dec. (*Aneta-Reuter*).
Nieuwe Fords.

Bekend is gemaakt, dat de Ford Motor Company nieuwe carrosserieën over de geheele Vereenigde Staten zal introduceeren. De carrosserieën zullen ruimere interieurs krijgen, terwijl ze in een verscheidenheid van kleuren aan de markt zullen worden gebracht en sierlijker van lijn zullen worden. De maatschappij is van plan in 1930 6.000.000 p s. te besteden aan de uitbreiding der fabrieken.

Marokko

Casa Blanca, 1 Januari (*Aneta-Reuter*).
Wetenschappelijke vondst.

Het skelet van een dinosaurus, dertig voet lang en zes breed, werd nabij Tetuan gevonden. Het was blijkbaar meer dan 300.000 jaar oud, hetgeen de bestaande theorieën omtrent den geologischen oorsprong van Noord-Afrika schijnt te weerleggen. Een wetenschappelijke missie is derwaarts vertrokken, voor het instellen van een onderzoek.

Britsch-Indië.

Madras, 31 Dec. (*Aneta-Reuter*)
De politieke situatie.

De Nationale Federatie heeft een beroep op alle partijen over geheel Britsch-Indië gedaan, waarin verklaard wordt, dat de eenige leuze, welke alle belangen en godsdiensten kan verzamelen is, de status van Dominion, niet als verafgelegen doel of ideaal, doch als een doel, dat in zoo kort mogelijken tijd bereikt kan worden.

Madras, 31 Dec.(*Aneta-Reuter*)
Dr. Varadarajulu Naidu, een invloedrijk leider van het All India Congress, en lid van het provinciaal congres, is uit beide lichamen getreden, op grond van zijn meening, dat de besluiten door het All India Congress genomen, gelijkstaan met zelfmoord van het Congress.

Lahore, 31 Dec. (*Aneta-Reuter*)
Het All India Congress heeft met 942 tegen 792 stemmen de motie van Gandhi aangenomen, waarin de bomaanslag op den Onderkoning wordt afgekeurd en dezen gelukgewenscht wordt met de mislukking van dien aanslag.

Madras, 31 Dec. (*Aneta-Reuter*).
De liberale federatie besloot haar dankbaarheid uit te spreken over het feit, dat vooraanstaande Indische vorsten de mededeeling van den Onderkoning aanvaardden, waarin erkend wordt, dat geschikte waarborgen dienden te worden gegeven voor voortzetting hunner rechten en verplichtingen bij elke eventueele toekomstige constitutie, gebaseerd op den status van Dominion.

Lahore, 31 Dec. (*Aneta-Reuter*).
Het All India Congress heeft met overgroote meerderheid Gandhi's onafhankelijkheidsmotie aangenomen, terwijl op gelijke wijze de amendementen van Pandit Malaviya voor uitstel der actie en Bose tot instelling van een parallel-regeering, werden verworpen.

Lahore, 1 Jan. (*Aneta-Reuter.*)
Het All India Congress heeft het amendement, om de uitspraak van waardeering voor de oprechtheid van den Onderkoning weg te laten, verworpen.

Gandhi zei, dat wanneer het Congress met dit amendement accoord ging, het beter deed hem (Gandhi) van het congres weg te jagen.

Te middernacht gingen de afgevaardigden uiteen.

De President, Jawaralal Nuhru, wenschte hun een gelukkig nieuwjaar en sprak den wensch uit, dat het onafhankelijkheidsprogram succes zou hebben.

Het congres werd besloten met het aanheffen door de vrijwilligers van den kreet: „Hoog de nationale vlag, weg met de Union Jack."

Madras, 1 Jan, (*Aneta-Reuter.*)
Het congres der liberalen eindigde met een levendige redevoering van den president, Sir Phorizesethna, die o.a. zei: „Wij mogen in het verleden wel eens reden gehad hebben om aan de oprechtheid der Engelschen te twijfelen, thans weten wij, dat Wedgwood Benn volkomen oprecht is. Engeland is machtig, doch laat het de harten winnen van alle Indiërs, door de onmiddellijke verleening van een volledig verantwoordelijke regeering en den status van Dominion.

Lahore, 1 Januari (*Aneta-Reuter*).
De houding van Patel, president van de Wetgevende Vergadering, ten opzichte van de door het All India Congress aangenomen motie inzake den boycott der wetgevende lichamen, kwam tot uiting bij de onthulling van een standbeeld van Lalalaj Patrai, vóór het stadhuis. In een toespraak, welke hij bij die gelegenheid hield tot een menigte van 30.000 menschen, zei hij, dat de wet op de voorkoming van kinderhuwelijken alleen te danken was aan de Wetgevende Vergadering, welke meer voor de vrijheid bereikt heeft, dan honderden moties van conferenties en congressen.

Lahore, 1 Januari (*Aneta-Reuter*).
Motilal Nehru, leider van het Congress in de Wetgevende Vergadering, en Sen Gupta, leider van het Congress in den Bengaalschen Raad, hebben aan de leden van het Congress, die zitting hebben in beide raden, opdracht gegeven, om, voldoende aan het mandaat van het Congress om de wetgevende lichamen te boycotten, als zoodanig af te treden.

Lahore, 1 Jan. (*Aneta Reuter.*)
De congreszaal daverde van de kreten „Bande Matram" (Heil ons moederland) uit 15.000 kelen, toen het congres gesloten werd, na de afscheidsrede van Jawaharlal Nehru. In die rede deelde hij mede, dat de onafhankelijkheidskreet van Indië reeds over de geheele wereld weerklonken had, waardoor de Britsch-Indiërs in het buitenland hun hoofden hoog konden houden.

In de vergadering van het congresbestuur is een ernstige breuk ontstaan tusschen de Congress-leden. De vergadering vond plaats ter verkiezing van een nieuw werkcomité. Gandhi diende een lijst in van namen, drong er op aan, dat slechts zij gekozen zouden worden, die volkomen sympathiseerden met het Congress-programma. De minderheid maakte hiertegen bezwaar en verlangde stemming over elke persoon afzonderlijk. Het congresbestuur keurde echter Gandhi's lijst goed, waarna de dertig tegenstemmers, onder wie Sri Nivassai Yengar en Subash Bose, de zaal verlieten en de „Congress Democratic Party" oprichtten. Zij besloten echter in principe het Congress-programma uit te voeren.

Egypte.

Cairo, 1 Januari (*Aneta-Reuter*).
Nieuw kabinet.

De nationalistische leider Nahas Pasha vormde een kabinet. Hij neemt zelf het premierschap en de portefeuille van Binnenlandsche Zaken, Wassef Pasha Ghali wordt minister van Buitenlandsche Zaken,

In een brief aan Koning Fuad zegt Nahas, dat een van de voornaamste doelstellingen van het kabinet zal zijn, de verkrijging van de werkelijke onafhankelijkheid van Egypte en het komen tot een eervolle stabiele overeenkomst met Engeland.

Rusland.

Londen, 30 Dec. (*Aneta-Reuter*).
Het aftreden van Chicherin.

Het aftreden van den minister van Buitenlandsche Zaken met den langsten voortdurenden diensttijd in Europa, is bekend gemaakt. Een telegram uit Berlijn meldt n.l. dat Chicherin, de Volkscommissaris van Buitenlandsche Zaken der Sovjets, die voor suikerziekte een kuur te Wiesbaden deed, 3 Januari naar Moskou vertrekt, teneinde op medisch advies af te treden. Verwacht wordt, dat hij daarna naar Wiesbaden zal terugkeeren voor de voltooiing van zijn kuur.

China.

Washington, 31 Dec. (*Aneta-Reuter*).
De extraterritorialiteit.

Porter, voorzitter van de commissie voor Buitenlandsche Zaken van het Huis van Afgevaardigden, deelde mede, dat in overeenstemming met den tot uitdrukking gekomen wensch der Chineesche regeering, om de extraterritorialiteit af te schaffen, de plannen voor den bouw van een nieuw consulair gebouw te Shanghai, dat 750.000 dollars zou kosten, zoodanig gewijzigd zijn, dat daaruit zijn weggelaten de rechtszaal en de gevanginis.

Londen, 1 Jan. (*Spec. Dienst S. H.*)
De tekst is gepubliceerd van de onlangs tusschen den Britschen minister van Buitenlandsche Zaken, Henderson, en den Chineeschen gezant te Londen, gewisselde nota's over de voorgestelde afschaffing der extraterritorialiteit. In de Britsche nota wordt een overzicht gegeven van de geschiedenis der besprekingen, welke werden vertraagd door het uitbreken van den burgeroorlog, waardoor Sir Lampson werd belet naar Nanking te vertrekken.

Verklaard wordt, dat de ingewikkelde regelingen, betrokken bij een geleidelijke oplossing van het vraagstuk, slechts kunnen worden getroffen als resultaat van onderhandelingen, geleid in een vriendschappelijke, onbevooroordeelde atmospheer. Het zou een ernstig ongeluk zijn, indien er iets gebeurde, dat voorkwam, dat onderhandelingen werden begonnen, of op bevredigende wijze besloten.

„De Chineesche regeering zal beseffen dat eenige aanval op de wettelijke rechten van Britsche onderdanen of belangen, welke ten voordeele van China zoowel als hen zelven in den loop van bijna 100 jaar ontstonden, vertrouwende op de plechtige verdragsbepalingen, de Britsche regeering voor een ernstige verantwoordelijkheid zou stellen, daar zulk een aanval op ernstige wijze de vooruitzichten op onderhandelingen voor een vriendschappelijke oplossing zouden benadeelen."

Henderson legt grooten nadruk op den wensch der regeering om het uiterste te doen, teneinde een gunstige atmosfeer te scheppen en verklaart zich bereid den datum van 1 Januari te erkennen als een datum vanwaar het proces der geleidelijke afschaffing zou worden beschouwd als in beginsel te zijn aanvaard. Voorts verklaart de Britsche regeering zich bereid om zoodra de politieke toestanden in China dit mogelijk maken, gedetailleerde onderhandelingen te openen.

In het antwoord van China wordt waardeering uitgesproken voor den liberalen, sympathieken geest, waarin Engeland bereid is te onderhandelen. Hieraan wordt toegevoegd, dat de Chineesche regeering als opportuun en leidende tot bevordering der vriendschappelijke gevoelens beschouwt de mededeeling der Britsche regeering, dat het proces der extraterritorialiteit dient te worden beschouwd als in principe te zijn begonnen op 1 Januari en dat elke verklaring, welke, in dat licht beschouwd, de Chineesche regeering wenschelijk zou achten, niet bezwaarlijk zal zijn voor de Britsche regeering.

Washington, 1 Januari (*Aneta-Reuter.*)
Autoriteiten van het departement van Buitenlandsche Zaken confereerden met den Chineeschen gezant Wu, in het bijzonder over de afschaffing der extra-territorialiteit. Wu deelde mede, dat het decreet der Chineesche regeering inzake de afschaffing der extraterritorialiteit niet gericht was tot een der belanghebbende mogendheden, doch zuiver een mededeeling was der door de Chineesche regeering te volgen politiek.

In officieele kringen heeft men de neiging, dit decreet meer te beschouwen als een poging om het figuur der nationalisten te redden, dan als iets anders.

Adresveranderingen

Onzen abonne's wordt ter voorkoming van teleurstelling verzocht, adresveranderingen op een zoodanig tijdstip op te geven, dat de bijzonderheden daags te voren in het bezit zijn van de administratie.

Advertentie - Tarieven.

Z.g. kleine annonces, mits de ruimte van 10 regels niet overschreden wordt, f 5.— per keer; bij grooter formaat is de gewone regelprijs ad. f 0.60 van toepassing. z.g. familieberichten f 5.— per keer (maximum 15 regels), bij grooter formaat f 0.60 per regel meer. Advertentiën met grooter letter f 0.60 per enkelv. regel, minimum 10 regels per kolom.

Opname in de editie van Zaterdag wordt berekend met een toeslag van 25 pCt. op de geldende tarieven.

Advertentie-kosten zijn bij vooruitbetaling te voldoen.

Advertenties na 12 uur 's-middags aangeboden, kunnen eerst den volgenden dag worden geplaatst; bewijnummers f 0.15 per ex..

Verspreiding van circulaires e.d. door middel van ons blad, f. 75.— voor de stadsoplage en f. 125.— voor de oplage buiten Soerabaja, exclusief extra-porti

Voor plaatsingen bij abonnement raadplege men ons volledig tarief.

Agenda der Venduties.

Vrijdag 3 Januari 1930

Door de Gouvts. Commissionnairs G. W. Tromp de Haas & Co, in het lokaal v/d Douane, Groote Boom, van afgekeurde goederen.

Door het Vendu-en commissiekantoor A. Molenkamp, in hun locaal, Lemahpoetro 27, van prachtmeubilair.

Zaterdag 4 Januari 1930

Door G. W. Tromp de Haas & Co. t/h H. Roskam, Machinist, Kanginanweg 45 (N K.), van meubilair.

Maandag 6 Januari 1930

Door G. W. Tromp de Haas & Co. t/a H. G. A. Wijchgel, Dunlop Rubber Coy. Sibergstraat 3 (zijstraat v d. van Hoogendorplaan), van meubilair.

Door het Vendu- en Commissiekantoor A. Molenkamp, ten huize Mast, Boengòeran No. 1, prachtmeubilair.

Familie Berichten.

De ZUSTERS URSULINEN van de KOEPANG - BOULEVARD te SOERABAIA wenschen aan de ouders en voogden harer leerlingen en alle bekenden een ZALIG NIEUWJAAR en bedanken tevens voor de ontvangen gelukwenschen.
1037

De Heer en Mevrouw:

J. P. KLINKHAMER - Smeets

geven kennis van de geboorte van hun dochter

JOHANNA IDA MARIA

Kliniek Dr. Spoon Madioen / Sf. Soedhono — 28 Dec. 1929.
1022

De Heer en Mevrouw:

M. D. BREWER - Erdbrink

berichten de geboorte eener dochter.

Tjolomadoe, 28 Dec. 1929. 1008

De Heer en Mevrouw:

BREUKEL - Tempelman

geven hiermede kennis van de geboorte van hun zoon

WILLY

Djembersche Kliniek / Djember — 31 Dec. 1929.
1020

De Heer en Mevrouw:

C. A. MüLLER - Maassen

geven hierbij kennis van de geboorte van hun zoon

ROBERT HENRI.

S. f. Menang / Paree — 30 Dec. 1929.
1019

De Heer en Mevrouw:

J. MEERKAMP van EMBDEN

geven kennis van de geboorte van een zoon

IAN CIRKSENA

Lavalette Kliniek Malang / Celebesstraat 52 Soerabaia — 30 Dec. 1929.
1033

Verloofd:

J. L. W. WOLTERBEEK MULLER

en

H. C. C. VERSTEEGH

Soerabaia / S.O. Fandaän
1007

Verloofd:

P. van de RIVIÈRE

en

P. R. HAZENBERG

Bandoeng / Malang — 2 Jan. 1930.
Eenigste kennisgeving 1010

Heden overleed kalm en zacht ons jongste kindje en zusje

GONNIE

in den ouderdom van 6 maanden.

E. SMIT SIBINGA
A. H. SMIT SIBINGA - Wijsman
Aadje
Fifi

Modjokerto, 31 Dec. 1929.

Eenige en algemeene kennisgeving.
1014

Overleden op 31 December 1929 in het R. K. Ziekenhuis te Oendaän, onze vriend en collega

T. SMITS

in den ouderdom van 37 jaar, in leven Havenloods alhier.

Namens familie en collega's betuigt ondergeteekende hartelijk dank aan allen, die van hunne belangstelling blijk gaven bij de ter aarde bestelling.

Namens de loodsen van Soerabaia

K DEKKER
1031 Havenloods

Hartelijk dank voor de vele blijken van belangstelling ondervonden bij het overlijden van mijn Vader.

Uit aller naam

H. J. v. d. HORST BRUYN

31-12-'29 Glenmore Estate
1021 Glenmore.

De Heer en Mevrouw:

A. W. F. BAKKER

en

E. E. BAKKER - Cohen

p. p. c.
Ss Plancius / Ms. P. C. Hooft — 2 Jan. 1930.
1034

G. H. BARNEVELD

p. p. c.

a/b S/S „Plancius"

2 - 1 - 1930 1038

BEKENDMAKING

The Dutch East Indies Administration and Information Bureau 14 Prinsep Street SINGAPORE, belast zich met diverse Agentschappen, regelen van administratiën, innen van schulden, huren enz in **Singapore** en de **Maleische Staten.**

Beleefd aanbevolen
11415 Directie.

NOTICE

is hereby given that

HERBERT CHARLES SMITH

ceased to be a Partner in the Firms of **PITCAIRN, SYME & Co.,** BATAVIA, SOURABAYA and SAMARANG, on 31st December, 1929, at which date the Partnership of which he was a member terminated.
1041 x

N. V. NEDERLANDSCH INDISCHE SPOORWEG MAATSCHAPPIJ

Gevestigd te 's-Gravenhage,

Met ingang van 1 Januari 1930 gelden voor het vervoer van **djatiehout** van het lijngedeelte Padangan-Bowerno van den Spoorweg Goendih/Soerabaja naar enkele stations van de Westerlijnen der Staatsspoorwegen op Java, transit de Semarang-Cheribon Stoomtram-Maatschappij, speciale vrachtprijzen

Inlichtingen te bekomen op de stations der Maatschappij.

SAMARANG, 31 December 1929.

Het Comité van Bestuur.
1016

EXECUTORIALE VERKOOP

op Maandag 10 Maart 1930

des voormiddags 10 uur

in en ten overstaan van het

VENDUKANTOOR te SOERABAIA.

van

56/128 onverdeeld aandeel vrij van hypotheek, in het in de kampoeng Pabean te Soerabaia gelegen perceel verpondingsnummer 543 met de daarop staande bebouwing, kadastrale afdeeling Stad en Voorsteden van Soearabaia, Sectie D No. 9666, meetbrief dd. 24 Januari 1917 No. 26, eigendomsacte dd. 21 Augustus 1925 No. 707.

EXECUTANT: Sech Moebarak bin Said Basalim, handelaar, wonende te Soerabaia.

PROCUREUR: Meester Hendrik Martinus Vrijheid, wonende te Soerabaia.

GEEXECUTEERDE: Siti Fatmah binti Mohamad Mirah, zonder beroep, wonende te Soerabaia.

De procureur van den executant:

Mr. H. M. VRIJHEID.
11382

N. V. Nederlandsch - Indische Chamotte- en Klei - Industrie.

Soerabaia.

—o—

Algemeene Vergadering van aandeelhouders

te houden op:

Vrijdag 17 Januari 1930

's middags 3 uur

ten kantore van de Nederlandsche Handel Maatschappij te Soerabaia.

AGENDA:

a. Benoeming der N. V. Vereenigde Nederlandsche Chamottefabrieken, Geldermalsen, tot Directie

b. wat verder ter tafel zal worden gebracht.

1012 De Directeur,

De Trustee der Obligatiehouders der Vereeniging

„Het Christelijk Lyceum",

maakt bekend, dat de per **1 Januari 1930 vervallende halfjaarlijksche coupons no. 5** van de obligaties der 6 pCt. obligatieleening groot f 175.000.— ten laste van de Vereeniging „Het Christelijk Lyceum", zoowel te haren kantore als bij de kantoren van de Nederlandsch Indische Escompto Maatschappij **betaalbaar zijn.**

De Trustee van Obligatiehouders;
N. V. De Eerste Nederlandsch Indische Spaarkas en Hypotheekbank, Bandoeng. 1005

N.V. CULTUUR MAATSCHAPPIJ

„GENDING"

Het interim-dividend over boekjaar 1929, bedragende 6% of f 30,- per aandeel, is tegen intrekking van dividendbewijs No. 66 vanaf 2 Januari 1930 betaalbaar bij de Kantoren der Koloniale Bank te Soerabaia, Semarang, Bandoeng en Padang en bij de Ned. Ind. Escompto Maatschappij te Batavia.

Soerabaia, 31 December 1929.

N.V. KOLONIALE BANK.
1003

DE N. V. DE EERSTE NEDERLANDSCH INDISCHE SPAARKAS EN HYPOTHEEKBANK (D. E. N. I. S. HYPOTHEEKBANK) te Bandoeng, maakt bekend, dat de per **1 Januari 1930 vervallende coupons harer 6 pCt. pandbrieven,** zoowel aan hare kas als aan de kassen van de kantoren der Nederlandsch Indische Escompto Maatschappij **betaalbaar zijn.**

1004 De Directie.

JAVA CHINA JAPAN LIJN

S. S. „TJISONDARI"

is ddo. 1 Januari 1930 van HONGKONG & N. CHINA te Tg. Perak gearriveerd en lost in het J. C. J. L.-etablissement aan de Amsterdamkade.

Beschadigingen en diefstallen moeten vóór afloop van den termijn van vrijen opslag, 7 dagen na beëindiging der lossing, bij ondergeteekende voorgebracht worden.

Dit schip brengt ook overscheeplading van de Pacific Kust aan ex s.s. „PRESIDENT-CLEVELAND".

JAVA - CHINA - JAPAN LIJN
TANDJONG PERAK
1042 Telef. 2815/7 Noord.

N. V. ROTTERDAMSCHE LLOYD

Bericht van aankomst
van het

M. S. „SIBAJAK",

Gezagvoerder W. J. BOON,

op Woensdag 1 dezer

Dit schip brengt o.m. lading mee ex ss. „Grebe", „Batavier VIII", „Oise", „Meuse", „Chr. Matthiessen" en „Alster".

Lossing in de Nederlandsch Indische Scheepvaart Etablissementen. Claims uiterlijk zeven dagen na den laatsten losdag.

Soerabaia, 2 Jan. 1930
De Agente,
N.V. Internationale Crediet- & Hvg
1039 „ROTTERDAM"

N.V. Nederlandsche Stoomvaart Mij.

„OCEAAN" - Amsterdam

—o—

BERICHT VAN AANKOMST

van het

M. S. „Prometheus"

op 1 Januari 1930

Lossing der goederen in de pakhuizen der Ned. Stoomvaart Mij. „Oceaan", Rotterdam Kade, Tandjong Perak.

Claims voor te brengen uiterlijk zeven dagen na den laatsten losdag.

Soerabaia, 2 Januari 1930
FRASER, EATON & Co.
1029 Agenten.

MONT BLANC

DE BESTE VULPENHOUDER

HANDELSMERK SIMPLO HAMBURG

No.	1;	2;	20;	25;	35;	45
	f 10.—	12.—	16.—	20.—	24.—	30.—

[redacted]

Kantoorboeken

1930

Wanneer U prijsstelt op prima afgewerkte

Kantoorboeken

en andere drukwerken dan moet U deze bestellen bij

DRUKKERIJEN VAN

Amsterdamsche Import Mij.

Griseesche Weg 10 — Soerabaia.

Telefoon nos Noord 1450 — 1451 204

Het beste en goedkoopste adres!

[redacted]

59

ARNO SCHÖNMANN

JUWELIER = SOERABAIA = GEMBLONGAN 28

BLOK'S POSTZEGEL HANDEL

Lemah Poetro 23 Phone 4922 Zuid

Inkoop en Verkoop van Postzegels

YVERT & TELLIER

CATALOGUS 1930.

Speciaal Albums voor Holland en Koloniën.

Vraagt toezending van prijscouranten en zichtzendingen. 114

Gevraagd:

Geroutineerd boekhouder

voor een RUBBERONDERNEMING in MIDDEN JAVA. Eenige kennis van de Engelsche taal gewenscht. Aanvangsalaris f. 250.— s' maands.

Sollicitaties onder overlegging copycertificaten en referenties onder No. 11360a Adm: Soer. Handelsblad

---

Gr. Ned. Levensverz. My. zoekt

INSPECTEUR

voor Sumatra's Oostkust. In aanm. komt slechts energiek pers. v. onberispelijke levensw, met goede acquisitiecapaciteiten. Bij gebl. geschiktheid zeer gunstige voorw.

Soll. met de meest uitv. inl. en onder opgave van vroegere betr enz., vergezeld van afschr. getuigschr. in te dienen onder No. 1006a v/d. blad.

TERREIN-CHEF.

Een MIJNBOUW- ONDERNEMING op de BUITENBEZITTINGEN zoekt een goed **algemeen ontwikkeld Terrein-Chef,** technisch onderlegd, met practische ervaring. Kennis van terreinmeten en grondwerken dient tot aanbeveling.

Sollicitaties met getuigschriften onder No. 11369a bur. Soerab. Handelsblad.

Gevraagd

een geroutineerde

ASSISTENT - APOTHEKERES

in goed klimaat.

Brieven aan Administratie - Kantoor „Unie" - Malang. 1023a

HOTEL - PENSION „HERMINE"

RAMPAL Tel. 190 **MALANG**

5 minuten van station gelegen.

Het grootste, beschaduwde erf ter plaatse. Iedere kamer is voorzien van een vrij galerijtje en een vaste waschtafel.

Bibliotheek — 4 Garages 122c

JAGERS.

In een uitnemend jachtterrein staande **gemeubileerde Villa te huur,**

F 100.— 's maands

Brieven onder No. 11414c bur. Soerab. Handelsblad.

Wegens Vertrek te Koop:

Een in goeden staat verkeerende

BECHSTEIN SALONVLEUGEL.

Brieven onder No. 11406d bur. Soer. Handelsblad, of Tel. Z. 2363

TE KOOP

postzegelverzameling

heele wereld in vier deelen Yvert albums, waarde Yvert ongeveer 60.000 francs mooi object voor voortzetting. Veel goede duplicaten. Ned. en Koloniën vrijwel compleet.

Brieven onder No. 1040d bureau Soerab. Handelsblad.

RASHOND

GEVRAAGD

Jong, kortharig.

Brieven met prijs en mogelijk foto onder No. 1032d bureau Soer. Handelsblad.

TE KOOP:

CHEVROLET-LANDAULETTE

in goede conditie model 1927 gereden hebbende 22000 K.M. voor f 2000.— cash.

Mej. E. Corporaal - Hotel Juliana, Modjokerto. 1018d

GLAZEN ONDERLEGGERS.

VANAF HEDEN f 15,-

PRACTISCH—FRAAI.

ONMISBAAR VOOR ELK ZAKENMAN.

GLASPLAAT GESLEPEN MET FACET EN RONDE HOEKEN. GROEN LAKEN ONDERLEG MET LEEREN HOEKEN. NOTITIES STEEDS ZICHTBAAR, WORDEN NIET VERGETEN. AANGENAAM OM AAN TE WERKEN! EEN SIERAAD VOOR UW BUREAU!

60×40 c.M. PRIJS F. 15.— FRANCO BOOT STATION SOERABAIA

N.V. HSVG. ZELDENRUST v/h FLES.

PARADESTR. 9 — SOERABAIA — TFN. NRO. 3319.

162 B

GEZOCHT:

VIOLIST EN VIOLONCELLIST

VOOR BATAVIA.

Sollicitaties: **Aug. Hoedemakers**

1028a **Capitol theater, Weltevreden.**

GLAZEN ONDERLEGGERS

De fraaie glasplaat is geslepen met facet en ronde hoeken. Groen laken onderleg met leeren hoeken. Notitie's steeds zichtbaar. Practisch en onmisbaar. 60x40 cM. à F 15.- Franco station of boot Soerabaia.

Kantoorboekhandel & Drukkerij

HET „BOEKHUIS"

Sociëteitstraat 4 Paradestraat 23.

48

AANGEBODEN:

Calopogonium Muc.	ad f 25.-	p.p.
Centrocema Pubescens	„ „ 15.-	„
„ Plumieri	„ „ 25.-	„
Crotalaria Anagyroides	„ „ 22.-	„
„ Usaramoensis	„ „ 25.-	„
„ Striata	„ „ 15.-	„
„ Juncea	„ „ 30.-	„
Tephrosia Candida	„ „ 65.-	„
Mimosa Invisa	„ „ 17.-	„
Sesbania Sesban	„ „ 40.-	„
Phaseolus Lunatus	„ „ 15.-	„

Ond. „SOKA" - Djember.

100

MACHINE-REPARATIES

JE ADRES:

Lasscherij „DE OOSTHOEK" Draaierij

Lemahpoetroh 29 Soerabaia Tel. 4806 Zuid.

B. L. PIJPERS.

85 A

DEELGENOOT

Steller dezes, goed koopman met langdurige Indische ervaring, in de gelegenheid zijnde oude floreerende industrieele zaak op gemakkelijke condities over te nemen, zoekt werkend of stille vennoot met 30 à 40 mille kapitaal.

Brieven onder No. 1030a bureau Soerab. Handelsblad.

Leesgezelschap „LEKTURA"

1ste	Maillezersplaats	Vacant	f 12.50	p.m.
2de	Voorlezersplaats	„	„ 11.—	p.m.
3de	„	„	„ 10.—	p.m.

1001 Secretaris Cannalaan 17 Telf. 399 Z.

N.V. DE BATAAFSCHE PETROLEUM MAATSCHAPPIJ

vraagt voor spoedige indiensttreding enkele

BOUWKUNDIGE UITVOERDERS

met eenige ervaring in het uitvoeren van metsel- en betonwerken, meer speciaal voor fabrieksbouw, tevens bekend met eenvoudig uitzetwerk.

Schriftelijke sollicitaties onder overlegging van copie-getuigschriften en opgave van opleiding, practijk, leeftijd, grootte event. gezin alsmede referenties te richten tot den Administrateur van de N.V. DE BATAAFSCHE PETROLEUM MAATSCHAPPIJ, BALIKPAPAN. 1011a

---

GEVRAAGD MANAGER

voor spoedige indiensttreding.

Mooie positie - Voor Importkantoor te BATAVIA.

Zij, die de Batavia-Markt volkomen kennen genieten de voorkeur Zonder goede referenties onnoodig te solliciteeren.

Brieven onder No. 1304 Bureau Nieuws van den Dag, Batavia.

1027 a

STEYR

AUTOMOBIELEN

6 Cylinder Overhead Camshaft Motor

14/35 H. P. Type XII.

Autohandel v/h. BERKHEMER (A. GALL)

249 D

Lemah Poetro 25 Soerabaia Z. 3461

1930 - 1930

VOORTZETTING WEGENS OPHEFFING der ZAAK VAN ONZE

LIKWIDATIE UITVERKOOP

MET EEN KORTING VAN c. a. 40%

Prijzen:	Voorheen:	Thans:
CAMEERINGEN 14 Krt. Goud	f 5.50	f 3.50
dito ovaal en grooter	f 7.50	f 4.50
„ extra groot model	f 10.—	f 6.—
KAASSCHAVEN (Zilver met roestvrij staal)	f 10.—	f 6.—
GOUD:		
MANCHETKNOOPEN GOUD per paar	f 25.—	f 15.—
HEERENHORLOGE ELECTION 16 steenen	f 75.—	f 45.—
ZWITSERSCH CHRONOMETER 16 „	f 100.—	f 60.—
JUNGHANS WESTMINSTERKLOK	f 80.—	f 48.—
WESTMINSTER ¾ klok 7 staven	f 50.—	f 35.—
ZILVER SIGARETETUI	f 25.—	f 15.—.
„ KINDERBEKER in étui	f 10.—	f 6.—
STAANDE KLOK met GONG	f 100.—	f 74.50
dito met WESTMINSTER	f 140.—	f 108.50
ZILVER THEELEPELS per doz.	f 30.—	f 18.—
WEKKERS Prima uurwerk	f 3.50	f 2 —
dito met repetitie	f 6.—	f 4.—

Prijzen	Voorheen:	THANS:
JAARPENDULE	f 50.—	f 30.—
AUTOKLOKJE (8 daags	f 25.—	f 16.50
„ electrisch op accu	f 25.—	f 16.50
GOUDEN DAMESTASCH	f 1175.—	f 750.—
POLSHORLOGE met BRILL.	f 450.—	f 270.—
MARKIESRING	f 300.—	f 180.—
VULPENHOUDER GOUD	f 65.—	f 39.—
ZEGELRING GOUD	f 25.—	f 15.—
BRILLANTRING met ONYX	f 165.—	f 99.—
2 OORSCHROEVEN BRILLANT	f 250.—	f 150.—
HORLOGEKETTING GOUD	f 45.—	f 27.—
COLLIER GOUD	f 7.50	f 4.50
„ dito	f 10.—	f 6.—
„ PLATINA	f 50.—	f 30.—
MANICURES ZILVER	f 35.—	f 21.—
NAAIGARNITUUR dito	f 8.50	f 5.10

G. MAGER

PASSER BESAR 45 JUWELIERS SOERABAIA

LIKWIDATIE PRIJSCOURANT FRANCO.

28

ERVAREN CHIRURG

met 8 jaren Indische praktijk zoekt voor medio 1930

overname of waarneming algemeene praktijk

Brieven onder No. 1013b bureau Soerab. Handelsblad.

HOLLANDSCHE JONGE DAME v. g. h.

in den loop van Maart naar Nederland terugkeerende, biedt zich tegen vrijen overtocht aan als

GELEIDE

voor hulpbehoevende—, of oude dame, of als hulp voor kinderen.

Brieven onder No. 1015b bureau Soerab. Handelsblad.

Drukkerij „DE TOEKOMST"

SOERABAIA — Telef. 3449 N.

PAPIERBAKJES

GEGALVANISEERD DRAAD

FOLIO FORMAAT

PER STUK f 1.10

KANTOORBOEKENFABRIEK

339 D

Nijverheids Centrale „Pertoekangan"

Baliwertie 10 Soerabaja.

Telefoon No. 3510 Z.

— o —

Het goedkoopste adres voor **boekbinderij** en **lijstenmakerij.**

1025b

Th. J. VERMAAS

Leeraar

Piano en Viool

Goebeng Boulevard 11 A

Telefoon 85 Zuid

Lessen bij de leerling thuis.

1036 b

INKOOPER MODEVAK.

en aanverwante artikelen, tien jaar voor eerste zaak op Java ingekocht hebbend, wonende dicht bij Parijs, nu voor korten tijd op Java, wenscht de inkoop op zich te nemen voor goede zaak. Prima referentien ook financieele.

Brieven No. 1017 b van dit blad.

Geef mij maar een ABONNÉ

Elke sigaar ABONNÉ STEMT TEVREE

KESSELS v. HUSSEN EINDHOVEN-HOLLAND

Agent voor Oost - Java.

G. BROEKHALS, Bibisstraat No. 2 Soerabaia. 392d

GEROUTINEERD IMPORTMAN

(manufacturen, bulks, kramerijen), prima referenties, goed organisator, algemeen ontwikkeld, Engelsch en Duitsch volkomen machtig, momenteel manager in Buitenbezittingen,

zoekt plaatsing bij groote firma,

liefst op Java. Grondig bekend met Midden- en Oost-Java markt. Hoog beginsalaris geen vereischte, mits goede vooruitzichten.

Brieven onder No. 11047 N. V. Reclamebedrijf ANETA, Weltevreden. 026 b

Deliana.

II.

De vakvereeniging.

De gouverneur van Sumatra's Oostkust heeft het ook gehad over de wijze waarop men het den assistenten onmogelijk maakte, langs den weg der vakactie hunne belangen te behartigen.

Hierover schreef hij:

„Wat de vrije meeningsuiting van de assistenten aangaat vernam ik, naast openhartige mededeelingen dat zij zich van geen noemenswaardigen druk van boven bewust waren, ook berichten van vrees.

Mij werd gevraagd door een assistent: „Kunt u mij garandeeren dat, als ik u vrijuit antwoord, mij dientengevolge in mijn carrière geen moeilijkheden in den weg zullen worden gelegd?"

Gevraagd waarom zij geen lid van de vakvereeniging van assistenten waren, kreeg ik van verschillende assistenten ten antwoord: „Er wordt ons elk jaar een lijst ter teekening voorgelegd met verschillende vragen waarbij ook voorkomt: „Is hij lid van eene vakvereeniging?" Waarom die vraag? Wij *weten* bij overlevering dat de directies er tegen zijn."

Als stemmingsverhaal hoorde ik dat de assistenten van eene maatschappij zich gezamenlijk zouden wenden tot de hoofdadministratie voor verbetering van positie.

Van het voorgenomen verzoekschrift kwam niets, aangezien den assistenten ter oore kwam, dat de eerste onderteekenaar op staanden voet zou worden ontslagen.

Het is noodig hierbij aan te teekenen dat na de Parnabolonzaak in geheel Deli eene krachtige strooming is ontstaan in de planterswereld om de verhouding van de assistenten tot hunne werkgevers in meer normale banen te leiden.

Van deze strooming verwacht ik de beste resultaten ten aanzien van het onderling contact en de samenwerking."

Dit is wel eene ernstige tekortkoming van Deli geweest: de onderdrukking van het recht van vereeniging der assistenten. Inderdaad is dit verdrukken een stap terug naar eene periode, welke elders in Indië reeds lang is gepasseerd. Dat men dit in Deli terdege heeft beseft en erkend, blijkt hieruit: dat men onder den druk der droevige gebeurtenissen van den laatsten tijd overstag is gegaan, en dat daardoor plotseling alle hindernissen op den weg van den assistent wegvielen. (De H. V. A. was reeds lang te voren vóór aansluiting harer assistenten bij de vakvereeniging).

Het zal te zijner tijd moeten blijken of die erkenning aan het recht van vereeniging bijv. door de groote maatschappijen, geheel van harte is gegaan. Wanneer assistenten onder bepaalde omstandigheden worden betrokken in geoorloofde vakvereenigingsactie, welke zich tegen hun eigen concern richt, desnoods slechts zijdelings, zal er gelegenheid zijn de nieuwe overtuiging der directies op hare innerlijke waarde te beproeven.

Voorloopig moet men aannemen dat de pas verworven vrijheid der assistenten niet zal worden aangetast.

Ook hier dient men billijkheidshalve te vermelden, dat op Java lang niet alle werkgevers zich ten aanzien van dit punt zoo liberaal gedragen als men zou meenen te mogen verwachten.

Bij het conflict tusschen Spoorbond en Dienstleiding der S. S. is bijv. gebleken dat gouvernementswerknemers terzake van simpele en uiterst behoorlijke vakactie, door chefs als die van de werkplaatsen te Madioen grovelijk kunnen worden aangeblaft en beledigd. Dit gouvernementsstandpunt is nog sterker te laken dan dat van Deli, waar men op dit gebied zooveel te leeren had.

***

Van meer algemeene beteekenis moet worden geacht, hetgeen de gouverneur aan het slot van zijn brief opmerkt over de poenale sanctie in haar eventueel verband met de Parnabolon-zaak.

Wij citeeren:

„Naar aanleiding van de aanvallen, in Pers en Volksraad gedaan op het instituut van de poenale sanctie in verband met de Parnabolonzaak, merk ik op dat hoewel m. i. niet kan worden gezegd, dat de poenale sanctie eene directe aanleiding tot het gebeurde op Parnabolon is geweest, toch aan den anderen kant weer niet kan worden ontkend dat gemeld instituut somstijds verhoudingen schept waarmede bij het beoordeelen van het complex van factoren, dat aanleiding geeft tot zulke droevige voorvallen, rekening moet worden gehouden."

Het bovenstaande is wel zeer opmerkelijk omdat het de meening geeft van een gouverneur aan wiens gezonde opvattingen — naar mij werd medegedeeld — ook in Deli niet wordt getwijfeld.

Hij neemt dus aan dat zeker verband tusschen de poenale sanctie en de Parnabolonzaak bestaat, doch dat dit geen „direct" verband is.

Er is voor ons geene aanleiding andermaal de poenale sanctie in debat te brengen. De lezer kent ons standpunt, en wij volstaan met de weergave der meening van den gouverneur.

***

Wij hadden nog een onderhoud met een bevoegd beoordeelaar van Deli-zaken. Hij merkte o. m. op:

Totdusver gebruikt men in Deli nog te veel importkrachten, en dit is voor de cultures, zoowel als voor het geheele leven van groote beteekenis.

Nu zijn, onder den invloed der gebeurtenissen, door verschillende maatschappijen (vrijwel uitsluitend buiten de tabak) in den laatsten tijd Indo-Europeesche employés aangesteld, doch het maakt te veel den indruk alsof dit uitsluitend pour acquit de conscience is geschied.

Wanneer de plaatsing van Indo-Europeesche employés niet een deel is van duidelijk gewijzigde opvattingen, is daarvan vrijwel geen nut te verwachten.

Wil men er succes mee hebben dan moet hunne aanstelling zeer geleidelijk gaan, en van hun speciale geschiktheid tot het begrijpen van den Inlander het volle profijt worden getrokken.

Men mag en kan bijna niet hopen dat dit thans reeds in Deli ten volle wordt begrepen. De verandering is wel eene zeer groote, zoowel in practische beteekenis als uit een oogpunt van een zeer krachtig sentiment. Dit sentiment vindt zijn verklaring, en goeddeels ook zijn verontschuldiging, in de historie van het ontstaan en de ontwikkeling van Deli. Het is niet plotseling uit te roeien — gesteld al dat dit wenschelijk ware — en ook hier zal de tijd veel moeten doen, hetgeen mogelijk is wanneer men in Deli de situatie wil begrijpen.

Er is thans zelfs aanleiding, te waarschuwen voor overhaasting; verschillende maatregelen van den laatsten tijd in Deli zullen hun nut eerst kunnen demonstreeren als zij geruimen tijd *en met vertrouwen in hun geschiktheid*, zijn toegepast. Het zou ten zeerste moeten worden betreurd indien zij mislukten als gevolg van minder juiste toepassing. Overigens: ook de Java-employé zal veel van de Deli-methoden dat goed is, moeten overnemen. Beiden moeten leeren: de man van *hier*, en die van *daar*.

Zoo schijnt de uitwisseling van een enkelen employé door de „Klatensche" (in de Vorstenlanden) met de Senembah-maatschappij weinig of geen nut op te leveren, omdat men den man van Java eenvoudig als beginnend assistent aan den arbeid zet, waardoor het niet mogelijk is van hem voldoende profijt te trekken. Hij moet volop gelegenheid hebben, om zich heen te zien; men moet met hem praten.

Met voldoening moet nog worden gemeld dat velen thans een premie uitloven voor de kennis der Javaansche taal. Intusschen vergete men niet dat kennis der volksgewoonten van minstens even groot belang is.

Indien de meerdere belangstelling voor eene wijziging in den Deli-koers inderdaad is toe te schrijven aan verandering van inzicht, zouden wij willen pleiten voor het geven van verlof op ruimere schaal, naar Java.

Wellicht is het, althans bij de groote maatschappijen, mogelijk om, tusschen de buitenlandsche verloven door, na een zeker aantal jaren een bepaald aantal assistenten voor bijv. twee maanden verlof naar Java te zenden.

Het schijnt ons mogelijk dat men hen dan eenige ondernemingen laat bezoeken, voor het krijgen van een vluchtigen indruk. Ik vernam tot mijn spijt dat eene zekere maatschappij in Deli daarvoor niets voelt.

Ik heb wonder-dwaze opmerkingen over Java gehoord uit den mond van mannen die zeker niet dom zijn, doch in Deli hopeloos eenzijdig opgroeien. Ook hij die gaarne het goede van Deli erkent: zijn groote ordelijkheid, de krachtig doorgevoerde hygiënische maatregelen, de in flink élan doorgevoerde ontginning, moet toch onmiddellijk toegeven dat alle eenzijdigheid schaadt.

Toepassing van nieuwe systemen, of hervorming der oudere in Deli, is volstrekt onmogelijk, indien zij moet worden uitgevoerd door personen die zijn opgegroeid in het harde geloof in een alleen-zaligmakend systeem.

Het is zonder meer belachelijk wanneer door personen die alleen Deli kennen, wordt gezegd dat Java slechts kwaad en onheil zendt (de arbeidsinspectie bijv.), en dat Deli zeer goed Java zou kunnen missen.

Men discussieert hierover niet. Evenwel moet het worden betreurd dat menschen van ontwikkeling een zoo ontstellend gebrek aan algemeene kennis toonen. Zij staat op éene lijn met de populaire onkunde, welke bij het volk in Holland ten opzichte van Indië bestaat.

Tegen dergelijke eenzijdigheid, welke óók en vooral Deli schade doet, dient systematisch te worden opgetreden.

Dit is geen probleem dat om oplossing vraagt; de kwestie is van hoogst bescheiden dimensies en simpelsten aard. Zij draagt slechts het karakter van een maatregel welke, als men van zijn wenschelijkheid is overtuigd — en men kan zich hierover zonder lange studie eene meening vormen — gemakkelijk kan worden genomen.

Java doet zoo hautain tegenover Deli — zegt men — en Deli minstens even erg tegenover Java, zeggen wij.

Wel, laat men van Deli eens gaan rondneuzen op het hoofdeiland. Om te leeren, en voor nog iets meer. De mensch kan bij studie alleen niet leven.

Ik heb zoo'n idee dat ook de rasechte Deliaan zich bijvoorbeeld te Soerabaja uitstekend zal amuseeren, en dat hij er een anderen indruk van het krachtige en volle Indische leven zal krijgen dan in het aardige, nette, doch wel zeer petieterige Medan.

Z.

(*Wordt vervolgd.*)

Aansprakelijkheid voor geflatteerde prospectussen.

Toen mijn ouders mij op mijn zesde jaar naar de lagere school zonden, had ik het ongeluk — althans ik vond het toen een ongeluk — om toevertrouwd te worden aan de goede zorgen van een zeer strengen onderwijzer. Aangezien ik voorshands er niet bijster veel voor gevoelde, om al te snel onder te duiken in de koele meren der wetenschap, waren de moeilijkheden niet van de lucht, met als gevolg: een rijke oogst aan strafwerk en een minimum hoeveelheid lof.

Nu was mijn vader iemand, die zeer goed wist, waar Abram de mosterd haalt, zoodat ik heel goed begreep, dat ik niet met een verongelijkt gezicht bij hem aan behoefde te komen, en dus zocht ik, wanneer ik behoefte had aan een portie misplaatst medelijden, liever mijn toevlucht in lagere regionen, en wel bij onze goed doorvoede keukenprinses. Deze trouwhartige dame trok n.l., onder alle denkbare omstandigheden, mijn partij, had bovendien de eigenschap, dat zij weinig critisch was aangelegd en even als ik zelf, weinig naar wetenschap dorstte, en deelde bovendien — wat ook een niet te versmaden soulaas opleverde wanneer ik maar hard genoeg jammerde — met milde hand koude aardappelen en boterhammen met dik suiker er op uit.

Ik heb den laatsten tijd nog al eens aan deze gevoelvolle vrouw moeten denken.

Bij deze laatste beurs-débâcle hebben velen, zeer velen zelfs, een belangrijke veer gelaten. Grootendeels door eigen schuld natuurlijk, want ik vraag U: wat weten U en ik van b.v. Margarine Unie, Philips of van den heer Küchenmeister?

Iedere outsider, die zich dergelijke effecten aanschaft, begeeft zich in terra incognita, en moet zich dan ook niet beklagen, wanneer hij, op zijn reis in het onbekende, wonderlijke avonturen beleeft, die den thuisblijvenden gespaard blijven.

De laatste maanden hebben ons echter overduidelijk geleerd, dat dit inzicht bij velen ontbreekt en dat velen, in plaats van de schuld allereerst in zichzelve te zoeken, medelijden trachten op te wekken, en daarin dikwijls wonderwel slagen, door luide te weeklagen over louche ondernemingen, minder scrupuleuze oprichters en verspreiders van geflatteerde prospectussen, waardoor de speculatiezin dier eeuwig blinden, opgewekt zou zijn.

Ook al zal niemand willen beweren, dat die klachten geheel ongegrond zijn, zoo wil het mij toch voorkomen, dat de grondoorzaak van die akeligheden schuilt in het publiek zelf, dat er altijd op belust is een slagje te slaan en voordeelen te genieten, zonder zich daarvoor in te spannen, en dat dus, wel verre er van, dat het instituut der naamlooze vennootschappen en wat daaraan vastzit, het publiek demoraliseert, veeleer omgekeerd het publiek die naamlooze vennootschappen en oprichters heeft, die het verdient.

Dat neemt natuurlijk niet weg, dat zij, die van de speculatieve instincten van de groote menigte misbruik maken, zeer laakbaar handelen en dat het alleszins billijk is, dat zij aansprakelijk gesteld worden voor door hun toedoen aan *bona-fide* derden toegebrachte schade.

Ik zou thans even willen stilstaan bij de aansprakelijkheid voor den inhoud van het prospectus.

Hierbij moet ik U er terstond op opmerkzaam maken, dat sedert medio 1928 in Nederland, ten gevolge van de invoering van de nieuwe wet op de Naamlooze Vennootschappen, de toestand anders is dan hier te lande, waar een dergelijke wet nog niet bestaat. Ik zal het dus eerst hebben over den toestand, zooals die vroeger in Holland *was* en nu nog hier in Indië *is*, en daarna even over den toestand, zooals die nu in Holland *is* en hier misschien over hoevele jaren ook zal *zijn*.

Een prospectus in een uitnoodiging aan het publiek, om deel te nemen, hetzij in het aandeelenkapitaal eener naamlooze vennootschap, hetzij in een obligatieleening. Dit kan geschieden vóór de oprichting, maar evengoed daarna, en in ieder geval kan het geschieden buiten eenig verband met de oprichting.

Aangezien buitenstaanders meestal van het bedrijf zelf hoegenaamd niets afweten, en er ook niet veel van af kunnen weten, omdat de noodzakelijke technische kennis hun doorgaans zal ontbreken, komt zoo'n prospectus dus neer op het verstrekken van inlichtingen en doen van mededeelingen over de reeds verkregen en nog te verwachten resultaten der onderneming.

Tot vóór 1928 kende de Hollandsche wet niet een mededeelingsplicht voor uitgevers van dergelijke geschriften, waaronder dus verstaan zou moeten worden: de plicht, om alle omstandigheden mede te deelen, waarvan de kennis voor de beoordeeling van de al of niet raadzaamheid van de deelneming noodzakelijk is. De wet kende wel op een ander gebied zoo'n mededeelingsplicht, nl. in het verzekeringsrecht. Art. 251 *W. v. K.* luidt nl. als volgt: „Alle verkeerde of onwaarachtige opgave, of alle verzwijging van aan den verzekerde bekende omstandigheden, hoezeer te goeder trouw aan diens zijde hebbende plaats gehad, welke van dien aard zijn, dat de overeenkomst niet, of niet onder dezelfde voorwaarden zoude zijn gesloten, indien de verzekeraar van den waren staat der zaak had kennis gedragen, maakt de verzekering nietig". Hier wordt dus aan den verzekerde de plicht opgelegd, al die omstandigheden mede te deelen, waarvan de kennis voor den verzekeraar noodig is, om den omvang van het risico, dat hij op zich neemt, te kunnen beoordeelen. De verzekerde moet instaan voor de waarheid van het medegedeelde, en mag niets verzwijgen van datgene, wat voor den verzekeraar van belang zou kunnen zijn. Immers, het kan zeer wel gebeuren, dat er naast een aantal positieve feiten, die een verzekering voor den verzekeraar aantrekkelijk doen schijnen, een aantal negatieve staan, die hem, had hij ze gekend, er ongetwijfeld toe zou hebben doen besluiten, het risico in dit geval maar liever niet op zich te nemen.

Er zou, naar het mij wil voorkomen, alle aanleiding hebben bestaan, om een analoog artikel in het leven te roepen, betrekking hebbende op het prospectus, en hem, die openlijk uitnoodigt tot deelneming in de oprichting of uitbreiding eener maatschappij, den plicht op te leggen, zich eerst te vergewissen van de waarheid van hetgeen hij daarbij aan het publiek mededeelt, maar gelijk gezegd, de wetgever heeft dat in den jare 1838 niet noodig gevonden. Het instituut der Naamlooze Vennootschappen mocht zich toen trouwens nog niet in die mate in de belangstelling van het geachte publiek verheugen, als tegenwoordig het geval is.

Wèl vindt men in het *Wetboek van Strafrecht* het volgende artikel: „Hij, die, zich belastende met, of zijne medewerking verleenende tot het plaatsen van schuldbrieven van eenigen staat, eenige provincie, gemeente of openbare instelling, of van aandeelen in, of schuldbrieven van eenige vereeniging, stichting of vennootschap, het publiek tot inschrijving of deelneming tracht te bewegen door het opzettelijk verzwijgen of verminken van ware, of voorspiegelen van valsche feiten of omstandigheden, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren."

Hoewel dit artikel vele gedupeerden als muziek in de ooren zal klinken, zoo moet ik hun, waarschijnlijk tot hunne groote droefenis, toch mededeelen, dat dit artikel, voorzoover ik kan nagaan, nimmer is toegepast. In de eerste plaats is niet bedoeld tegen te gaan: het opwekken van te hooge verwachtingen in het algemeen. Zoolang men dit doet, zonder één of meer der genoemde bedriegelijke middelen te baat te nemen, blijft men buiten bereik van dit artikel. Bovendien wordt vereischt, dat de dader opzettelijk, d.i. willens en wetens, dus tegen beter weten in, ware feiten of omstandigheden heeft verzwegen of verminkt, of valsche heeft voorgespiegeld, en het bewijs van dit opzet zal in den regel niet wel mogelijk zijn, daar de uitgevers zich natuurlijk van den domme houden.

Het ziet er dus voor den bedrogen inschrijver niet fraai uit, maar de mensch is vindingrijk en heeft dus naar andere wegen gezocht, en getracht zijn doel te bereiken via de artt. 1401 en 1402. *B.W.* luidende, art. 1401: „Elke onrechtmatige daad, waardoor aan een ander schade wordt toegebracht, stelt dengenen, door wiens schuld die veroorzaakt is, in de verplichting om dezelve te vergoeden", en art. 1402: ieder is verantwoordelijk, niet alleen voor de schade welke hij door zijn daad, maar ook voor die, welke hij door zijn nalatigheid of onvoorzichtigheid veroorzaakt heeft".

De heer C. wonende te B. op Z., kreeg een prospectus thuis gestuurd, waarin hij werd uitgenoodigd, deel te nemen in het kapitaal eener op te richten naamlooze vennootschap, die zich tot doel stelde om de, volgens het prospectus, zeer bloeiende rijwielfabriek van de firma H. & Co, over te nemen, welke fabriek in volle werking heette te zijn en prima fietsen zou afleveren.

C., die waarschijnlijk zelf niet fietste, werd aangelokt door de schilderachtige kleuren, waarin het prospectus gehouden was en schreef voor een ferm bedrag in.

Na 6 maanden blies de jonggeborene echter den laatsten adem uit; het maatschappelijk kapitaal bleek toen geheel verloren te zijn en op de aanzienlijke schulden kon slechts 40 pCt. uitbetaald worden.

C. sprak toen op grond van opgemelde artikelen onder anderen den onderteekenaar van het prospectus aan tot betaling van schadevergoeding, wijl hij niet aan deelneming aan het kapitaal gedacht zou hebben, wanneer hem destijds klare wijn geschonken zou zijn. Bij het getuigenverhoor bleek, dat, in volkomen strijd met de gedane mededeelingen, de rijwielfabriek van de firma H. & Co., een zaakje van niets was geweest en slechts met 30 à 40 jongens werkte; dat er maar zeer weinig complete fietsen werden afgeleverd; dat er in de fabriek (?) niet de minste orde en regelmaat heerschte; dat de fietsen van inferieure kwaliteit waren, slordig werden afgewerkt en onder bekende fietsers een slechten naam hadden; dat het H. & Co. op de laatste sporttentoonstelling te Amsterdam niet gelukt was, ook maar één enkele fiets te verkoopen; en ten slotte, dat er reeds tijdens de uitgifte, belangrijke schulden op het bedrijf drukten.

De onderteekenaar ontkende weliswaar het opzet gehad te hebben, om het publiek te misleiden, maar het Gerechtshof te Arnhem overwoog (W. 8171): „dat evenwel hierdoor de aansprakelijkheid van den eersten geïntimeerde jegens den appellant nog niet komt te vervallen, daar immers naast opzettelijke misleiding, ook nog onware voorspiegeling in het prospectus door zijn schuld, dat is door zijn nalatigheid, onvoorzichtigheid, of eenige andere hem toe te rekenen schuldoorzaak, hem verantwoordelijk stelt voor de daardoor veroorzaakte schade, en dus thans onderzocht behoort te worden, of zoodanige toerekenbare schuld te zijnen aanzien bewezen is;

„Overwegende daaromtrent, dat het Hof handhaaft zijn reeds vroeger kenbaar gemaakt gevoelen, dat op ieder, die opzettelijk tot deelneming in een op te richten naamlooze vennootschap uitnoodigt, de plicht rust, om daarbij slechts *ware* feiten aan het publiek voor te houden en daarbij niet lichtvaardig te werk te gaan, maar zich vooraf behoorlijk te vergewissen van de waarheid van hetgeen wordt medegedeeld";

„dat, naar 's Hofs gevoelen vaststaat, de nalatigheid van B., om de waarheid der nu onwaar gebleken feiten te onderzoeken, alsmede zijn onvoorzichtigheid om niettemin het prospectus, waarin zij als waar werden voorgesteld, onder het publiek te verspreiden en bijgevolg ook zijne *schuld* bij de verspreiding van die onware feiten door middel van meergenoemd prospectus".

Na nader overwogen te hebben, dat de oorzaak van de door C. geleden schade ontstaan was op het oogenblik, toen hij, misleid door onware en schoonschijnende voorstellingen, zijn gelden gewaagd had in deze hachelijke onderneming, welke, zooals het Hof het uitdrukte, de kiemen van hare, binnen een jaar na hare oprichting gevolgde déconfiture, toen reeds in zich droeg, werd de eisch tegen den onderteekenaar toegewezen tot een bedrag van f 5000.

Het Hof huldigde hier dus de opvatting, dat er een tot schadevergoeding verplichtende onrechtmatige daad bestaat, zoodra anders is gehandeld, dan in het maatschappelijk verkeer den eenen mensch jegens den anderen betaamt.

De Hooge Raad huldigde *toen echter nog* de thans door dat College verlaten opvatting, dat er slechts dàn een onrechtmatige daad is, wanneer een door den wetgever uitdrukkelijk gesteld verbod is overtreden, of een gebod niet is nageleefd, of m.a.w. wanneer de daad, of het verzuim is in strijd met des daders rechtsplicht, of inbreuk maakt op eens anders recht.

De onderteekenaar, dit wel wetende, of, liever gezegd, zijn advocaat, dit wel wetende, vroeg cassatie aan van 's Hofs arrest, en de Hooge Raad overwoog toen op 4 November 1905 (W. 8304): „dat de toepasselijkheid der artt. 1401 en 1402 *B. W.* hiervan afhangt, of zijn daden of verzuimen in strijd zijn met een op hem rustenden rechtsplicht, of inbreuk hebben gemaakt op eens anders recht."

„dat van een inbreuk op het recht van C. geen sprake kan zijn, daar diens vrijheid, om al of niet op aandeelen Necec in te schrijven, niet kan zijn aangetast door een bloote uitnoodiging of aanbeveling om dat te doen;

„dat dan ook het arrest het steunpunt zijner rechtsbeschouwing eigenlijk ontleent aan hetgeen naar 's Hofs oordeel *maatschappelijk* behoort te worden gedaan of nagelaten;

„dat reeds de onzekerheid, welken omvang en diepte de navorsching der waarheid dan wel moet hebben, om te zijn behoorlijk, aantoont, dat de vraag, of bij nalatigheid hierin een gehoudenheid tot schadevergoeding aanwezig kan zijn, zich beweegt op het gebied der maatschappelijke betamelijkheid en zedelijke verantwoordelijkheid, terwijl voor de toepassing van art 1402 *B. W.* het bestaan moet blijken van een rechtsplicht, in welks vervulling men nalatig is geweest.

Na verder nog o.a. overwogen te hebben, dat, — al is het betrachten van onvoorzichtigheid bij financieele raadgevingen plichtmatig van een zedelijk, en behoorlijk van een maatschappelijk standpunt, het verzuim daarvan geen schending van een *rechtsplicht* vormt, — werd het arrest van het Hof te Arnhem vernietigd en de eisch ontzegd.

Tot den 31sten Januari 1919, op welken, voor de Rechtbank hoogst belangrijken dag, de Hooge Raad „om" ging en over het begrip onrechtmatige daad de opvatting ging huldigen, die is neergelegd in het zooeven besproken arrest van het Gerechtshof, was het dus in Holland, practisch gesproken, niet mogelijk geworden, om den verspreider van een onwaar prospectus aan zijn jasje te trekken.

Na dien tijd echter, en dat is voor ons hier in Indië, die nog niet gezegend zijn met de nieuwe wet op de naamlooze vennootschappen, van groot belang, zal dus hij, die zoo lichtvaardig is, om, zonder degelijk onderzoek, zijn fraaien naam te plaatsen onder een schoonklinkend, doch geflatteerd prospectus, en dit daarna onder het publiek te verspreiden, voor die daad aansprakelijk zijn en eventueel door benadeelde inschrijvers met succes tot betaling van schadevergoeding aangesproken kunnen worden.

Men denke echter over zoo'n procedure niet al te gemakkelijk, er kunnen zich allerlei bewijsrechtelijke kwesties voordoen, waarop de vordering kan stranden.

Wanneer wij nu nog even stilstaan bij de nieuwe wet op de naamlooze vennootschappen in Holland, dan zien wij, dat de wetgever daar er niet toe over is gegaan om een artikel in het leven te roepen, dat analoog is met art. 251 *W.v.K.*, het artikel, dat den mededeelingsplicht regelde van verzekerden. Hij heeft het wenschelijker gevonden om uitbreiding te geven aan de artikelen 1401 en 1402 *B. W.*, handelende over de onrechtmatige daad, en van de gelegenheid gebruik gemaakt, om het bewijs voor den bedrogene belangrijk te vereenvoudigen, en om bovendien een aantal personen aansprakelijk te stellen, die vroeger onbereikbaar waren:

Ze luiden als volgt:

Art. 1416 *a.*: „hij die, met oogmerk anderen te bewegen tot het nemen van schuldbrieven van eenigen staat, eenige provincie, gemeente, of openbare instelling, of eenigen natuurlijken persoon, of tot het nemen van schuldbrieven of aandeelen van eenige bestaande of op te richten vereeniging, stichting of vennootschap, openbaar maakt, of doet openbaar maken gegevens, welke, doordien zij onwaar, onvolledig of verminkt zijn, eene onjuiste voorstelling moeten wekken, is verplicht dengeen, die aantoont, dat hij dientengevolge tot het nemen der waarden is bewogen, het geleden nadeel te vergoeden, of op zijn verlangen, tegen overdracht der schuldbrieven of aandeelen, terug te betalen het bedrag waarvoor de waarden door hem genomen zijn.

Aansprakelijk is echter niet degeen, die aantoont, dat hem geenerlei tekortkoming is te wijten.

Onder schuldbrieven en aandeelen zijn begrepen certificaten van schuldbrieven en certificaten van aandeelen.

Art. 1416 *b.*: „de natuurlijke persoon zelf of de vereeniging, stichting of vennootschap zelf wordt geacht de in het vorige artikel bedoelde gegevens te hebben doen openbaar maken:

a. indien de plaatsing der waarden geschiedt door derden, krachtens eene met, of namens den natuurlijken persoon of de vereeniging, stichting of vennootschap gesloten overeenkomst;

b. indien de natuurlijke persoon of de vereeniging, stichting of vennootschap heeft nagelaten, hoewel redelijkerwijze daartoe verplicht, tijdig ter algemeene kennis te brengen, dat de onder *a.* genoemde omstandigheid niet aanwezig is.

Art. 1416 *c.* „Met de vereeniging, stichting of vennootschap zijn hare bestuurders en commissarissen aansprakelijk.

Bij plaatsing der waarden van eene op te richten vereeniging, stichting of vennootschap, zijn, met hen, die de gegevens hebben openbaar gemaakt of doen maken, aansprakelijk zij, die daarbij als oprichters, bestuuurders of commissarissen worden genoemd, indien zij niet, hoewel redelijkerwijze daartoe verplicht, tijdig ter algemeene kennis brengen, dat die aanduiding ten onrechte is geschied.

Een bestuurder, commissaris of oprichter, is niet aansprakelijk, indien hij tijdig ter algemeene kennis brengt, dat de openbaarmaking der gegevens buiten zijn weten of tegen zijn wil is geschied, of indien hij aantoont, dat hem geenerlei tekortkoming is te wijten.

Art. 1416 *d.* De aansprakelijkheid, bedoeld bij de drie voorafgaande artikelen, is een hoofdelijke.

De rechtsvordering te dier zake vervalt na verloop van zes maanden, te rekenen van den dag, waarop den nemer de onwaarheid, onvolledigheid of verminking, waarop de vordering gegrond is, gebleken is, of had kunnen blijken".

Hoewel ik eigelijk reeds te veel van Uwe welwillende aandacht gevergd heb, meen ik toch nog even op twee punten te mogen wijzen. In de eerste plaats hierop, dat de gegevens *openbaar* gemaakt moeten zijn, wil van een actie krachtens deze artikelen sprake kunnen zijn. Ondershandsche aanbeveling der waarden aan enkele, daarvoor in aanmerking komende personen, zal in den regel niet als openbaarmaking beschouwd kunnen worden.

In de tweede plaats is niet beantwoord de vraag, of een actie mogelijk is, indien de waarden niet genomen zijn terstond bij de aanbieding, maar de eischer ze eerst later heeft verkregen. Herhaaldelijk toch wordt juist door de medegedeelde gegevens een zekere stemming betreffende de aandeelen of obligaties, waarop ze betrekking hebben, opgewekt, en onder den invloed daarvan vinden herhaaldelijk aankoopen in deze waarden plaats. Ik geloof, dat er principieel geen aanleiding bestaat, om de aansprakelijkheid te doen ophouden bij den eersten verkrijger. Het opwekken van de bedoelde stemming is immers in vele gevallen juist geschied, om de waarden vlot van de hand te kunnen doen, en een andere opvatting zou ontduiking van het geheele voorschrift al bijzonder gemakkelijk maken.

Hoewel de mogelijkheid, om hen te attaqueeren, die gaarne leven van de zwakheid en lichtgeloovigheid van hun medemensch, dus niet onaanzienlijk is uitgebreid, blijven er natuurlijk nog duizenderlei andere wegen open, om op slinksche wijze het publiek een rad voor de oogen te draaien. Daaraan is natuurlijk niets te doen.

Om de kans, dat men gedupeerd wordt, zoo gering mogelijk te maken, bestaat echter een vrijwel onfeilbaar middel, waarde lezer, dat is: niet speculeeren.

MR. M.

Nederlandsch-Indië.

De postvluchten.

„Aneta" seint uit Mr. Cornelis, dat het zesde postvliegtuig Indië—Holland gistermorgen 6.37 naar Medan vertrok met 163 K.G. post voor Holland. De heer dr. Groeneveld Meyer ging als passagier mede tot Medan.

Het zesde postvliegtuig Indië—Holland is gisteren ten 10 uur v.m. te Palembang aangekomen.

„Aneta" seint uit Medan dat het zesde postvliegtuig Indië—Holland aldaar gisteren is aangekomen.

„Aneta" seint uit Medan, dat het zesde postvliegtuig Indië—Holland hedenmorgen zes uur naar Holland is vertrokken. Het nam 24½ K. G. mail van de Oostkust van Sumatra mede.

Garnizoensverandering.

Naar „Aneta" verneemt, zal, indien er niets tusschenbeide komt, in de maand Mei a.s. een van de marechaussee-compagnieën van Bantam, overeenkomstig het reeds vroeger bestaande plan, worden overgebracht naar Madjalengka, waar voor deze legering een nieuw kampement gebouwd wordt.

Het kampement zal tegen einde April gereed zijn.

In verband met deze verplaatsing worden in het nieuwe garnizoen verschillende maatregelen getroffen met betrekking tot het onderwijs aan de vele kinderen, die met hunne ouders meekomen.

Een manifest.

„Aneta" seint uit Batavia, dat een manifest is uitgegeven, onderteekend door de heeren Soetomo, Koesoemo Oetoyo, Tjokroaminoto, Otto Iskandar, Dachlan Abdoellah en Thamrin, luidende als volgt:

„Indonesiërs", de talrijke arrestaties en aanhoudingen van verschillende voormannen der beweging, de huiszoekingen door geheel Indonesië, alsmede de visitaties aan den lijve bij verschillende personen, betrokken bij de beweging, wijzen op een ernstigen politieken toestand.

Volgens de Persberichten is bovengenoemde toestand het gevolg van het aan gearresteerde en aangehouden voormannen toegeschreven voornemen om relletjes te veroorzaken, welke de algemeene orde zouden verstoren.

Gezien de ervaring van de voorname leiders en indachtig aan de ontwikkeling van elk hunner wil het ons niet aannemelijk voorkomen, dat bovengenoemde hun toegeschreven bedoelingen op waarheid berusten.

Wij vertrouwen dat het verder onderzoek meer opheldering zal brengen ten aanzien van de verschillende onzekere gevoelens en verdenkingen, terwijl dit tevens aan het licht zal brengen de zuiverheid der bedoelingen van de Indonesische beweging in het algemeen.

Daarom worden alle Indonesiërs van mannelijke of vrouwelijke kunne verzocht geduld te oefenen en zich verre te houden van elke ondoordachte of ongeoorloofde handeling, opdat het onderzoek niet worde bemoeilijkt dan wel belemmerd, als gevolg waarvan mede de toestand der gearresteerden zou kunnen worden verzwaard.

Men verrichte geen opzichzelfstaande acties, doch wachte een naderen wenk dan wel verzoek onzerzijds af. Wij zullen natuurlijk niet stil blijven om licht te brengen in deze gewichtige aangelegenheid. Men bedenke dat elke ondoordachte handeling den bovenvermelden leiders ten laste kan worden gebracht, terwijl deze niet bij machte en in de gelegenheid zijn die handeling te voorkomen of te niet te doen."

*

Totzoover dit eenigszins zonderlinge manifest.

Wat hebben de onderteekenaars er toch mede voor? Wil men „verhitte gemoederen" ermede sussen, daarmede demonstreerende dat men zoo gesteld is op rust en orde in deze maatschappij? Het is zeer appreciabel en men zou geneigd zijn den heeren een warm woord van dank toe te roepen. Maar.... daartoe is geen aanleiding omdat in het gemoed van het Indonesische volk — om in de terminologie der heeren te blijven — in algemeenen zin gesproken in het geheel geen verbittering heerscht. De onderteekenaars van het manifest doen het voorkomen alsof de „Indonesiërs" *en bloc* gereed staan tot het plegen van eene onberaden actie. Dit is niet juist. Het is niet eens zeker of de „Indonesiërs" allen zich wel bewust zijn van hetgeen zich in den vroegen morgen van Zondag den 29sten December op Java heeft afgespeeld. En gesteld dat zij ervan weten, dan mag de vraag wel worden gesteld of zij wel voldoende interesse hebben voor deze kwestie.

Nogmaals: het is uiterst prijzenswaardig dat de onderteekenaars zoo bereidwillig voor ons op de bres wenschen te staan. Het is bovendien heel prettig om te weten dat men ook in dien kring niets dan ons welzijn op het oog heeft. Men overdrijve echter de zaak niet en houde haar binnen de juiste grenzen.

En *dit* staat vast: dat niemand onzer ook maar één oogenblik denkt aan de mogelijkheid van onberaden acties, vooral niet *na* het scherpe optreden van onze regeering, die, als het moet, er niet voor zal terugdeinzen een stapje verder te gaan. En voorloopig is het niet noodig dat deze kalmeerings-arbeid wordt overgenomen door buitenstaanders, hoe goed bedoeld hunne poging ook moge wezen.

Met verlof.

„Aneta" seint uit Batavia, dat de heer Mr. W. J. M. Plate, vice-president van den Raad van Justitie te Batavia, in September, na ruim 35 jaren onafgebroken dienst, voor de eerste maal met verlof zal vertrekken.

Tjilentab.

„Aneta" verneemt uit Soekaboemi, dat de dienstbetrekking tusschen de Landbouw Mij Tjilentab en den administrateur van Tjilentab, den heer Heyman Cohen, is beëindigd.

Radio-station afgebrand.

Uit Langeiland meldt een speciaal „Aneta"-telegram, dat het marine-radiostation aldaar geheel is afgebrand, inclusief het verblijf voor het personeel.

De oorzaak is onvoorzichtigheid van het personeel met benzine. Een nieuw station is te Soerabaja besteld. Vermoedelijk zal de dienst veertien dagen gestagneerd zijn. Inmiddels is het kuststation Pasoeroean tijdelijk opengesteld.

Overleden.

Een speciaal „Aneta"-telegram meldt uit Batavia, dat aldaar uit Den Haag bericht werd ontvangen van het overlijden van den heer M. L. Fauel, directeur van de Unie van IJsfabrieken, waartoe o. a. de IJsmaatschappij Petodjo behoort.

De heer Fauel vierde 14 October j.l. zijn 72sten verjaardag. Hij bezocht in 1916 voor de laatste maal Ned.-Indië.

Uitreiking ordeteeken.

Onze correspondent te Djokjakarta meldt, dat gistermorgen op de onderneming Gondang-lipoero op plechtige wijze aan den administrateur dier onderneming, den heer Ir. J. Schmutzer, door den Apostolisch Vicaris van Batavia Mgr. A.P.F. van Velsen, werd uitgereikt de aan genoemden heer toegekende Pauselijke onderscheiding. Gelijk men zich zal herinneren, werd de heer Schmutzer benoemd tot Ridder in de Orde van St. Gregorius.

Overheid en P. N. I.

„Aneta" seint uit Bandoeng, dat de commies van den P. T. T.-dienst, afdeeling vervoer der Posterijen, Soepriadinata, die Zondag werd aangehouden, als landsdienaar is geschorst.

„Aneta" seint dd. 31 Dec. uit Batavia, dat de situatie betreffende de actie van de politie contra de P. N. I. na het gisteren gemelde stationnair is gebleven.

Het onderzoek van de in beslag genomen documenten wordt voortgezet.

Een speciaal „Aneta"-telegram uit Bandoeng meldt:

Naar wij vernemen is een aanwijzing gevonden voor verhoogde actie der P. N. I. eenige weken vóór de huiszoekingen werden verricht, blijkende uit de oprichting van nieuwe afdeelingen, groote geestdrift en plotselingen toeloop van massa's nieuwe leden; bijv. te Cheribon, waar de P. N. I. toen nog geen vasten voet had, begon begin medio December een afdeeling met 150 nieuwe leden, onder wie verscheidene S. S.-beambten.

Overigens is gebleken dat onder de S. S.-beambten slechts zeer weinig leden waren.

Alleen werd huiszoeking gedaan bij enkele conducteurs, van wie vermoed werd dat zij overbrengers waren van geheime correspondentie.

De eerste indruk is, dat te Bandoeng alleen de Europeanen gealarmeerd werden, waarna een gevoel van opluchting kwam, als gevolg van het krachtig politioneel ingrijpen, wijl zij bijna algemeen geloofden, dat spoedig ongeregeldheden te verwachten waren.

De inheemsche bevolking, zelfs hier in het centrum der P. N. I.-beweging, is voor het allergrootste deel niet bereikt door de propaganda.

Het kampong- en straatleven gaat voort op de gewone luchthartige Soendaneesche manier en bleef vrijwel onberoerd door de politioneele actie.

De voornaamste „politieke" actie van den doorsnee kampongman, betreft den ongewenschten tijd om opstand te maken, zoo kort vóór de Poeasa.

„Aneta" seint uit Batavia, dat een honderdtal leden van de P. N. I. gisteren de lidmaatschapskaarten van de P. N. I. bij het B. B. inleverde. De stroom duurt voort.

Brand.

„Aneta" seint uit Koetaradja, dat te Keudeh-lamno, bij Tjalang, 22 kedehs zijn afgebrand. De schade bedroeg f 44 000.

De oorzaak is onbekend.

De Korintji-kustvaartdienst.

Het *Alg. Ind. Dagbl.* meldt, dat op het voorstel om den Korintji-kustvaartdienst, thans ressorteerende onder de S.S., op te heffen, de regeering besliste, daarmede gehoor gevende aan de verzoeken van den resident van Sumatra's Westkust, de Kamer van Koophandel en de Handelsvereeniging te Padang, den dienst te laten voortbestaan, doch per 1 Januari onder te brengen bij den dienst van de Zoutregie.

Pasoeroean.

Onze correspondent meldt:

Maandagavond vergaderde de gemeenteraad van Pasoeroean voor het laatst in 1929. De agenda bevatte 20 punten, waarvan het grootste gedeelte zonder discussie onder den hamer doorging.

De geloofsbrieven van het nieuw gekozen lid, den heer A. H. van der Heyden, werden goedgekeurd. De heer F. Th. Kamp, die de oudste brandmeester ter plaatse is, werd benoemd tot commandant van de brandweer als opvolger van den heer J. K. van Haastert, die naar Malang is verhuisd.

Het voorstel: adhaesie-betuiging aan het verzoekschrift der gemeente Soerabaia inzake de overdracht bevoegdheden H. v. P. B. aan den burgemeester, werd z.h.s. aangenomen. In zijn inleiding gaf de voorzitter nog enkele voorbeelden uit eigen ervaring, waaruit de wenschelijkheid van een betere regeling der bevoegdheden bleek. Hij stelde daarbij op den voorgrond, dat te Pasoeroean de verhouding tusschen het hoofd der stadsgemeente en het B. B. uitstekend was en dat juist daardoor conflicten, welke zeer gemakkelijk kunnen ontstaan door het dualisme in de huidige wettelijke regeling, niet voorkwamen.

Met de Aniem zal een nieuw straatverlichtingscontract worden afgesloten. Door de eenigszins goedkoopere tarieven en zuiniger lichtverdeeling en de verhooging van den post straatverlichting met f 2000 kan een uitbreiding van 100 lichtpunten verkregen worden. Het totaal bedrag voor straatverlichting stijgt hiermede tot f 15.000 per jaar. In het uitbreidingsplan zijn ook de voornaamste kampongwegen opgenomen. De burgemeester verkreeg z.h.s. de machtiging tot het sluiten van een nieuw contract.

Een zeer belangrijk voorstel inzake de oprichting der N. V. Volkshuisvesting te Pasoeroean werd zonder noemenswaardige discussie aangenomen. Wij komen t. z. t. in een afzonderlijk artikel op deze gemeenteplannen terug.

In de rondvraag hield het raadslid Ir. Teutelink een beschouwing over hetgeen door de stadsgemeente in het afgeloopen jaar was verricht. Hij gaf een lijst van verordeningen, welke opnieuw zijn ontworpen, herzien en voor een strengere naleving aangevuld, o. a. de motorrijtuigen-, terreingebruik- en wegenbelastingverordening. Verder noemde hij de instelling van het gemeentelijk passercrediet, het oprichten van een vischpasser, het verbeteren der vleeschvoorziening en het breken der staking van de recalcitrante slagers en de maatregelen tot verbetering der woningtoestanden.

Hij kwam na een vergelijkende beschouwing met den arbeid in vorige jaren tot de conclusie, dat in de stadsgemeente Pasoeroean allerwege een sterkere opbloei merkbaar is en dat er intensiever en vruchtdragender wordt gearbeid.

De burgemeester dankte het lid Teutelink voor diens waardeerende beschouwing. Hij dankte verder de raadsleden voor hun steun aan het uitvoerend bestuur en hoopte voor het volgend jaar op een even aangename samenwerking. Met de beste wenschen voor 1930 sloot hij de vergadering.

*

Door de afdeeling Pasoeroean der Vaderlandsche Club wordt Zondag 5 Januari a. s. des avonds 8 uur in de Sociëteit der sf. Soemberredjo te Bangil een propaganda-avond belegd met het doel, te komen tot de oprichting eener onderafdeeling Bangil.

Als spreker zal optreden de heer H. Winter, die een lezing zal houden over het onderwerp: De defensiepolitiek van Ned.-Indië en omliggende landen.

Het afdeelingsbestuur zal die leden, welke niet in het bezit zijn van eigen transportgelegenheid en deze vergadering wenschen bij te wonen, rijgelegenheid verschaffen. Zij dienen zich vóór Vrijdagavond a. s. op te geven bij den heer A. H. van der Heyden, Heerenstraat Pasoeroean.

Stads-nieuws.

De P. N. I.-ers vrijgelaten.

De Politieke Inlichtingen Dienst ter stede beëindigde eergisteren de verhooren en het papieronderzoek. Gelijk wij Dinsdag reeds publiceerden, is er niets bezwarends tegen de hier aangehoudenen aan het licht getreden. In verband hiermede werden gisteren alle aangehoudenen weder vrij gelaten. De heer Soejono haalde persoonlijk mr. Joesoef af.

De burgemeester.

Bekend is, dat onze burgemeester binnenkort met buitenlandsch verlof zal vertrekken. Wij vernemen, dat de heer Bussemaker op 5 Februari zal afreizen. Omtrent zijn vervanger is ook ter gemeente-secretarie nog niets vernomen.

De Kiezerslijst.

Onlangs maakten wij reeds melding van het voornemen der gemeente om, te beginnen met dit jaar, voor de vaststelling van de kiezerslijst allen die er voor in aanmerking komen, doch niet op de door den belastingdienst vervaardigde lijsten voorkomen, aan te schrijven, opdat zij, na vertoon van het vereischte belastingbiljet alsnog op de kiezerslijst kunnen worden gebracht.

Teneinde door deze werkwijze een zoo nauwkeurig mogelijke kiezerslijst te verkrijgen, is de gemeente reeds heden met de samenstelling van een overzicht der ter stede wonende gemeentenaren, die kiezer kunnen zijn, begonnen, zulks aan de hand van haar bevolkingsregisters. Zij heeft zoodoende volop tijd om het beoogde doel te bereiken.

Eindelijk.

Door de regeering is een besluit geslagen, waarbij aan de stadsgemeente Soerabaia een tegemoetkoming wordt toegekend van e e n t o n, ten behoeve van den bouw van een nieuwe brug te W o n o k r o m o.

Van den burgemeester vernamen wij naar aanleiding hiervan, dat hij last zal geven, zoo spoedig mogelijk met het werk te beginnen.

„De Vaderlandsche Club."

Het kringbestuur der „Vaderlandsche Club" te Soerabaia, dat tevens het voorloopig bestuur vormt van het Departement Oost-Java der V.C., heeft besloten den 11den dezer een vergadering te beleggen in het Kunstkringgebouw alhier. Op deze bijeenkomst zal het bestuur van het Departement Oost-Java worden overgegeven aan een definitief bestuur, hetwelk overeenkomstig de statuten zal worden gekozen.

De voorzitter van den kring Soerabaia, Mr. P. M. C. J. Hamer, heeft mitsdien de verschillende V. C.-kringen van Oost-Java uitgenoodigd, een afgevaardigde te zenden naar deze huishoudelijke vergadering. Verder zullen o. m. nog worden besproken de taakverdeeling, de verkiezingen voor de gemeenteraden in 1930 en die voor den Volksraad in 1931.

Hooge Bezoekster.

Hedenmorgen, kwart over twaalf, arriveerde ter stede per auto uit Tosari, madame K e r m a d e c, de gescheiden echtgenoote van den Turkschen president Kemal Pasha.

Madame Kermadec — onder dezen naam reist zij incognito door onzen archipel, naar men weet — nam haar intrek in het Oranjehotel. Zij zal waarschijnlijk eenige dagen ter stede blijven.

De „Silveray."

Gisteravond, om tien uur arriveerde te Tandjong Perak de sleepboot *Tata* van de N.I.S.H.M., welke assistentie verleend heeft, bij het vlotkomen van het op de Bril vastgeloopen motorschip *Silveray*. Hedenmorgen arriveerde dit schip-zelf en koos ligplaats aan de Genuakade, om te lossen, in afwachting van eventueele opname in het dok.

Nadat, gelijk wij reeds gemeld hebben, 1200 ton stookolie en 1000 ton andere soort olie overboord gepompt waren, had men de tanks voorloopig met water gevuld, om denzelfden diepgang te behouden. De *Tata* zorgde, dat het schip niet verder op de Bril zou schuiven.

's Avonds, met hoogwater, werden de tanks leeggepompt en sloegen de schroeven volle kracht achteruit, terwijl de *Tata* in dezelfde richting lag te „tjurken", gelijk de vakkundige term luidt.

Om half tien hoorde men op de *Tata* plotseling een luid gejuich en de *Silveray* gleed achteruit in diep water, de uitgebrachte ankers meesleepende.

Nadat deze waren opgehieuwd, kon de *Silveray*, op eigen kracht, de reis naar Soerabaja aanvangen, naar het zich liet aanzien, zonder water te maken.

Het schip is vastgeloopen geweest op de Noordpunt van het rif; 25 meter meer noordelijk zou het vrij gezwaaid zijn.

Of, en zoo ja, welke bodemschade het schip gekregen heeft, moet nog worden onderzocht.

E. J. Muller.

De heer E. J. M u l l e r, die den heer R. M a c G i l l a v r y, gedurende diens Europeesch verlof van negen maanden, hier ter stede vervangen heeft, als vertegenwoordiger der B. P. M., vertrekt eind Februari met buitenlandsch verlof naar Europa.

R. Max Gillavry.

Nieuwjaarsdag, des middags om half vier, keerden met de *Sibajak* de heer en mevrouw M a c G i l l a v r y te Soerabaja terug, na eene afwezigheid van negen maanden.

De wd. vertegenwoordiger der B. P. M. te Soerabaja, de heer E. J. M u l l e r, en diverse andere heeren van het personeel der maatschappij alhier begaven zich, ter verwelkoming, aan boord, terwijl onderscheidene bloemstukken naar het huis van de familie Mac Gillavry waren gezonden.

De heer M a c G i l l a v r y heeft van zijn verblijf in Europa gebruik gemaakt, om, zoowel te 's-Gravenhage, als in Londen besprekingen te voeren met de Directie. Het aantal problemen toch, waar het oliebedrijf zich voor gesteld ziet, is steeds groeiende en dit maakt, dat persoonlijk contact tusschen den leidenden staf hier en in Europa meer en meer nooidg en nuttig moet worden geoordeeld.

T. Smits †.

Donderdag, 2de Kerstdag, werd de havenloods 1ste klasse T. S m i t s ziek. Hij bleek lijdende aan een acute longontsteking en werd den volgenden dag in de R. K. Zieken inrichting te Oendaän opgenomen, alwaar hij op Oudejaarsdag om 3 uur 30 's middags is overleden.

Op Nieuwjaarsdag, om tien uur 's morgens, had onder groote belangstelling, zoo van de zijde der scheepvaartmaatschappijen en chefs, als van collega's, vrienden en bekenden, de begrafenis plaats. De baar was bedekt met vele kransen, w. o. ook weer verscheidene van de maatschappijen.

Ds. Tichelaar hield een gevoelvolle grafrede, waarna de havenmeester, de heer Backer Dirks, den ontslapene herdacht en zijne goede eigenschappen als zeeman en als mensch naar voren bracht.

Ten slotte sprak de heer K. Dekker, namens de collega's te Soerabaja en de vrienden van den overledene, herdacht hem als een goed kameraad en een bekwaam havenloods, die nog niet zoo gemakkelijk zal zijn te vervangen.

Diep onder den indruk verlieten de aanwezigen op dezen stralenden Nieuwjaarsmorgen den doodenakker.

Smaadschrift.

De correspondent te Sitoebondo van de *Indische Courant* J. W. W. deed den 20sten Februari in zijn blad een stuk opnemen, waarin stond, dat te Banjoepoetih iemand, die verdacht werd van diefstal, door den waarnemend ass.-wedono, den mantri-politie aldaar, zoodanig werd mishandeld, dat de man aan de gevolgen overleed. Voorts meldde het stuk, dat de man in zijn cel werd opgehangen, om het te doen voorkomen, alsof hij dit zelf had gedaan.

De echtgenoote van een Inlandschen onderwijzer zou van de mishandeling getuige geweest zijn. De veldpolitie mengde zich in de zaak. De vrouw werd, ten einde als getuige te worden gehoord, door een mantri-politie van de veldpolitie naar Sitoebondo gehaald. De mantri-politie zeide haar, dat de regent haar hooren moest, doch afwezig was. Zij kreeg een kamer aangewezen en moest tot den volgenden morgen wachten.

Verder deelde het bericht mee, dat de mantri de vrouw met min eerbare bedoelingen zou zijn genaderd. Zij zou met gescheurde kleeren uit de worsteling zijn gekomen. Tegen de beide mantri's zou — volgens het bericht — geen vervolging zijn ingesteld.

Tegen den schrijver hiervan werd een vervolging terzake van „smaadschrift, aangedaan aan een ambtenaar gedurende de rechtmatige uitoefening zijner bediening" ingesteld.

Vanmorgen stond hij voor den Raad van Justitie alhier terzake terecht.

Hij bekende het stuk geschreven te hebben. Zijn inlichtingen had hij van een Chinees gekregen. Hij wilde de aandacht van de autoriteiten op de beschreven feiten vestigen.

„Dat had u ook gedaan," zei de president, „wanneer u zelf dadelijk naar den assistent-resident was gegaan!"

Beklaagde had zich niet eerst overtuigd van de juistheid van het bericht. Later was hem gebleken, dat de zaak reeds lang door den landraad was onderzocht. De beklaagden waren toen wegens gebrek aan bewijs vrijgesproken.

De eerste getuige, die gehoord werd hedenmorgen, was de directeur-hoofdredacteur van de *Indische Courant*, die verklaarde, dat het stuk hem door den correspondent was toegezonden, waarna hij het in zijn blad, dat hier op de gewone wijze met loopers en per post wordt verspreid, had doen opnemen.

Raden Prawironoto, de mantri-politie, was de tweede getuige. Hij was niet door den Landraad vervolgd, zoo vertelde hij. Hij wist, dat het stuk in de krant had gestaan.

De mantri van de veldpolitie Tajidin was de volgende, die kwam getuigen. Hij had ook het stuk gelezen. Hij begreep dadedelijk, dat het stuk op hem sloeg, omdat de vrouw bij hem één nacht gelogeerd had.

Hij diende een schriftelijke klacht in. Hij had niet zelf de vrouw gehaald. Zij was naar Sitoebondo gebracht door een wedono. Zij zeide, dadelijk, dat zij van de zaak niets afwist. Dit werd niet geloofd, zij moest wachten. In de kazerne van de veldpolitie was geen plaats. Daarom logeerden de vrouw en haar man één nacht bij getuige. Den volgenden morgen ging de man weg en 's middags de vrouw.

Zij was de volgende getuige in deze zaak. Toen zij in het huis van den mantri was, had hij haar, naar zij vertelde, wel degelijk lastig gevallen. Wel waren haar kleeren niet gescheurd, maar hij had haar geknepen en zij had gehuild. Er was niemand bij geweest. De mantri had haar nog voorgesteld, maar bij hem te blijven; hij verdiende 100 gulden, dat was veel meer dan de verdiensten van den onderwijzer. Toen de mantri 's middags was weggegaan, vluchtte zij weg en ging naar haar ouders. Haar man raadde haar aan, een klacht bij den wedana in te dienen. Dat deed zij, maar zij hoorde er niets meer van.

De verklaringen van de vrouw werden den mantri-politie voorgehouden. Hij verklaarde kort en bondig, dat de vrouw gelogen had.

Hierop ontstak zij in woede en verweet hem met woedend gelaat nogmaals zijn gedrag. Het was een oogenblik moeilijk voor den president, om de stilte in de groote zaal te doen terugkeeren.

De echtgenoot van de vrouw kwam vervolgens getuigen. Hij vertelde vrijwel hetzelfde als zijn vrouw, die blijkbaar zoozeer de sympathieën van den mantri had opgewekt.

Een hoofdpolitie-opziener sloot de rij der getuigen.

De Officier van Justitie, m r. M. C. A. t e n D o e s s c h a t e, zeide in zijn requisitoir, dat het stuk van beklaagde wel aanleiding had gegeven tot een onderzoek door den Landraad. Dit liep wel op niets uit, doch dat kwam door een onvolledig *visum repertum* (de dokter, die dit opmaakte, zal zich terzake nog voor den Raad te verantwoorden hebben) en getuigen, die zich plotseling ter zitting niets meer herinnerden! Naar aanleiding van deze zaak, werd een onderzoek in alle dessa's ingesteld, waarbij veel aan het licht kwam, en waardoor „groote schoonmaak" gehouden werd. Dit kwam het bestuur ten goede, want het bleek dat bij de bevolking de schrik er leelijk in zat.

Wanneer beklaagde zich tot den ass.-rdsident gewend had, had hij ten antwoord gekregen, dat de zaak in onderzoek was. Nu werd door het stuk van beklaagde de aandacht van velen op deze feiten gevestigd; het kwam tot in den Volksraad. Een gevolg is weer, dat den laatsten tijd herhaaldelijk gevallen van dessa-mishandeling enz. door den Raad behandeld worden.

De Chinees, die bekl. zijn inlichtingen verstrekte, was blijkbaar wel goed op de hoogte.

De Officier wees er nog op, dat de mantri-politie er niet direct werk van maakte, toen de vrouw was weggeloopen.

In het algemeen was mr. ten Doesschate het met beklaagde eens, dat het stuk van zeer belangrijk nut voor het algemeen was.

De stijl was zuiver objectief en opzet om te beleedigen kon de Officier er niet in vinden.

Derhalve concludeerde mr. ten Doesschate tot o n t s l a g v a n r e c h t s v e r v o l g i n g.

Over acht dagen zal de Raad uitspraak doen.

Sociëteit Concordia.

Een der leden schrijft ons:

„De Papagaai", cercle van deze sociëteit, was gedurende de laatste maanden slechts sporadisch geopend, als gevolg van de omstandigheid dat niet kon worden beschikt over een behoorlijk strijkje. Na veel moeite is het bestuur er in geslaagd een uitstekend ensemble te engageeren en worden derhalve de cercle-avonden weer regelmatig gehouden.

De zoo bij uitstek daarvoor geschikte voorgalerij van de sociëteit is herschapen in een waren lusthof. Sierlijke lambrizeeringen zijn aangebracht, afgewisseld door bloembakken met levende planten en bloemen; de voor het dansen gereserveerde ruimte is afgescheiden door een bij de verdere versiering aanpassend hekwerk; rustige doelmatige zitjes romdom, zullen ongetwijfeld velen nooden dezen nieuwen cercle regelmatig te bezoeken.

De opening van dit nieuwe oord voor vermaak en jolijt behoorde op eene toepasselijke wijze te geschieden en op Oudejaaravond had het bestuur der Sociëteit talrijke leden om zich heen verzameld, toen de voorzitter in eene korte rede eerst de ter ziele gegane „Papagaai" herdacht en vervolgens de nieuwe inrichting op feestelijke wijze opende.

Spr. memoreerde, dat het de bedoeling is geweest een plekje te scheppen, hetwelk het brandpunt van gezeligheid in de Sociëteit moest worden. Gemeend werd, dat men hierin uitstekend geslaagd was, ondanks de bescheiden middelen, die ten dienste stonden. Een woord van hulde werd in dit verband gebracht aan het bestuurslid, den heer Korver.

De voorzitter eindigde met een dringend beroep te doen op de leden, teneinde door wat meer medeleven in de Sociëteitsaangelegenheden blijk te geven, de pogingen van het bestuur te waardeeren.

Met een glas champagne werd het welzijn van den nieuwen cercle daarop beklonken.

Van het landgerecht.

De gevaarlijke helft.

Het oude jaar heeft in zijn laatste twee dagen den automobilist nog een lesje geleerd en wel dit: begeef U nooit op de rechter weghelft. Die is fataal, dat is onverstandig, dat is dom en onvoorzichtig. Doe al wat gij maar wilt, doch mijdt dat weggedeelte, rijd desnoods door drie tuinen en over alle bermen van den weg heen, beproef uw bumpers op ruggen van buffels en koeien, doch blijf links. Zelfs bij het uithalen om een bocht te maken, be reken dan nog eerst nauwkeurig den gulden middenweg en houd links daarvan!

Gisteren kostte voor den Raad van Justitie die rechter weghelft bijna twee weken vrijheid aan een automobilist en vanmorgen aan een waardig ingezetene van onze stad een boete van f. 10. Werkelijk, dit geval beschouwende zou men geneigd zijn, nooit meer uit te wijken, zelfs niet om een leven van een mensch, hoe suffend die ook langs Soerabaja's wegen zich voorbeweegt, te redden.

Het geschiedde Zondag op den Darmoboulevard, dat een Inlander droomend over zijne Sarina en zijn vele andere besognes, doch totaal vergetend, dat hij óók nog op een fiets zat en wel op een drukken verkeersweg, derhalve zeer verstrooid den weg wilde oversteken. Juist kwam er een auto met een vaart van ongeveer 45 K. M. aangereden. Hevige toetersignalen schalden door de lucht, remmen knarsten. Het hielp niet, de fietser sufte door. Eén ding was nog maar mogelijk om zijn hachje te redden en dat was: uitwijken, naar.... rechts. De fatale helft!

Het had niet mogen baten, de wielrijder botste tegen den auto en viel met een hoofdwond op den grond. De auto maakte een leelijke schuiver; een band ervan sprong. Aldus werd de wagen buiten gevecht gesteld.

Vanmorgen verschenen autobestuurder, wielrijder, met het hoofd in verband, en eenige getuigen voor den landrechter.

De rechter vond het remspoor op die rèchter weghelft zeer bezwaarlijk. Over het algemeen wordt er hier bij zijwegen te hard gereden, en dan nog rechts...

Tien gulden boete luidde het vonnis.

Radio-nieuws.

Onze radio-medewerker schrijft ons het volgende over de verschillende uitzendingen op oudejaarsavond:

De laatste dag van het jaar werd door

G o l d b e r g 110 M.

besloten met een goed Polydorprogramma. De muziek kwam zeer goed door evenals de spraak. We hebben echter maar kort geluisterd, daar

3 A. N. 49,7 M.

al om 6.30 in de lucht kwam met de broadcasting van den dienst in de Boeboetankerk. Het geheel hebben we zeer goed kunnen volgen. De preek zoowel als de verschillende zangnummers ontvingen we heel mooi. Bijzonder goed klonk het „Onze Vader" van Pomper, hetwelk gezongen werd met orgel- en vioolbegeleiding. Deze uitzending is voor 3 A. N. een groot succes geworden en de heer Hartman heeft door dit werk weer velen luisteraars een grooten dienst bewezen. Later op den avond gaf de omroeper, de heer Buddink, nog een afscheids-speech en eenige liederen van Clinge Doorenbos.

R. T. B. S o e r, 28 M.

gaf nog eenige dansnummers ten gehoore op oudejaarsavond. Op Nieuwjaarsdag verzorgde dit station op prettige wijze het Bitteruurtje. De zender kwam vrij goed door, zoo nu en dan eenige zweving.

P h o h i 16,882 M.

ontvingen we gisteren in den vooravond niet zoo goed. Het gesprokene kwam erg zacht door. Jan Jochems Jr. sprak de jeugd in Indië toe. We konden het echter niet goed volgen. Later kwamen ook de diverse familieleden en vrienden aan de beurt. Tusschen 8-9 was de Phohi vrij goed te volgen. Er werd ook nog een speech gehouden over alles wat er zoo in het afgeloopen jaar tot stand is gekomen; Phohi, vliegdienst Holland — Indië, waarbij ook de heer Evers werd herdacht. Verder de verschillende branden enz.

We hoorden nog het bekende liedje „Keetje van het cafe'tje", dat op verzoek gezongen werd. 't Was erg jammer dat nu juist dezen avond de Phohi zoo slecht door moest komen. De familie van Jan Jochems heeft er veel door gemist.

Hedenavond komt de Phohi van 7.20 - 9.20 in de lucht.

***

Programma van Radio-uitzendingen:

D o n d e r d a g 2 J a n u a r i.

van 7 - 8,30 Muziek van Hotel der Nederlanden.

„ 8.30 - 10 Dansmuziek.

V r i j d a g 3 J a n u a r i.

van 6.45 - 7.30 Kinderuurtje.

„ 7.30 - 8 Autopraatje en Rapporten.

„ 8 - 9 Muziek van Hotel der Nederlanden.

„ 9 - 10 Heer van Leeuwen met zingende zaag begeleid op piano door Mevr. Klopper en Strijkje van Maison Versteegh.

Handel.

Dividend.

D e n H a a g, 31 D e c. (*A n e t a*)

De Cultuur Mij. Doekoewringin keert een interim-dividend uit van 8%, de Landbouw Mij. Tersana $12\frac{1}{2}$%.

Den Haag, 1 Januari (*Spec. Aneta*).

Het dividend op de gewone aandeelen van Ruhaak bedraagt 10%, op de preferente aandeelen 8%.

Renteverlaging.

B o r d e a u x, 31 D e c. (*A n e t a - r a d i o*).

Uit Brussel wordt gemeld, dat de Belgische Nationale Bank de discontorente verlaagde tot $3\frac{1}{2}$%

Extra-dividend.

Uit New York werd bericht ontvangen, dat in de ddo. 14 November j.l. gehouden vergadering van commissarissen der General Motors Corporation een extra dividend van 3% op de gewone aandeelen werd gedeclareerd, hetgeen moge opgevat worden als een bewijs van General Motors' vertrouwen in de naaste toekomst der Amerikaansche automobielindustrie, aldus luidt het bericht.

Ter toelichting vermelden wij hier, dat de General Motors Corporation in totaal 43.500.000 gewone aandeelen heeft uitstaan, zoodat met dit extra dividend ad 3% een som van $ 13.050 000 of f 2.3262.500 gemoeid is.

In dezelfde vergadering werd het gebruikelijk kwartaals-dividend ad 75 cents per aandeel, gelijk aan $7\frac{1}{2}$%, goedgekeurd, welke uitkeering een bedrag van $ 32.625.000 of f 81.562.500 inhoudt.

In totaal werd in 1929 $ 3.60 per aandeel van $ 10.— nom., dus 36% uitgekeerd. De totale winst over het loopende jaar wordt in gezaghebbende kringen geschat op $ 261.000.000 of f 652.500 000. Hiervan zal, volgens de nieuwe dividend-politiek, 60% of f 390.000.000 aan dividenden wordt uitgekeerd.

BATAVIA-KOERSEN.

Batavia, 2 Januari 1930.

	Afgedaan	Slot	Vraag	Aanbod
Javasche Bank	$312\frac{1}{2}$	—	—	—
Cert. N. H. M.	—	—	167	$169\frac{3}{4}$
N.-I. Handelsbank	$158/8\frac{1}{4}$	—	—	—
Koloniale Bank	219	—	—	—
Aand. Escompto	—	—	85	—
Cert. Escompto	$86\frac{1}{2}$	—	—	—
H. V. A. ex. 15% int.	—	—	550	—
Vorstenlanden	$146\frac{1}{2}$	—	—	—
Internatio	271	—	—	—
Lindeteves	149	—	—	—
Band. Kinine gew.	—	—	—	320
Band. Kinine pref.	—	—	143	—
Scheepv. Unie	—	—	188	190
Japan Lijn	—	—	95	97
Paketvaart	—	—	211	—
N. I. S. ex. 4% int.	—	—	225	232
Deli Spoor	206	—	—	—
S. C. S.	—	—	150	155
Poerworedjo	—	—	$63\frac{3}{4}$	65
Simau	$635\frac{1}{4}$	—	—	—
Redj. Lebong	126	—	—	—
E. M. N. I.	—	—	230	300
Holland-Siam	—	—	65	100
Tarakan	—	—	350	—
Kon. Olie	—	—	$397\frac{1}{2}$	403
Alg. Exploratie	165	—	—	—
A.N.I.E.M.	—	—	—	320
N. I. Gas Mij.	—	—	225	—
G. E. B. E. O.	—	—	205	—
Cities Service	—	—	$ 27	$ 29

Productenmarkt.

Soerabaja, 2 Januari.

S u i k e r: Sup. ready $11\frac{7}{8}$/11.90
Januari S'baja k.o. 12
Januari/Maart S'baja k.o. 12'28
Marktstemming: stil.

H o o f d s u i k e r: ready $11\frac{1}{8}$ nominaal.
Marktstemming: stil.

K o f f i e: ready) —
Febr./Maart) $43\frac{1}{2}$ nominaal.
Aug./Oct.) 38 „
Marktstemming: stil.

R u b b e r: ready 41.— nominaal.
Marktstemming: stil.

C o p r a h. f.o.b. nug 13.90
Marktstemming: stil.

Suikernoteeringen.

Londen, 1 Januari.

Whites Type B.:

Maart	1930	onveranderd.
Mei	1930	
Augustus	1930	
December	1930	

Ruwe bietsuiker 88% f.o.b. Hamburg:

Maart	1930	6 9	— 3
Mei	1930	$7.8\frac{1}{4}$	— $1\frac{1}{2}$
Augustus	1930	8 3	— $\frac{3}{4}$
December	1930	$8/5\frac{1}{4}$	— $\frac{3}{4}$

New-York, 1 Januari

Cubasuiker.

Spot		2.02 plus 1
Januari	1930	1,91 plus 3
Maart	1930	1.98 plus 1
Mei	1930	2.06 plus 2
Juli	1930	2.11 plus 1
September	1930	2,18 plus 1

Officieele noteering van effecten ter beurze van Soerabaia verhandeld.

Soerabaia, 2 Januari 1930.

Fondsen.	afgedaan Voorbeurs	In de beurs afgedaan.	Vraag	Aanb.
Escompto (cert.)	—	—	85	—
Ned. Handel Mij.	—	—	164	170
Amsterdam Bank	—	180	179	181
N. I. H. B.	—	—	155	158
Koloniale Bank	—	—	216	—
Hvg. Amsterdam ex. 15%	—	—	550	—
Poerworedjo	61	—	60	63
Vorstenlanden	—	—	147	149
Amsterd. Rubber	—	—	157	169
Internatio	270	—	260	—
Scheepv. Unie	—	$190/0\frac{1}{4}$	190	$190\frac{1}{2}$
J. C. J. L.	—	—	93	—
K. P. M.	215	—	215	—
Lindeteves	—	147	146	148
Alg. Exploratie	—	—	164	—
Kon. Olie	—	—	394	414
Redj. Lebong	—	—	125	131
Simau	—	—	635	—
N. I. S. ex. 4%	—	—	228	232
S. C. S.	—	—	146	—
S. J. S.	—	—	160	—
Deli Spoor	—	—	204	—
N. P. V.	—	—	—	100
N. P. V. ad f 400,-	—	—	—	98
Pr. Kalimas	—	—	—	75
Sem. St. en Pr.	—	—	275	278
IJsfabrieken	—	—	—	25
IJsfabrieken pref.	—	—	—	35
Nimef	—	—	—	105
Braat	—	—	—	85
Velodrome	—	—	—	98
Helmig	—	—	15	30
Incasso (pref.)	—	—	10	15
Bali en Lombok.	—	—	110	—
Nicki	—	—	70	—
Banjoemas Elect. Mij.	—	—	—	150
5 % Ind. Leen. '15	—	—	$100\frac{1}{2}$	—
5 % id. id. '16	—	$100\frac{1}{2}$	$100\frac{1}{4}$	$100\frac{3}{4}$
5 % id. id. '17	—	—	$100\frac{1}{2}$	$100\frac{3}{4}$
$4\frac{1}{2}$% id. id. '29	—	—	$95\frac{7}{8}$	$96\frac{1}{4}$
$4\frac{1}{2}$% id. id. '26	—	—	—	96
6 % $ id. 1e serie	—	—	101	—
6 % $ id. 2e serie	—	—	$101\frac{1}{4}$	$101\frac{1}{2}$
6 % Jav. Hyp. B.	—	—	—	$103\frac{1}{2}$
5 % Soerabaia '27	—	—	—	100
$4\frac{1}{2}$% Soerabaia '28	—	—	—	95
6 % Becker	—	—	—	100
$4\frac{1}{2}$% Denem. $	—	—	—	92
6 % Denemarken	—	—	—	107
7 % D. Kali £	—	—	—	104
6 % A. E. G.	—	—	—	94
7 % Duitschl. £	—	—	—	104
5 % Aniem	—	—	$97\frac{3}{4}$	—

Vermakelijkheden en bioscopen.

Oranje - Hotel. Toendjoengan. Elken Woensdag-avond: O p e r a c o n c e r t. Maandag, Dinsdag en Vrijdag, M u z i e k. Maandag en Donderdag: M a t i n é e.

Hellendoorn, Passer Besar: Zaterdag- en Zondagavond M u z i e k.

Grand Casino, Toendjoengan, E l k e n a v o n d C a b a r e t.

Florida, Gang Butteweg. D a n c i n g - G a r d e n C a b a r e t.

Maison La Gaieté, Toendjoengan: D a n c i n g, C a b a r e t, R e s t a u r a n t. Elken avond optreden van Bill Chambers and his Entertaining Band en het Duo-Kniazeff-dancers.

N. V. Stam & Weyns, Simpang. Elken avond muziek, uitgezonderd Maandag-avond.

Hollywood Dancing. Elken avond The Moonlight Serenades.

*

Kranggan theater, Kranggan.
Heden: D e D o o s v a n P a n d o r a.
Morgen: i d e m.

Luxor theater, Pasar Besar.
Heden: L a c h, C l o w n, l a c h.
Morgen: i d e m.

Apollo-theater, Pasar Besar.
Heden: D e K o n i n g d e r K o n i n g e n.
Morgen: i d e m.

Princesse-Theater, Simpang.
Heden: D e F o x F o l l i e s 1 9 2 9.
Morgen: i d e m.

Simpang Theater Simpang.
Heden: T h r e e W e e k E n d s.
Morgen: i d e m.

Beursoverzicht.

Hoewel de stemming hier heden wel iets vaster was, is het te begrijpen, dat men eerst de Amsterdam noteeringen wenscht af te wachten, alvorens iets te entameeren. Het gevolg was dan ook, dat er heden weder zoo goed als niets omging, wel bleken er echter meer koopers dan verkoopers te zijn.

Amsterdamsche Bank kwam voor een enkel stuk tot afdoening ad 180.

Scheepvaart Unies goed gevraagd en deden 190 en $190\frac{1}{4}$.

Lindeteves werden gedaan tot 147 tot welken koers verdere vraag bestond.

Andere fondsen dan deze 3 konden het nie tot afdoening brengen.

In Leeningen ging alleen iets om in de 5% Indië 1916 ad $100\frac{1}{2}$.

De Suikemarkt.

Sedert ons rapport van Dinsdag werd slechts hedenmorgen afgedaan 50 tons Superieur ready Soerabaja tot $11.88\frac{1}{2}$.

De buitenlandsche noteringen waren eergisteren voor Whites te Londen onveranderd, voor Raws naar beneden, terwijl New-York een fractie hooger was en wel:

Londen Bietsuiker 88% ob. Hamburg.:

	Maart	Mei	Aug.	Dec.
	6 9	$7.3\frac{1}{4}$	8/3	$8/5\frac{1}{4}$
minus	3	$1\frac{1}{2}$	$\frac{3}{4}$	$\frac{3}{4}$

New York Cubasuiker:

	Spot	Jan.	Maart	Mei	Juli	Sept.
	2.02	1.91	1.98	2.06	2.11	2.18
plus	1	3	1	2	1	1

New York seinde verder nog, dat afgedaan werden 50.000 zakken tot $2\frac{1}{32}$.

Prijzen zijn hier heden als volgt:

Superieur ready	$11\frac{7}{8}$ - 11.90
Jan. S'baya k.o.	12.—
Jan./Maart S'baya k.o.	$12\frac{1}{8}$
Hoofdsuiker ready	$11\frac{1}{8}$ nom.

Marktstemming stil.

Peper te Londen.

(R t r. C o m m. S. v i a A n e t a).

Londen, 31 December.

Witte Muntok - peper London Jan./Mrt. $16\frac{1}{4}$ koopers. Lampong - peper Januari/Maart $11\frac{1}{4}$ koopers. Zwarte Singapore - peper Jan./Maart $11\frac{1}{4}$ genoteerd. Voorraden witte peper 1.468, zwarte peper 132.

De rubbermarkt te Singapore.

(R t r. C o m m. S. v i a A n e t a).

Singapore, 31 December.

	opening
Sheet spot	$26\frac{3}{4}$
Crêpe spot	$26\frac{3}{4}$
Sheet Januari	27
April/Juni	29
Juli/Sept.	$30\frac{1}{4}$

Markt prijshoudend.

Copra te Londen.

(R t r. C o m m. S. v i a A n e t a).

Londen, 31 December.

Copra f. m. s. cif Rotterdam Dec./Jan. verscheping 22 pond 10 sh. nominaal.

Laatste Berichten.

Consigneering opgeheven.

„Aneta" seint uit Batavia, dat de consigneering van en gedeelte der garnizoenen te Batavia Mr. Cornelis, Tjimahi en Bandoeng, alsmede de versterking der militaire wachten heden is opgeheven.

Parijs, 1 Jan. (*Aneta-Reuter.*)

Anti-fascistische samenzwering.

De arrestatie van drie Italiaansche antifascisten, Sardelli, oud-afgevaardigde, Tarchiani, oud-redacteur van de *Corriere della Sera* en Cianca, een vooraanstaand journalist, welke het gevolg was van het vinden van een enorme hoeveelheid zeer explosieve stoffen in hun woningen, heeft sensatie verwekt in de stad. Men gelooft dat ze zal leiden tot de ontdekking van een groote anti-fascistische samenzwering.

Auckland 2 Jan. (*Aneta-Reuter.*)

De onlusten op Samoa.

Het kabinet van Nieuw Zeeland heeft 31 December de onlusten op Samoa besproken. Medegedeeld werd dat de Britsche ooriogsschepen *Veronica* en *Laburnum* morgen „naar een onbekende bestemming" vertrekken.

H^VC ONDERLING BELANG

PASAR BESAR — SOERABAIA

1930

GEHEEL

TOT

UW

DIENST

58

VOORJAARS-MODE 1930

WIJ ONTPAKTEN DE NIEUWSTE

WOLLEN STOFFEN

VOOR

FANTAISIE-COSTUMES & DEMI-SAISONS

SNIT KWALITEIT EN AFWERKING ONZER HEERENKLEEDING IS SUPERIEUR

HOFFMAN

115

GEMEENTE-SPAARBANK

Willemskade 14 Soerabaia.

— o —

Minimum - Inleg f 5.—

Vaste rente 3½ pCt. p. a. ingaande op den eersten der maand volgende op die van inleg.

Voor inlagen op den EERSTEN WERKDAG der maand gedaan gaat de rente dadelijk in.

— o —

De Gemeente Soerabaia waarborgt zonder eenig voorbehoud aan Inleggers de teruggave hunner inlagen en de betaling der daarover verschuldigde renten.

146 3e HET BESTUUR.

SENSATIONEELE

Balans - Opruiming

MAISON WEDEMEYER

LEMAH - POETRO 17 — SOERABAIA.

begint **Vrijdag 3 Januari 1930** van **25** tot **50** pCt. **korting** op alle goederen, o. a. **Japonnen** van af **f 1.95** **Hoeden** van af **f 3.75**

DAMES PROFITEERT.

335

ATOL

Mondwater

Desinfecteerend en verfrisschend

Per flacon f 1.—

Apotheek „Helmig & Co."

Soerabaia 18 A

Oogheelkundige Kliniek

Oendaän 36

Gelegenheid tot opname van Ooglijders, ook onvermogenden. Voor opname zich te wenden tot den

15 Geneesheer Directeur.

Verkrijgbaar:

Starter Vliegwiel Tandkrans

voor alle automerken.

Electrische Ventilatoren, 6-12 Volt, voor Sedans.

Binnenkort ontvangen wij een groote zending verschillende auto-onderdeelen en de modernste auto-accessoires.

Toko KWEE YAUW TJONG.

Baliwerti 18 - telf. 514, en 719 Z.

SOERABAIA.

317

Mode - School & Atelier

Is de School, waar grondig onderwezen wordt in 't maatknippen en costuumnaaien met Hollandsch diploma voor coupeuse-leerares-modiste. Lessen vanaf f 15.—

Snelapparaten met 18 versch maten incl. 1 les f 10.—

Knippatr. en toiletten naar maat en plaat

Simpang 76

256 tel. 4236 Z.

HOUTHANDEL & BOUWKUNDIG-BUREAU

ING TJHIANG SING

Kediri — Hoofdstraat. — Telef. No. 85

Machinale houtzagerij en bewerking.

Ontwerp - uitvoering Bouwwerken.

Levert alles op het gebied van 1e. kwaliteit djati-en wildhout.

Billijk, en degelijk werk gegarandeerd. 200

LIE & NJOO

Soerabaia

Pasar Besar 61 — Tel. 1423 Zuid

DUTCH BRAND

Valve Grinding Compound (Schuurpasta)

in 2 oz. duplex blikjes

Gemakkelijk, vlug, vrij van magnetisch ijzer, glas of amaril. Schuurt zacht en zonder gevaar voor schrammen.

274 B

329 D

LEESGEZELSCHAP „UTILE DULCI"

GROOTSTE EN BEST BEHEERDE LEESGEZELSCHAP TE SOERABAIA EN MALANG

Toendjoengan No. 25 — SOERABAIA — Telefoon Zuid 781.

45 Tijdschriften in elke serie met Holl. en Buitenl. Romans. Wij ontvangen alle tijdschriften per landmail.

VOORLEZERS F 20.— 15.— 12.50, 10.—,

LEZERSPLAATS F 7.50, NALEZER F 5.— per maand.

Afgelezen tijdschriften in eigendom F 10.— per maand.

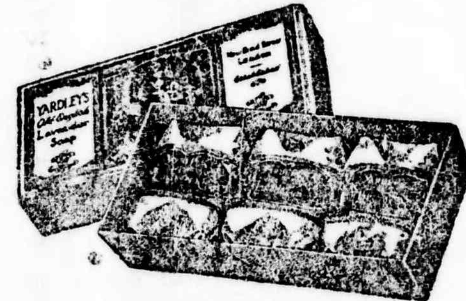
VRAAGT PROSPECTUS BIJ: BOEKHANDEL SLUYTER SOERABAIA - MALANG.

110

„Yardley's Lavender"

ARTIKELEN

IMPORTEURS:

HANDELSVENNOOTSCHAP VOORHEEN

W. BIEDERMANN & Co.

Batavia — Semarang — Soerabaia.

82 B

TECHNISCH HANDELS - EN SANITAIR BUREAU

HOLVAST & CO.

Pasar Besar 21 Soerabaia Telef. 280 - 281 Zuid.

Voorhanden:

groote voorraad Electrische

VERLICHTINGS-ARTIKELEN

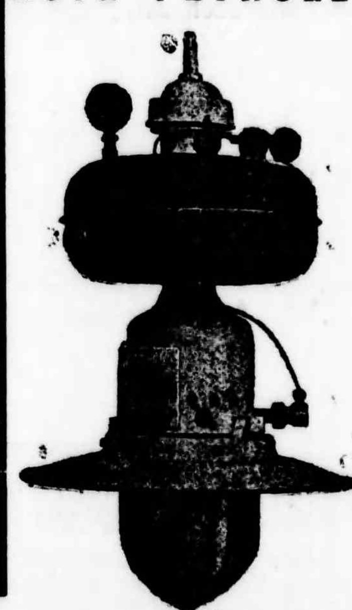
134

RUTE PETROLEUM - BOOGLAMPEN

ZUINIG - BETROUWBAAR - ROESTVRIJ

Bestand tegen regen en wind

Branden met PETROLEUM.

No. 526 - 200/300 Kaars - F. 27.50
No. 590 - 400/500 Kaars - F. 37.50
No. 650 - 600/700 Kaars - F. 45.—
No. 180 - 800/1000 Kaars - F. 55.—

Volledige, geïllustreerde prijscourant gratis op aanvraag

Lampenmagazijn.

Firma JOSEPH RUTE

SOERABAIA.

22 D

Inlandsche Kunst

(Firma S. E. GOBEE & Co.)

BESTE ADRES voor FIJNE BATIKWERKEN IN ZIJDE & KATOEN

Voorradig alle artikelen der

Kunstnijverheid Djokjakarta

Agentschap Toendjoengan 53-. Soerabaia- Telefoon Z. 3887.

95

NED-INDISCHE MAATSCHAPPIJ

BEGEER VAN KEMPEN VOS

HOFJUWELIERS

GROOTE KEUZE

ZILVEREN KANDELAARS

vanaf **f 7.50**

45

Onze **vertegenwoordigers** hebben hun

Stalen collectie 1930

ontvangen, waaronder het bekende Engelsche

Non - Crush

voor tropische costuums.

Op aanvraag, zal een onzer vertegenwoordigers U gaarne bezoeken, en U vrijblijvend, deze nieuwe stoffen voorleggen.

12

W. SQUELKOUL.

SOERABAJA — DJOKJA

PHILIPS RADIO

ONTVANG TOESTELLEN

KOSTEN OVERAL HETZELFDE.

ONZEN INGENIEUR en TECHNIKERS VERZEKEREN U DE BESTE en COULANTSTE **SERVICE**

daarom

LAAT **GOLDBERG** VOOR U INSTALLEEREN !

RADIO GOLDBERG

TOENDJOENGAN 24

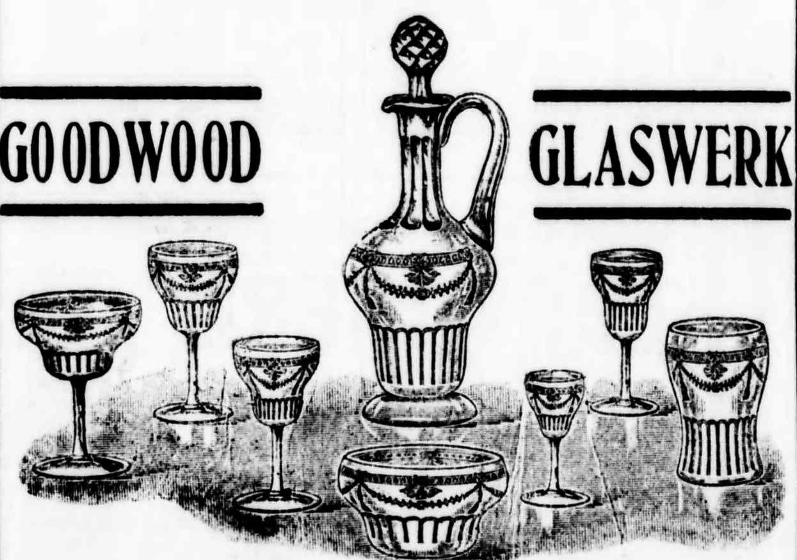
SOERABAIA.

MALANG - KAJOETANGAN 6.

281

WHITEAWAY'S

GOODWOOD GLASWERK

GOODWOOD GLASWERK.

Half kristal glaswerk met net dessin. Enkele deelen verkrijgbaar ter vervanging van gebroken deelen.

Drinkglazen, inh. ongev. 1/4 lit.	f 10.25 p. doz
„ „ „ 1/3 „	f 12.95 „
„ „ „ 3,5 „	f 21.75 „
Likeurglazen	f 10.50 „
Portglazen	f 10.25 „
Sherryglazen	f 10.95 „
Wijnglazen	f 14.50 „
Champagneglazen	f 21.75 „
Vingerkommen	f 25.50 „

WHITEAWAY LAIDLAW. 51

De Prima Conserven van de
Beverwijksche Conservenfabriek

wederom verkrijgbaar!

Imp.: HARMSEN VERWEY & Co.
Soerabaia.

257 D

FONTEYN & Co.

FIJNE MODES

TOENDJOENGAN 27 SOERABAIA

GAAT GIJ NAAR EUROPA?

KOMT DAN EERST ONZE KEURIGE COLLECTIE

DEUX-PIECES
TROIS-PIECES
PULLOVERS
WOLLEN VESTEN
WOLLEN MANTELS
WOLLEN JAPONNEN

ZIEN, ALVORENS GIJ AAN BOORD GAAT.

VRAAGT ZICHTZENDING VOOR DE BINNENLANDEN

14

RUHAAK & Co.

met goed voorziene Magazijnen voor:

LICHT- en KRACHTINSTALLATIES

GELIJK- en DRAAISTROOMMACHINES en APPARATEN.

Electro werktuigen van beproefd prima fabrikaat.

Boor-en Slijpmachines Blowers en Exhausters Electro- Pneumatische klink- en hakmachines

Voor de Tropen uitgevoerd.

81 A

EUROPEESCHE PRIJZEN

Louvre

Soerabaia

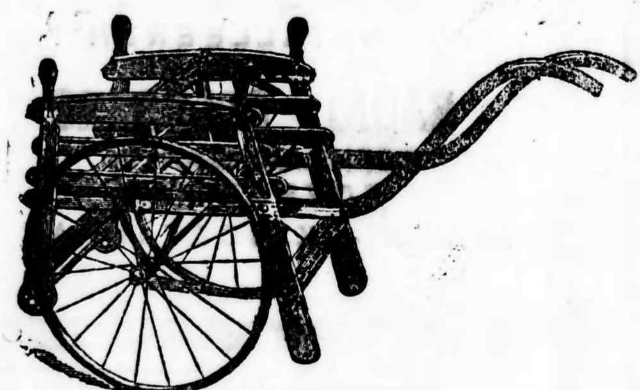

Klapwagens met Kap
gesloten bak model, geheel opvouwbaar, zeer fijne afwerking, met rubberbanden, bekleeding van imit. leer, 52.50

VRAAGT
om onzen volledigen en rijk geillustreerden
PRIJSCOURANT

Sportkarren
als afb. in de kleuren, donker groen of bruin, met rubberbanden, 28.75
zonder 22.50

Sportkarren
als afb. voor 2 Kinderen ingericht met rubberbanden, 36.50
zonder 30.—

Kinderstoelen
van prima gelakt beukenhout, omklapbaar tot een rijstoel met speeltafeltje, met telraam.
15.—, 17.— 18.50

Babybox
opvouwbaar, m/ telraam
100 × 150 c/m. 32.50

97

Pas Ontvangen:

REFLEXCAMERA'S

voor platen en filmpack 9 x 12, prima uitvoering, DRAAIBAAR ACHTERSTUK, gemakkelijke en praktische gordijnsluiter.

Reclameprijzen:

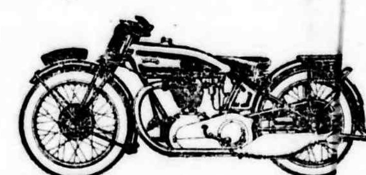
Met ANASTIGMAAT 4, 5, brandp. 15 c/m,.. f 160.-
Met ZEISS TESSAR 4, 5, brandp. 15 c/m,.. f 225.-

Chem. en Fotohandel **TAN SIK HIE**
Kedong Doro 12, Soerabaia, Tel. 162 Z.

131

De nieuwste 1930 Modellen

The Unapproachable
Norton

zijn over enkele dagen leverbaar. Vorzien van talrijke ingrijpende verbeteringen, kortom: BETE DAN OOIT.

De prijzen zijn scherp concurreerenc f 950.— voor de 500 c.c. zijklep; f 1075.— voor de beroemde 500 c.c. O.H.V. SPORT en f 1150.— voor de krachtig 600 c.c. O.H.V. SPORT.

Desgewenscht op zeer gemakkelijke etalings-voorwaarden leverbaar.

KOOPT GEEN 1929 MODEL, INDIEN U HET ALLERNIEUWSTE EN ALLERBESTE OP VOOR U DE GUNSTIGSTE VOORWAARDEN BIJ ONS KNT KRIJGEN.

SOERABAIASCHE MOTOIENHANDEL
Kaliasin 49 — SOERABAIA — Tel. 191 Z.

246

RIODORO

Dat is pas port!

WED. G. OUD Pz. & Co
WIJNKOOPERS
SINDS — 1877
PURMEREND

BATAVIA-SEMARANG-SOERABAIA
AMSTERDAM-DEN HAAG-ROTTERDAM

23

Gaat het om Uw gezondheid
BEL DAN DIRECT 28 ZUID OP

Melkhandel ELFFERICH

Leverancier Ziekenverplegng Darmo

164

LASSCHERIJ BECK

SOERABAIA. - NGAGEL.
Kantoor Tel. Z. 4110
Huis Tel. Z. 2184 en Z. 3808

TANKS & Pijpleidingen

„Laschwerk op elk gebied."

129

PAS ONTVANGEN:

ELECTRISCHE RICHTINGWIJZERS

6 en 12 volt voor open en gesloten wagen

AUTOKLOKKEN in diverse modellen, ook voor de New Ford

MASCOTJES voor de radiatordop diverse soorten

PRIJZEN SCHERP CONCURREEREND

Firma E. TEN CATE
KALIASIN 36 — SOERABAIA
Tel. Zuid 3409.

185

GRATIS

DE INDISCHE POST COUPONS

voor DUOFOLD

„PARKER"

Vulpenhouders

zijn GELDIG tot ultimo 1930.

221

Brieven en Nieuwsberichten uit Nederland.

Het gedenkteeken van Prof. Lorentz te Haarlem. — Zwaar weer op de kust. — Nieuwsberichten.

Het gedenkteeken van Prof. Lorentz te Haarlem.

De onthulling.

Onze correspondent schrijft:

Den 3den is onder groote belangstelling de buste van prof. Lorentz, een werk van prof. A. W. M. Odé te Delft en vervaardigd in opdracht van het gemeentebestuur van Haarlem, aldaar onthuld op het Lorentz-plein; het beeld staat niet ver van de woning, waar Lorentz jarenlang heeft gewerkt ter vervulling van zijn wetenschappelijke taak.

De door prins Hendrik, mevr. Lorentz, minister Terpstra en den commissaris der Koningin, jhr. mr Röell, bijgewoonde onthulling ging gepaard met een korte indrukwekkende plechtigheid. De Kon. Liedertafel Zang en Vriendschap, om het beeld geschaard, opende de onthullingsplechtigheid met het zingen van twee door Lieven Duvosel bewerkte liederen uit Valerius' *Gedenck-Clanck* „O, Heer die daar" en „Wilt heden nu treden". De burgemeester van Haarlem, de heer C. Maarschalk, sprak daarna een inleidend woord.

Lorentz' sterfdag was een „dies ater" voor de wetenschap, met name voor die der natuurkunde, op welk terrein hij gedurende een zoo lange reeks van jaren onder de bewonderende oogen der gansche wetenschappelijke wereld was werkzaam geweest. Met Lorentz was heengegaan een der grootsten onder de grooten en zóó werd zijn overlijden gevoeld in Enropa, niet minder aan de overzijde van den oceaan, ja in de geheele wereld, omdat Lorentz een geleerde was, die in werkelijkheid aan de geheele wereld behoorde.

Velen, die meer bevoegd daartoe zijn dan ik, omdat zij werkzaam waren op hetzelfde gebied als Lorentz en in hem hun grooten leermeester zagen, hebben zoowel bij zijn gouden doctoraat in 1925 als zijn overlijden in 1928, de groote beteekenis van Lorentz voor de natuurkundige wetenschap in het licht gesteld.

Einstein heeft het zoo kort en duidelijk gezegd:

„De geweldige beteekenis van Lorentz' werk bestaat daarin, dat het de basis voor de atoomtheorie en voor de algemeene en bijzondere relativiteitstheorieën vormt".

Inderdaad heeft Lorentz, voortbouwend dope theorie van Maxwell, door de grondvesting zijner electronentheorie een heel nieuwe aera in dezen tak van wetenschap ingeluid. En uit tallooze onderscheidingen, die hem in den loop der jaren van heinde en ver zijn geworden, blijkt overduidelijk, hoe hoog Lorentz' werkzaamheid werd aangeslagen.

Een belangrijke factor was Lorentz' gave om op boeiende en glasheldere wijze uiteen te zetten, hetgeen hij aan anderen wilde duidelijk maken; als docent was hij onovertrefbaar. Wat wonder, dat op zijn beroemd geworden Maandagochtendcolleges in het Instituut voor Theoretische Natuurkunde te Leiden, mannen als Einstein en Kamerlingh Onnes op de eerste rijen der collegebanken plaats namen.

Men vraagt zich met verbazing af, hoe het mogelijk was, dat Lorentz nog den tijd kon vinden om zich bezig te houden met onderwerpen, die slechts zijdelings met zijn dagelijksche studiën verband hielden. Ik doel hier op zijn werkzaamheid op het gebied der internationale toenadering.

Stellig was hij daarvoor de aangewezen persoon door de vele reizen, die hij, veelal vergezeld door Mevrouw Lorentz, gemaakt had; door zijn bewonderenswaardige talenkennis, die hem in staat stelde wetenschappelijke redevoeringen te houden in een taal, die de zijne niet was op een wijze, alsof hij zijn moedertaal sprak; en door zijn groote gaven van karakter en intellect. Zoo zien wij Lorentz als lid, later als voorzitter, van de Commissie voor intellectueele Samenwerking uit den Volkenbond.

Na te hebben aangestipt Lorentz' voorzitterschap der Kon. Academie van Wetenschappen, het merkwaardige werk, dat hij verrichtte als voorzitter der Staatscommissie, die een onderzoek moest doen naar de hoogte van de zeedijken in verband met de afsluiting van de Zuiderzee, zijn voorzitterschap van de afdeeling Hooger Onderwijs van den Onderwijsraad en van veel meer nog, verklaarde burgemeester Maarschalk, dat de band, die hem verbond aan de Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen en aan Teyler's Stichting van dien aard is, dat zijn naam met de geschiedenis dier beide instellingen voorgoed is saamgeweven.

Lorentz' persoonlijkheid zal ons bijblijven als eene, waaruit vóór alles sprak de bekoring van ongekunstelde vriendelijkheid, eerlijkheid en beminnelijkheid, ook die van treffenden eenvoud; hij maakte den indruk alsof hij zich zelf niet bewust wilde zijn van de ontzaglijke plaats, die hij in de wetenschappelijke wereld innam.

Met dit alles voor oogen zal het u niet verwonderen, dat het gemeentebestuur van Haarlem, dat het voorrecht genoot Lorentz 16 jaren onder zijne stadgenooten te tellen, — nadat het Nationaal Lorentz-Comité, hetwelk eerlang een standbeeld van den grooten Nederlander in de plaats zijner geboorte, Arnhem, zal oprichten — als eene spontane uiting van wat er bij zijn overlijden onder de Haarlemsche burgerij leefde, besloot het plein, waaraan professor Lorentz met zijn gezin de laatste jaren had gewoond, naar hem te verdoopen en te zijner nagedachtenis op datzelfde plein, dat zich daartoe zoo voortreffelijk leende, een monument op te richten van bescheiden afmeting en eenvoudig van uitvoering.

Daarna onthulde prins Hendrik het bronzen beeld.

Nadat de Kon. Liedertafel nog twee coupletten van het *Wilhelmus* had gezongen, was de plechtigheid afgeloopen.

De toespraken en de zang zijn door Hilversum draadloos uitgezonden.

Onze correspondent heeft een onderhoud gehad met prof. A. W. M. Odé, naar aanleiding van de hem door Haarlems gemeentebestuur verstrekte opdracht.

Hoe jammer heb ik het gevonden, aldus prof. Odé, toen mij het verzoek bereikte, om een Lorentz buste te vervaardigen, dat niet bij het leven te hebben kunnen doen. De beeldhouwer heeft immers noodig den levenden mensch te kunnen observeeren, hem in zijn kenmerkende houding van alle kanten te kunnen gadeslaan, zijn wegen te bestudeeren, met hem te spreken, om uit de beweeglijke trekken van zijn gelaat, de gegevens te putten, welke met de bestudeering der vormen hem eerst in staat stellen, een het leven uitdrukkend beeld te scheppen. En hoeveel te meer is dit voorwaarde, waar het een man betreft van de beeltenis van Lorentz, de beeltenis voor het nageslacht te bewaren.

Kende u prof. Lorentz?

„Toen prof. Lorentz doctor honoris causa werd aan de Technische Hoogeschool, heb ik hem voor het eerst gezien, sindsdien nog slechts éénmaal vluchtig. Hoewel de indrukken daarvan wel zeer onvoldoende zijn, zou ik voor het scheppen der buste, die toch niet gaarne gemist hebben. Bij den aanvang van een taak als zij mij werd gesteld, weet men van tevoren niet aan zeer hooge verwachtingen te zullen voldoen, terwijl de behoefte aan een huldigende beeltenis je er toe brengt, de taak toch te aanvaarden. En zoo heb ik met de gegevens, welke mij ter beschikking stonden en met den indruk, welke mij van Lorentz was bijgebleven, getracht het beeld te scheppen.

Toch zal men, dunkt mij, niet den indruk krijgen van een buste, die alleen naar foto's vervaardigd is, zoo besloot prof. Odé glimlachend ons onderhoud.

Prof. A. W. M. Odé heeft een verkleinde buste van prof. Lorentz aangeboden, die op initiatief van den burgemeester van Haarlem, bestemd is voor de Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen, in welker gebouw te Haarlem zij geplaatst zal worden. Bij dit verkleind model is de beeldhouwer van de gedachte uitgegaan, het vriendelijke en beminnelijke in het wezen van Lorentz tot het essentieele te maken.

Zwaar weer op de kust.

PER LUCHTMAIL.

De stranding van de „Merwede."

Omtrent de redding van de bemanning van het Nederlandsche stoomschip *Merwede* dat 6 Dec. tijdens den storm op de kust bij Newhaven gestrand is, ontleenen wij aan de *Crt.* de volgende bijzonderheden:

De eerste, die het vaartuig verliet en veilig de kust bereikte, was een leerling. De overigen volgden één voor één. onder groot gevaar in de woeste zee te verdrinken. Angstige oogenblikken moesten zoowel redders als geredden doormaken, daar de hooge golven het schip herhaaldelijk aan het oog onttrokken. Kapitein Krans ging het laatst van boord. Zijn redding leverde nog moeilijkheden op, daar de lijn, waaraan de „broek" was bevestigd, verward raakte, toen de kapitein halverwege was. Hij was gedwongen terug te gaan en kon pas aan land worden getrokken, toen het touw weer in orde was gebracht.

Om elf uur was de geheele bemanning van elf koppen veilig aan land gebracht. De vereeniging voor schipbreukelingen trok zich onmiddellijk het lot van de bemanning aan, die in het schiphotel werd ondergebracht.

Het was een nacht om nooit te vergeten, vertelde kapitein Krans. „Het zal zoowat acht uur geweest zijn, toen wij voor de haven kwamen en het sein lieten geven voor den loods, vijf stooten op de fluit."

Pal daarop werden wij uit het roer gelicht, het schip was totaal onbestuurbaar. Van voor- tot achtersteven zaten wij onder de stortzeeën. Ik liet onmiddellijk een „beer d'r op zetten", wat zooveel beteekent als met extra volle kracht voortstoomen, maar niets mocht meer baten, wij waren machteloos en snel dreven wij af. Eenige oogenblikken later zaten wij op den wal. En met de nuchterheid, den waren zeeman eigen, ging kapitein Krans voort met te vertellen, hoe hij aanvankelijk de situatie niet zoo donker had ingezien en de manschappen dan ook had bijeengeroepen om te zeggen, dat er geen direct gevaar was en zij voorloopig veilig waren aan boord.

„Stop de machine maar", had hij gezegd. „Laat de machnist voor de vuren zorgen en ga maar in het kombuis en zet een kop heete koffie."

Hulp van den wal.

Intusschen kwam weldra van den wal hulp aanzetten. „Ongevraagd", zeide kapitein Krans, en men begon vuurpijlen waar lijnen aan bevestigd waren, naar het schip te schieten. Een paar gingen over het schip heen, zonder dat men aan boord moeite deed ze op te vangen, maar de menschen aan het strand deden zooveel moeite, — ze waren met tientallen in de weer — dat kapitein Krans, toen weer een vuurpijl werd afgeschoten, maar besloot de lijn binnen te halen. „Uit beleefdheid", voegde hij er aan toe.

Men kan zich de situatie voorstellen. Het schip tegen den wal geslagen, woeste stortzeeën slaan er over heen, donderden er tegen aan, de mannen van de Engelsche kustwacht en 18 vrijwilligers uitgetrokken met het vuurpijl- en reddingstoestel, nadat de reddingboot wegens het noodweer onverrichterzake had moeten terugkomen, zich angstig afvragend, hoe lang het scheepje het nog zou uithouden en de Hollandsche kapitein op het gestrande schip, die midden in den orkaan tegen zijn mannen zegt: „Zet maar een kop koffie" en de reddingslijn aanneemt uit beleefdheid"!

Maar tegen den tijd, dat de lijn was vastgemaakt, vond de kapitein het dan toch raadzaam van boord te gaan. Hij achtte de positie niet meer veilig, deelde dit zijn mannen mede en gaf hun den raad, van de aangeboden reddingsmiddelen gebruik te maken. De kans was immers niet gering, dat het schip uit elkaar zou slaan. Zoo gingen zij één voor één van boord, hangende in de boei, die met een katrol in de reddingslijn is bevestigd, met hun beenen in een soort broek van zeildoek. Halverwege, waar de lijn doorzwiept, kregen zij dan nog een nat pak ook.

Een der mannen slipte hier uit de boei en zou stellig nog leelijk terecht zijn gekomen, als de redders niet tot den hals in het water waren gewaad om hem aan land te trekken. Als laatste ging kapitein Krans van boord en terwijl hij midden tusschen hemel en aarde zweefde en de golven om hem heen spoelden, raakte de takel onklaar. „Dat was wel even een onnaangenaam oogenblik", gaf hij toe. Men heesch hem weer terug aan boord. Ten tweeden male maakte hij de reis langs de lijn en nu kwam hij eindelijk behouden aan land. De redding was schitterend uitgevoerd. Over het optreden der Engelsche reddingsbrigade was de heer Krans vol lof.

Het kostte nogal moeite, droge kleeren bijeen te krijgen, maar na een paar uur waren alle geredden toch geholpen en goed en wel in het Schiphotel ondergebracht.

Zondag 8 Dec. is kapitein Krans weer op het schip geweest om eens poolshoogte te nemen. Het zit ongeveer 5 voet diep en de vraag is of het is los te sleepen; waarschijnlijk zal het wel lek zijn gestooten. Men zal beginnen met de lading van 500 ton baksteen aan het strand te lossen.

De laatste zes weken heeft Krans bijna niets dan stormen op zijn reis ontmoet. Op deze laatste reis van Antwerpen was hij nog Donderdagmorgen, 5 Dec., Boulogne binnengeloopen wegens den storm en Vrijdagmorgen, toen het weer was opgeklaard, had hij weer koers gezet naar Newhaven, om daar in den orkaan terecht te komen.

„Dat zijn zoo van die verrassingen, die je als zeeman hebt," zeide hij filosofisch. „Tenslotte zijn wij altijd overgeleverd aan de elementen."

***

Zonder kolen in een storm.

Het Spaansche stoomschip *Josina*, komende van Bilbao en op weg naar Rotterdam, verscheen Zaterdagmiddag 7 Dec. voor den Waterweg, doch kon wegens den hevigen storm niet binnenkomen en bleef daarom buitengaats. Intusschen bleek de kolenvoorraad zoodanig te zijn geslonken, dat het schip niet meer in staat was op eigen kracht naar Rotterdam op te stoomen. De sleepboot *Ganges* was ter assistentie uitgevaren. Later heeft ook de sleepboot *Indus* hulp verleend. De *Josina* is 8 Dec. omstreeks half twee 's middags binnengebracht. Ook de sleepboot *Schelde* was bij het binnensleepen behulpzaam.

Om half vier werd Maassluis gepasseerd en omstreeks half zes arriveerde de sleep te Rotterdam. Hier hebben de zeesleepbooten het schip overgegeven aan een viertal riviersleepbooten, die het in de Maashaven gelaveerd hebben, hetgeen met den hevigen storm zeer moeilijk ging, daar de *Josina*, wegens kolengebrek, zelf geen kracht had.

Toen het schip aan de kade bij Thomson's Havenbedrijf gemeerd lag, heeft het *Dagbl. van Rotterdam* met den gezagvoerder, kapitein Daniel Arana, een onderhoud gehad over zijn wederwaardigheden.

De geheele reis in den storm.

Op Dinsdag, 3 Dec., zoo vertelde hij, vertrokken wij met een lading erts. In de Golf van Biskaye hadden we reeds met zeer zwaar weer te kampen; en dat is zoo de geheele reis gebleven. Mijn mannen en ik zijn dan ook al dien tijd niet uit de kleeren geweest, terwijl er de laatste dagen van eten ook al niet veel gekomen is.

Tengevolge van den storm vorderde de reis maar langzaam, zoodat de voorraad bunkerkolen meer en meer begon op te raken. Zaterdag, 7 Dec., werden, daar de zee zeer hoog stond, een aantal mijlen buiten den Waterweg de ankers uitgeworpen, teneinde beter weer af te wachten

Van de ankers geslagen.

Het schip stampte geweldig op de hooge golven. 's Avonds braken de beide ankerkettingen. Daar het te gevaarlijk was om te trachten den Waterweg binnen te varen en de kolenvoorraad niet groot genoeg meer was om te blijven rondkruisen, heb ik draadloos om sleepboothulp gevraagd.

De bemanning heeft het in de uren, dat op de komst der sleepbooten gewacht werd, warm te verantwoorden gehad. Door de huizenhooge golven werd het schip heen en weer geslingerd, terwijl de slinkende kolenvoorraad oorzaak was, dat niet op volle kracht gestoomd kon worden.

Door een der stortzeeën, zoo vertelde kapitein Arana, werd een luchtkoker losge slagen, die tegen de trap naar de brug sloeg, waardoor deze eenigszins beschadigd werd. Ook aan het hekwerk op de voorplecht werd schade toegebracht.

Op het draadloos verzoek was de sleepboot *Schelde* uitgevaren. Vrij spoedig kreeg deze de *Josina* in 't zicht, waarna getracht werd, een verbinding tot stand te brengen.

Dit gelukte, zoo vertelde de kapitein verder, maar niet lang daarna werd de verbinding weer verbroken. De *Schelde* keerde terug naar Hoek van Holland, terwijl de *Josina* rond bleef kruisen. Toen de kolenvoorraad van het Spaansche schip bijna was uitgeput, werd wederom geseind om hulp, waarna de *Schelde* tezamen met de *Indus* uitvoeren. Het mocht beiden sleepbooten gelukken, een tros uit te brengen, waarna in de richting van den Waterweg gestoomd werd.

In veiligheid.

Aan de angstige uren, welke kapitein Arana en zijn mannen hadden doorgemaakt, was toen een einde gekomen. Al heeft er door de richting van den wind, geen gevaar bestaan voor een stranding, het heeft toch aan boord van de *Josina* gespannen. De sleepboothulp was, toen het schip door kolengebrek een speelbal der golven dreigde te worden, hard noodig.

De *Josina*, een schip van 7000 ton, had bij 't vertrek van Bilbao een voldoenden voorraad bunkerkolen aan boord voor een reis naar Rotterdam onder normale omstandigheden. Er was evenwel niet genoeg rekening gehouden met de mogelijkheid van oponthoud door den storm. Dat het schip zoo krap in de kolen zat, zal wel het gevolg zijn van het feit, dat de kolen-prijs in Spanje belangrijk hooger is dan in Rotterdam.

NIEUWSBERICHTEN.

De Leidscheweg en het autoverkeer.

Den 28sten Nov. plm. half 6 's avonds zijn weer een paar paar ernstige auto-ongelukken gebeurd.

De heer B., uit Wassenaar, is met een groote Fuzaire frères ter hoogte van Kasteel Oud-Wassenaar op den Leidschen straatweg van achteren tegen den vrachtwagen van den bodedienst Noordwijk — Den Haag gereden. De auto van den heer B. is daarbij aan de rechtervoorzijde ernstig beschadigd en door de fa. Van Ginkel, uit Den Haag, naar haar reparatie-inrichting gesleept.

De vrachtwagen, bestuurd door den eigenaar, Th. G. van Abswoude, werd door den schok uit den koers gedreven, maar dank zij de tegenwoordigheid van geest van den chauffeur, kwam de wagen veilig tusschen het hek en twee boomen door en bleef het dus bij een lichte beschadiging, bestaande uit het afrukken van nummerplaat en achterlicht.

Persoonlijke ongelukken kwamen hierbij niet voor.

Ernstiger is het ongeval, dat even later, plm. 50 M. verder plaats vond. Daar reed met zijn handwagen met manufacturen een 16-jarige jongen, R. Roghat, uit Wassenaar. Hij werd eveneens van achteren aangereden door een 6 wieligen vrachtwagen, bestuurd door de Ruyter uit Roelofarendsveen.

De knaap werd met een ernstige schedelbreuk opgenomen en naar de vlakbij gelegen St. Jacobusstichting gevoerd.

De daar aanwezige dokter achtte den toestand zeer zorgwekkend.

De chauffeur van den vrachtauto moet verblind zijn geworden door het licht van een hem tegemoet komenden auto.

Weer een bewijs te meer, dat tijdig dimmen niet alleen wet is, maar plicht voor iederen weldenkenden automobilist. Hij, die niet dimt, veroorzaakt onbewust veel ongelukken en laadt daarmee wel een zware verantwoordelijkheid op zich.

Niettemin is het tevens zaak, dat de verlichting van den Rijksstraatweg, die tot den weg naar het Kasteel voldoende is, binnen den kortst mogelijken tijd geheel wordt doorgetrokken tot aan Den Deijl.

Ook de autoriteiten hebben hier een plicht te vervellen.

Landbouwhoogeschool.

De Senaat der Landbouwhoogeschool heeft een verhandeling opgesteld, getiteld: Beschouwingen inzake het belang voor Nederland en de overzeesche gewesten bij een goede inrichting van de Landbouwhoogeschool, aldus lezen wij in de *Msb.*

Daarin wordt er op gewezen, dat thans, 12 jaar na de stichting der school, nog een groote achterstand bestaat in de inrichting.

Aan de eischen des tijds voldoende gebouwen voor landmeten, zuivelbereiding, tuinbouwplantenteelt (bedrijfsgebouw en kassen), physiologie der dieren, koloniale landbouwplantenteelt, boschbouw, landbouwscheikunde, benevens een gebouw voor bibliotheek, administratie en secretariaat moeten nog worden gebouwd.

Daarbij komt, dat met de toeneming van het aantal studenten uitbreiding van verschillende ruimten niet achterwege kan blijven.

Over de noodzakelijkheid, dat bovengenoemde gebouwen gesticht moeten worden, bestaat tusschen Senaat, Curatorium en Regeering geen verschil van meening.

Niet eens echter is de Senaat het met het zijns inziens al te langzame tempo, dat de opeenvolgende Regeeringen meenden te moeten betrachten bij de saneering van dezen toestand. Daartoe toch werd in de laatste jaren ongeveer f 70.000 per jaar bestemd, en voor het volgend jaar met het oog op den groei van het aantal studenten f 50.000 extra op de concept-begrooting gebracht. Als wij deze laatste som als een in de toekomst regelmatige post aannemen, dan zou dus *f* 120 000 per jaar disponibel komen. Aangezien voor de stichting van bovengenoemde gebouwen benevens de gewenschte uitbreidingen, naar zich laat aanzien, ongeveer 2 millioen noodig zijn, leert een eenvoudige berekening, dat op die wijze nog jaren zouden moeten verloopen, alvorens de Landbouwhoogeschool gereed zou zijn.

Deze veel te langzame gang brengt uit bouwtechnisch oogpunt nog het groote nadeel met zich, dat het onmogelijk is den bouw te laten verloopen volgens een van te voren opgemaakt algemeen bouwplan.

Het schijnt den Senaat toe, dat het verstandiger is de genoemde som van 2 millioen, waarmede, in den grond van de zaak beschouwd, niet anders geschieden zal dan een inhalen van den achterstand bij de stichting van de Landbouwhoogeschool, in enkele, zeg in verband met de bouwmogelijkheid van een kleine stad als Wageningen, b.v. in vier jaren aan te wenden, dan daarvoor nog 15 jaren te gebruiken. Moet men toch deze uitgraaf als noodig en productief beschouwen, — en daarover kan geen verschil van meening bestaan — dan beteekent een vertraagde bouw een winstderving, terwijl het bovendien voor ieder, die de Landbouwhoogeschool als een organisch geheel beziet, duidelijk zal zijn, dat de achterstand van één onderdeel oorzaak moet zijn, dat ook andere onderdeelen niet tot volle ontplooiing kunnen komen. Ook om deze redenen is een onverwijlde bouw een eisch van gezond financieel beleid.

Groote brand te Helmond.

Den 7en Dec. 's nachts, is te Helmond brand uitgebroken in enkele pakhuizen, gelegen aan Laan Vredelust nabij de Molentraat. Door den storm breidde het vuur zich geweldig uit. In allerijl werd de brandweer gealarmeerd, die spoedig ter plaatse was. Het vuur bleek te woeden in een stal, die gebruikt werd door den heer A. Maas en eigendom was van den heer J. Hormans. Drie varkens en twee wagens werden een prooi der vlammen.

Naast dezen stal was een pakhuis van den heer J. Leloup gelegen, waarin de heer Bombeek meubelen had opgestapeld. Het vuur tastte ook dit gebouw aan en baande zich een weg naar een volgende opslagplaats van den heer Bombeek, waarin eveneens meubelen waren geborgen. Niets bleef gespaard.

Een kippenhok met verschillende hoenders, en kooi, waarin twee vossen zaten en een duiventil met 40 postduiven, werden ook nog een prooi der vlammen. Hierna kon het vuur worden gestuit.

Tachtig duizend gulden verdwenen.

De 9den Dec. 's middags tegen 1 uur, heeft zich op het Koningsplein te Amsterdam een zonderling voorval voorgedaan. Een 16-jarige jongen, werkzaam bij een groote bankiersfirma aldaar, die aan verschillende kantoren een groot bedrag aan contanten en een kleiner bedrag aan chèques had opgehaald, reed — volgens zijn verhaal — op den hoek van de Heerengracht tegen een auto aan. Hij zegt, dat hij daardoor kwam te vallen en versuft geraakte. Zoo gedroeg hij zich ook, toen hij eerst door een man naar het trottoir werd geleid en daarna binnengebracht in een kunsthandel op de Heerengracht, waar men hem een glas water gaf, en hij wat bij kwam. Toen verklaarde hij, dat hij zijn tasch, waarin f 76,000 aan contanten (bankpapier) en f 4000 aan chèques was, kwijt was. Het laatst was hij geweest bij de firma Gillissen. Men raadde hem aan naar de politie te gaan en aangifte te doen van de vermissing. Aldus deed hij ook.

De jongen is bij een streng verhoor door de mand gevallen. Eerst bleef hij nog stijf volhouden, dat het geval zich had toegedragen, zooals hij van den beginne had voorgegeven. Maar op de mededeelingen in de bladen verschenen er 's morgens hoe langer hoe meer getuigen, wier verklaringen het onhoudbare van zijn verhaal zonneklaar aantoonden.

Niemand op het zeer drukke Koningsplein had van den val zelf iets gezien, op een gegeven oogenblik had men een jongen op het asphalt naast zijn fiets zien liggen, die eenigszins versuft deed en dien een heer en dame in een winkel brachten om hem op zijn verhaal te brengen. Aan de fiets was niets beschadigd en de jongen had ook geen letsel. Later op het politie bureau klaagde hij over pijn in het achterhoofd, maar een dokter stelde vast, dat hij niets mankeerde. De heer en de dame, die hem in den winkel gebracht hebben, zijn zich bij den commissaris komen melden, maar behalve dezen nog andere personen, die den jongen kort te voren gezien hadden zonder geldtasch bij zich. Het was gebleken, dat hij 25 minuten vóór den „val" op het Koningsplein het laatste geld geïnd had op een kantoor op het Damrak; een aannemelijke verklaring, waar hij die 25 minuten geweest was, kon hij niet geven.

Toen de commissaris hem nog eens wees op alle omstandigheden, die het wel zoo goed als zeker maakten, dat hij loog, begon de jongen eindelijk te huilen en is hij met zijn bekentenis voor den dag gekomen. Een ander had het heele plannetje in elkaar gezet en hem den laatsten tijd voortdurend opgestookt om het ten uitvoer te brengen. Eindelijk was dit er van gekomen. Met de tasch met geld was hij naar een afgesproken plaats gegaan, waar hij den ander trof en dezen den buit overhandigde. Daarna is hij weggefietst naar het Koningsplein om daar de bekende comedie te spelen.

De door den jongen aangewezen man is aangehouden. Deze ontkende met de zaak iets uitstaande te hebben of er iets van te weten; een huiszoeking bij hem heeft niets opgeleverd.

Wereldtentoonstelling Antwerpen 1930.

Om het Nederlandsche paviljoen op de in 1930 te Antwerpen te houden wereldtentoonstelling wordt een tuinaanleg gemaakt, welke verzorgd wordt door een commissie, daartoe door den Nederl. Tuinbouwraad in het leven geroepen. Als tuinarchitect treedt op de heer H. de Lange te Rotterdam. De beplanting zal in hoofdzaak bestaan uit zomerbloemen en rozen. Langs den hoofdweg, waaraan het paviljoen is gelegen, zullen echter een aantal vakken allereerst met tuben worden beplant, waarvoor het centraal bloembollencomité, op voorstel van de commissie voor onpersoonlijke reclame, gelden beschikbaar heeft gesteld. Begin Dec. zijn, naar het *Weekblad voor Bloembollencultuur* mededeelt, bijna 30.000 Darwintulpen ten plaatse uitgeplant onder toezicht van den heer W. B. Roozen. uit Bakkum. Gekozen zijn enkele hoofdsoorten der Darwintulpen, teneinde in verband met de plaatsing der vakken een massa-effect te bereiken.

Nieuwe Universitaire kweekerij voor de Plantsoenen te Groningen.

Den 2den Dec. is te Groningen de nieuwe kweekerij van de Universitaire Plantsoenen, genaamd De Kamp, in gebruik genomen.

De secretaris van curatoren herinnerde er aan, hoe men een 30 jaren geleden op dat gebied te Groningen niets bezat. Langen tijd heeft men zich met een gehuurd terrein moeten behelpen, waarna, nu door uitbreiding van de plantsoenen, de gelegenheid tot kweeken te klein werd, tot aankoop van een stuk Rijksgrond werd overgegaan, waarop de nieuwe inrichting, onder leiding van den chef van den plantsoendienst, de heer E. J. Jansen van 't Laar, werd aangelegd.

De heer Jansen van 't Laar dankte allen, die tot de totstandkoming van deze inrichting hadden medegewerkt, waardoor het personeel een uitnemende werkplaats had gekregen.

De Universiteit van Groningen is thans de eerste in ons land, die zulk een inrichting bezit, waardoor het mogelijk wordt de omliggende terreinen van de laboratoria (welk laatste zoozeer behoefte hebben aan een vrije rustige ligging) een eenigszing fraai uiterlijk, de stad tot sieraad, te geven.

Doodelijk ongeluk op het voetbalveld.

Op het voetbalterrein der R. K. Voetbalclub te Waalre is tijdens een vriendschappelijken wedstrijd tegen de Eindhovensche voetbalclub van V. en D., een doodelijk ongeluk gebeurd, aldus de *Nwe. Rott. Ct.* van 2 Dec.

Een speler van Waalre, genaamd H. Claes, zou een bal, die werd ingegooid wegkoppen. Hij kwam hierbij te vallen en stierf kort daarna. Dit ongeluk verwekte groote consternatie op en rondom het voetbalveld. H. Claes werd overgebracht naar het Patronaatsgebouw. Twee geneesheeren uit Eindhoven, dr. Spoorenberg en dr. Van Gils, konden slechts den dood vaststellen. Zij gaven als doodsoorzaak op hartverlamming.

Van het Patronaatsgebouw is het lijk overgebracht naar de ouderlijke woning.

Claes was 23 jaar oud. Hij was een in zijn club goed midden-voor-speler, terwijl het talrijke gezin, waarvan hij de oudste zoon was, een goeden steun in hem verliest.

Een motortankboot voor de Texas Company.

De Scheepsbouwwerf Jonker & Stans te Hendrik dol Ambacht heeft begin Dec. voor de Texas Company afgeleverd een motortankboot, geheel gebouwd onder leiding van het Bureau P. Intveld te Delft en groot 97'—0" bij 25'—0" bij 9'—10".

Het vaartuig is geconstrueerd volgens Lloyd's Rules en voorzien van een 200 pk. compressorloozen Deutz Dieselmotor als hoofdmotor. Verder is in de machinekamer een hulpaggregaat met 18 pk. Deutz motor, drijvende een gelijkstroom dynamo van 8 kw. en 1 compressor voor de lucht voor het omzetten der motoren. De generator levert stroom voor het electrisch licht aan boord en voor de hulpwerktuigen, welke door vier afzonderlijke 3 pk. electromotoren gedreven worden, n.l. voor koelwater, ballast, lens- en algemeene dienstpomp. Ook is een 2 pk. electromotor aanwezig voor het overpompen der brandstof uit de voorraadtanks naar de dagtanks.

Bovendien is het schip uitgerust met een hulp-lichtaggregaat Helios met een 5 pk. Deutz benzinemotor.

De ladingspompen in de pompkamer worden aangedreven door een 15 pk. Novomotor, welke in de machinekamer is opgesteld; in de voorpompkamer wordt bovendien een pomp electrisch aangedreven, welke dient voor het bedienen der piektank, voor ballastwater enz.

Na gehouden proeftocht op de Noord, de Merwede en de Lek, is verder een dag proefgevaren op de Noordzee, waarbij het schip blijk gaf aan alle gestelde eischen te voldoen. De bereikte snelheid bedroeg 16 K.M. per uur.

Zonderlinge passagiers.

In den nacht van 28 op 29 Nov. omstreeks één uur heeft zich te Steenwijk de volgende geschiedenls afgespeeld:

Twee Steenwijker kooplui wilden zich per auto van Leeuwarden naar hun woonplaats doen vervoeren. Aangezien de beide heeren eenigszins onder den invloed van sterken drank verkeerden, verlangde de chauffeur vooruitbetaling. Met de vraag, of de man dacht, dat zij niet te vertrouwen waren, haalden zij met een breed gebaar een met bankpapier goed gevulde portefeuille te voorschijn. De chauffeur liet zich daardoor overbluffen en hoorende, dat de heeren door de omstanders met den naam K. werden aangesproken en dus geen onbekenden waren, besloot hij hen, zonder vooraf betaling ontvangen te hebben, naar Steenwijk te vervoeren. De heeren stapten in, doch voor alle zekerheid liet de chauffeur nog een ander persoon naast zich plaats nemen.

Even voor aankomst te Steenwijk, bij de brug over het Dolderkanaal, werd den chauffeur door de inzittenden gevraagd even te stoppen. De beide heeren stapten uit, terwijl de chauffeur, die de zaak niet vertrouwde, hetzelfde deed. Eerstgenoemden gingen na hun uitstappen direct aan den haal, het land in. De chauffeur greep den motorslinger en zette in vereeniging met zijn medegenomen reisgenoot de vluchtelingen na. Spoedig waren zij ingehaald. Doch hiermee was de zaak niet uit. Ziende, dat er van ontkomen geen sprake meer was, keerden de kooplui zich om en werden de achtervolgers met messen bedreigd en aangevallen. De chauffeur gaf daarop een der aanvallers met den motorslinger zoo'n geduchten slag tegen het hoofd, dat deze ter aarde stortte, echter om dadelijk weer op te springen en met zijn makker opnieuw de vlucht te nemen en in den stikdonkeren nacht te verdwijnen. De vervolging werd thans gestaakt. Nog denzelfden nacht te halftwee is op het politiebureau aangifte gedaan.

Tien jaar Zegelplakken.

Op 3 December 1919 trad in werking de Invaliditeits- en Ouderdomswet. Het was derhalve 3 Dec. 10 jaar geleden, dat de Raden van Arbeid aan de verzekerden hun eerste rentekaart toezonden, waarop door de werkgevers van 3 December 1919 af zegels behoorden geplakt te worden. Log en zwaar is het vliegwiel van deze individueele verzekeringsadministratie van een tevoren nooit gekenden omvang het eerste jaar aan het wentelen gebracht. Na de eerste, volgde in volgende jaren de tweede, derde en tiende rentekaart. En nu, de machine loopt — elk jaar één ronde.

Wat er geplakt is in 10 jaar.

De opbrengst der zegels is niet gebleven beneden de verwachting. In het binnenkort te verschijnen gedenkboek van de Vereeniging van Raden van Arbeid zullen verschillende gegevens te vinden zijn.

De premie-ontvangst is geweest als volgt:

1919	f 3.132.000.—
1920	„ 32.353.000.—
1921	„ 32.399.000.—
1922	„ 32.922.000.—
1923	„ 30.483.000.—
1924	„ 31 565 000.—
1925	„ 32.869.000.—
1926	„ 34.484.000.—
1927	„ 35.348.000.—
1298	„ 37.453.000.—

Hieruit valt wel af te leiden, dat binnen den door Talma genoemden tijd (80 jaar) de premie van het door Talma voorspelde limiet van 42 millioen bereikt kan zijn.

Waar het aantal loopende verzekeringen, dat zijn die verzekeringen, waarvoor min of meer geregeld geplakt is, 1.900.000 bedraagt (of precies op 1 Juli 1929 1.895.105), is de betaalde premie per verzekerde in 1928 f 19.76, terwijl deze voor 1920 f 18.46 bedraagt.

Wat er is uitgekeerd in 10 jaar.

Aan invaliditeitsrenten is sedert 1922 tot 1929 uitgekeerd een bedrag van circa f 17.000.000.

Aan ouderdomsrenten is over de jaren 1919—1929 uitgekeerd een bedrag van circa f 60.000.000.

Aan weduwen- en weezenrenten werd uitgekeerd een bedrag van circa f 20.500.000.

Aan kostelooze behandeling en verpleging volgens de Invaliditeitswet is besteed een bedrag van circa f 18.000.000.

Aan kostelooze ouderdomsrente ingevolge de Ouderdomswet 1919 werd sedert 1919 uitgekeerd een bedrag van circa f 341.000.000.

Aan niet-kostelooze ouderdomsrente ingevolge de Ouderdomswet 1919 een bedrag van eirca f 121.000.000.

Den 3den Dec. wapperde van het Rijksadministratiegebouw te Amsterdam de vlag.

Gemengd Nieuws.

Wat zal ik worden?

Ieder kind heeft zijn eigen idealen omtrent zijn latere leven. En met het groeien van de jaren, wisselen deze idealen nog al eens. Wij allen hebben den tijd gekend, dat ons grootste verlangen er in bestond het nog eens tot vuilnisman of koetsier te brengen. Later werden wij romantischer en leek het beroep van politieagent, tramconducteur of generaal ons zeer begeerenswaard. Toen kwamen de avontuurlijke verhalen en droomden wij van heldendagen als woudlooper, goudzoeker, zeekapitein e. d., aldus de *Msb.* Hoeveel van deze jeugdidealen gaan in vervulling? Dan treffen de kleine meisjes het beter, die op de vraag „wat moet je worden als je groot bent?" vaak spontaan antwoorden: „Moeder!" ...

Dat zelfs de grootsten dezer aarde, de veel benijde film-acteurs in dezen zeer menschelijk zijn, blijkt uit onderstaande opsomming van de jeugd-idealen van enkele bekende helden van het witte doek.

Adolphe Menjou bijvoorbeeld droomde ervan ingenieur te worden en de grootste bruggen van de wereld te bouwen. Hij bleef in zooverre standvastig, dat hij inderdaad zijn ingenieursstudies voltooide, maar toen bleek, dat de vraag naar ingenieurs en groote bruggen niet groot genoeg was, om hem een bestaan te verschaffen. Een toeval voerde hem op de planken en zijn geluksster bracht hem bij de film, waar hij nu de toonaangevende film-gentleman-modepop belichaamt.

Emil Janning's ideaal was matroos te worden. Toen zijn scheepsjongens-carrière een even snel als roemloos einde vond, ontdekte hij veel begeerenswaardigs in het beroep van houtvester. Hij werd echter tooneelspeler, trok jarenlang met een kermis-gezelschap geheel Duitschland rond en is nu een der grootste karakterspelers die de film kent.

Chester Conklin kon op school de langste gedichten zóó mooi en met het juiste pathos voordragen, dat hij zich reeds als een der beroemdste redenaars van den toekomenden tijd zag. Later kreeg het bestaan van circus-clown zijn volle sympathie, van een wereldberoemden clown dan altijd. Toen hij een zekeren winter echter werkloos was, besloot hij het noodgedwongen eens bij de film te probeeren en nu is hij daar een van de bekendste komieken.

Het ideaal dat Wallace Beery zich geschapen had, was de functie van zwijnenhoeder. Toen hij ouder werd veranderde zijn smaak eenigszins en besloot hij een bekend olifantenjager te worden. Ook hij geraakte echter toevallig bij het tooneel verzeild en vandaar aan de film.

Toch is er een geval, waarbij door de film de allereerste jeugd-idealen in vervulling kwamen. Nancy Caroll smachtte ernaar door dansen en zingen beroemd te worden. Het dansen op de film heeft daartoe inderdaad bijgedragen, maar haar lieve stem bleef natuurlijk improductief ... totdat de geluidsfilm kwam en haar wenschen vervuld werden. In diverse klankfilmen valt nu, naast haar dansen, ook haar stem te bewonderen.

Op zoek naar een stuk speelgoed.

De Port of London Authority, het havenbestuur van Londen, heeft alles in het werk gesteld, en met succes, om een stuk speelgoed te vinden, waardoor de laatste dagen van een stervenden jongen van 15 jaar in Oldham (Lancashire) werden verlicht. Tien weken lang was de knaap voortdurend achteruit gegaan en telkens als de brievenbesteller kwam vroeg hij of „vaders schip" nog niet gekomen was. Doch telkens was hij teleurgesteld. Hem was verteld dat zijn vader heel uit Shanghai een stuk speelgoed, een Chineesche jonk, voor hem had afgezonden. De dokters, die merkten dat hij niet lang meer te leven had, drongen er op aan dat het speelgoed, het kostte wat het wilde, moest gevonden worden. Een tante van den zieken jongen schreef aan de Port of London Authority, die een dringenden brief richtte tot alle hoofden van Londensche havenbassins en opslagplaatsen, met het verzoek zich eventueel met de scheepvaartmaatschappijen in verbinding te stellen. Enkele uren later kwam er bericht van het hoofd van de Royal Victoria and Albert and King George V docks dat de jonk met een bepaald schip was aangekomen en door een scheepvaartagentuur, aan welke het pak was geadresseerd, was afgehaald. Met den eersten den besten trein werd het stuk speelgoed naar Oldham gezonden. De jonge leefde nog juist lang genoeg om het speelgoed in elkaar te zetten en stierf kalm enkele uren later ...

Een voddenkoopman millionnair.

De *Frankf. Z.* maakt melding van een allerzonderlingste geschiedenis.

August Wittmann stond bij de bevolking van het plaatsje Oberstein aan de Nahe, algemeen bekend als een arme duivel, die in een krot van een huisje woonde en als voddenkoopman met zijn waggelend wagentje langs de wegen trok.

Plotseling verspreidde zich eenige jaren geleden het gerucht, dat Wittmann een millioenenerfenis had gekregen; een tante in Amerika had hem met zijn broer, die elders in Duitschland woonde, 1.400.000 dollar nagelaten. Op zekeren dag had de man inderdaad een „document" in handen, waaruit een en ander bleek. Niemand wist echter, vanwaar dat fantastische stuk eigenlijk gekomen was.

Het is in het Engelsch gesteld en vertoont het geschreven zonderlinge briefhoofd: „De Amerikaansche en Duitsche consul in de Vereenigde Staten" en vermeldt de bekrachtiging en legalisatie van de erfenis door het „hoogste gerechtshof in Ohio". Maar tevens is er een vertaling bij, waarvan de juistheid wordt gewaarmerkt door een Duitsch politiestempel. Andere documenten betrekking hebbende op de nalatenschap, bestaan niet. Doch dit Duitsche politiestempel blijkt voldoende te zijn geweest om verschillende menschen er in te laten loopen. Een plaatselijke bank liet zich door Wittmann dadelijk 600.000 dollar van de erfenis „cedeeren" en financierde in ruil de reis van de uit zes personen bestaande familie Wittmann naar Amerika, om haar „aanspraken" te doen erkennen. Een rijke Obersteiner, die graag zaken deed, stak nog 10.000 M. in de onderneming.

Men gelooft, dat Wittmann zelf geheel te goeder trouw, doch dupe van een mystificatie was.

In Ohio zocht hij tevergeefs naar het plaatsje Corona, waar tante gewoond moest hebben. Al spoedig bleek, dat alle aanwijzingen in het dwaze stuk valsch waren maar, niettemin heeft Wittmann ook in Amerika vele lieden gevonden, die hem hielpen in het doen van navorschingen en hem en zijn gezin tot den huidigen dag ondersteunen. Het gaat den voormaligen Obersteiner voddenraper daarbij zoo goed, dat hij zelfs een klein stukje land heeft kunnen koopen. Van tijd tot tijd zendt hij naar Oberstein brieven met een of twee dollar erin voor de armen, omdat „hij uit ervaring weet hoe slecht er gegeven wordt".

Thans wordt gemompeld, dat Wittmann het geheimzinnige document heeft gekregen door toedoen van lieden, die hem kwijt wilden zijn, omdat hij te veel wist van een of andere duistere geschiedenis.

Het is in ieder geval een allervreemdste historie.

In- en uitval.

Het gebeurde bij een uitvoering van Berlioz' *Requiem.*

Een oud heertje, ingedommeld, slaapt héél rustig, als bij het Tuba Mirum het koper losbarst met daverend geschetter.

Verschrikt wordt hij wakker en ontsteld vraagt hij:

„Wat is dat?"

„'t Laatste oordeel", antwoordt doodkalm een dame naast hem.

De weg naar het geluk,

door

MAX BRAND.

57)

„Smith," — mompelde de maarschalk, — „ik geloof dat jij een juist inzicht hebt in de zaak. Alles op zijn kop te zetten, is voor haar even natuurlijk als het voor een wild paard is achteruit te slaan. Ik zal de beide heeren nu verzoeken die deur binnen te gaan. De heeren hebben geen revolver, maar zij hebben hun handen bij zich en als jelui het wilt uitvechten, dan kun je mijnentwege je gang gaan."

„Maarschalk," — pochte de Kleine, — „wilt u een bezem en een emmer water klaar zetten. Als ik met Mack heb afgerekend, dan moeten de lappen toch worden opgeruimd."

„Al wat ik verlang," — antwoordde Mack, toen zij door de deur naar binnen gingen, — „is dat ik vijf minuten met hem alleen gelaten word."

Vervolgens sloot de maarschalk de deur en keerde zich lachende tot Jerry.

„Ik zou die kloppartij wel eens willen zien," — zeide hij.

„Zij zullen niet vechten," — antwoordde Jerry.

„Waarom niet?"

„Omdat Nancy er niet bij is."

„Ik geloof waarachtig dat u gelijk hebt," — zeide Levine lachende. „Ik hoor ze daarbinnen nog voordurend praten. En de toon daarvan wordt hoe langer hoe kalmer."

„U kunt er zeker van zijn," — knikte Jerry. — „Tegen den morgen zitten zij naast elkander, hand in hand, net als een paar schoolmeisjes. Wat zal ik u zeggen! Zij zijn nu eenmaal gezworen kameraden... Maar waarom gaat u niet een oogenblik zitten om een dutje te doen? Wie weet wat er vannacht nog van u verlangd zal worden!"

„Verwacht u nog iets van het meisje?" In die oogen zijn alle duivels aan het dansen.... Alles is mogelijk...."

„Ik had er honderd dollars voor over," — zuchtte de maarschalk, terwijl hij ging zitten, — „als wij haar kwijt waren. Er is altijd maar één stap geweest tusschen Nummer-Tien en de hel en dien laatsten stap heeft zij gezet. Hoor eens Smith, zij heeft je aardig beet gehad, toen zij hier gekomen is om je in het zonnetje te zetten."

Jerry knarsetandde, maar het volgend oogenblik tintelden zijn oogen van inwendig genoegen.

„Dat beteekent niets," — zeide hij, — vergeleken met wat ik haar leveren zal, zoodra ik weer vrij ben."

„Nu wij het daarover hebben," — zeide de maarschalk, — „als je vannacht in deze kamer blijft, moet je mij je woord van eer geven dat je niet zult ontsnappen."

„Daar kan ik mijn woord niet op geven."

„Dan zal ik je de boeien moeten aanleggen."

„In Godsnaam! Ik zal..."

Maar hij had nog niet uitgesproken, toen zij den ratelslag van een ontploffing hoorden, het snerpend geluid van een revolverschot.

„Dat is bij Grogan!" — riep de maarschalk uit en snelde naar de deur.

Hij gunde zich nauwelijks den tijd de deur van zijn woning te sluiten en ijlde langs de straat naar de bar van Grogan.

Hoofdstuk XXXIII.

Scovil verschijnt ten tooneele.

De onthullingen aangaande de roulette waaraan Nancy den eersten stoot had gegeven, — het gedrang van de aanwezigen rondom dit werktuig van het hazardspel, — de tusschenkomst van Grogan en zijn verloochening van Dago, en ten slotte diens belegering in een hoek van het lokaal, — alle deze gebeurtenissen hadden zich in korter tijdsverloop afgespeeld, dan voor het verslag daarvan vereischt wordt. Toen Nancy den halven cirkel bereikt had die Dago omsloot, stond deze met zijn rug tegen den muur gekeerd. Hij hijgde naar adem en zijn mond was afzichtelijk verwrongen. In zijn hand zwaaide hij op onheilspellende wijze zijn revolver.

Voor het eerst van haar leven bevond Nancy zich aldus in de tegenwoordigheid van de onopgesmukte menschelijke natuur. Alle waardelooze eentonigheid van gewoonte en gemeenplaats was verwijderd en het dierlijke leven dat daarachter verborgen was, grijnsde haar tegen. Het was een scheikundig proces, waarbij het zuur zich met de heldere vloeistof verbonden had en het bezinksel van het veelbewogen leven omhoog geworpen werd. Haar hart klopte met versnelde slagen. Een woeste vreugde benevelde haar oogen en zij voelde een aanvechting een schellen kreet te uiten, ten teeken van haar welgevallen in het gevecht dat stond te beginnen. Het was alles haar werk. Zij had die elementen van kracht bij Grogan tezamengebracht en ze daarna tegen elkander losgelaten.

Toen knalde een schot. Het trok als een scheur door haar bewustzijn, het verlichtte haar brein een ondeelbaar oogenblik als een bliksemstraal die den hemel klieft. Het scheen dat de dader daarmede geen bepaald doel gehad had. Onder den indruk van de spanning die allen vervulde, had een van de jongeren zijn wijsvinger onvoorzichtig laten spelen met den trekker van zijn revolver en het gevolg was, dat de kogel een splinterstuk van den vloer meenam en in den muur bleef steken.

Het was het sein. Een seconde later zouden een dozijn revolvers losbarsten en zou Dago, vermorzeld en verscheurd door den kogelregen, op den grond liggen huilen en krimpen en de laatste overgebleven kracht van hoofd en lichaam besteden aan het afvuren van zijn revolver op zijn moordenaars. Tusschen het sein en het gevecht lag die beslissende seconde, die Nancy zich ten nutte maakte om door de menigte heen te dringen en vóór Dago post te vatten, met wijduitgespreide armen, als was het haar bedoeling het doodelijk salvo welkom te heeten. Een kreet van ontzetting klonk op uit de borst van de mannen. Zij stond daar vóór hen, met oogen schitterende van geestdrift, onbevreesd, rank van beweging als de wind en in al de levensvolheid van de jeugd.

Achter zich hoorde zij Dago, die beproefde zijn verbazing onder woorden te brengen. Haar tenminste had hij niet bedrogen en het was mogelijk dat zij hem, gedachtig aan dat eerlijk spel, wilde redden. Zij was zich de macht daartoe bewust. Met haar nimmer rustende oogen zag zij hen een voor een aan.

„Vrienden," — zeide zij, — „twintig tegen één is niet hetzelfde als man tegen man. Als Dago valsch gespeeld heeft, — wie weet hoevelen er evenmin schoon op de graat zijn. Geeft hem de kans zijn leven te redden door de vlucht. Zijn jelui het daarmee eens?"

Niemand durfde zich het recht aanmatigen als woordvoerder daarop te antwoorden. Er golfde door de menigte een geprevel van verbazing.

„De kans is je toegestaan, Dago," — sprak zij, zonder haar hoofd naar hem om te wenden. — „Blijf achter mij. Wij gaan recht op de groote deur af."

Toen zij langs den muur voortschreden, weken de mannen voor haar ter zijde. Hun moordlust was nog onverzwakt, maar zij konden den blik van haar oogen niet weerstaan. Terwijl zij de gevaarlijke linie voorbijtrokken heerschte alom een doodelijke stilte. Zoo vonden zij hun weg tusschen de speeltafels door en bereikten eindelijk de deur.

„Edele vrouw," — zeide Dago met haastige, bevende stem, — „als u mij ooit noodig hebt, roep mij dan. Al moest ik daarvoor door een vuur gaan, ik zweer u dat ik het vergelden zal."

(Wordt vervolgd.)

WITTE **W**EEK

27 DECEMBER TOT EN MET 8 JANUARI

GEKLEURDE MOLTON KINDERDEKENS MET EEKHOORN MOTIEF IN DE KLEUREN LILA-ROSE-OF BLAUW. 100 x 70 c/m RECLAME PRIJS: **1.50**

KLAMBOETULE PRIMA ENKEL GETWIJND 250 c/m BREED PER METER **1.20**

SPREIENGOED VOOR BEDDELAKENS 240 c/m BREED PER METER **2.40**

HOOFD-OF ROL-KUSSENSLOOPEN IEDER PER DOZIJN RECLAME PRIJS. **10.50**

HUISHOUDDOEKEN MET ROOD INGEWEVEN RAND EN NAAM ALS: GLASDOEK - THEEDOEK - BORDENDOEK - KOPJESDOEK TOILETDOEK 56 x 56 c/m **3.80**

TAFELGOED SOLIDE STERKE KWALITEIT 140 c/m BREED Per METER **1.50**

TAFELLAKENS SOLIDE STERKE KWALITEIT 210 x 150 c/m BIJPASSENDE SERVETTEN PER DOZIJN 4.80 **2.85**

BIJ BESTELLING VAN MINSTENS FL. 30.– ZENDEN WIJ U MANUFACTUREN DOOR GEHEEL NED: INDIE EMBALLAGE VRIJ EN FRANCO TOE.

TOKO V/D POL

31

NAAR AFRIKA EN ZUID AMERIKA

MOMBASSA, ZANZIBAR, DAR - ES - SALAAM
L. MARQUES EN DURBAN VIA COLOMBO

S. S. MEXICO MARU	vertrek van Singapore	Jan. 10 1930
S. S. CHICAGO MARU	„ „ „	Febr 15 1930
S. S. PANAMA MARU	„ „ „	March 9 1930

DURBAN, CAPE - TOWN, RIO DE JANEIRO, SANTOS
MONTEVIDEO EN BUENOS AIRES VIA COLOMBO

*S. S. MANILA MARU	vertrek van Singapore	Jan. 1 1930
M. S. MONTEVIDEO MARU	„ „ „	Jan. 29 1930
*S. S. HAWAII MARU	„ „ „	Mar. 5 1930

*ZAL PORT ELIZABETH AANDOEN

Doorvoerconnossementen worden afgegeven naar alle havens in Afrika, Amerika, Japan, Britsch-Indië. Persian Gulf en andere Aziatische havens.

Veranderingen in bovenstaande data, zonder verplichting tot voor afgaande kennisgeving voorbehouden.

Voor PASSAGE en VRACHT zich te wenden tot:

OSAKA SHOSEN KAISHA, Soerabaia.
TEL. NOS. N. 1531 EN N. 2437. 229

SANATORIUM BATOE

(BIJ MALANG)

Zeer Gunstig Gelegen - Heerlijk Bergklimaat
Speciaal voor Longlijders

Onder medische behandeling van Prof. Dr. A. Leber.
Kamer 1e. en 2e. Klasse beschikbaar.
POSTADRES
Directrice.Sanatorium Batoe boven Malang 64

Naar alle Werelddeelen

Verpakken en Verzenden

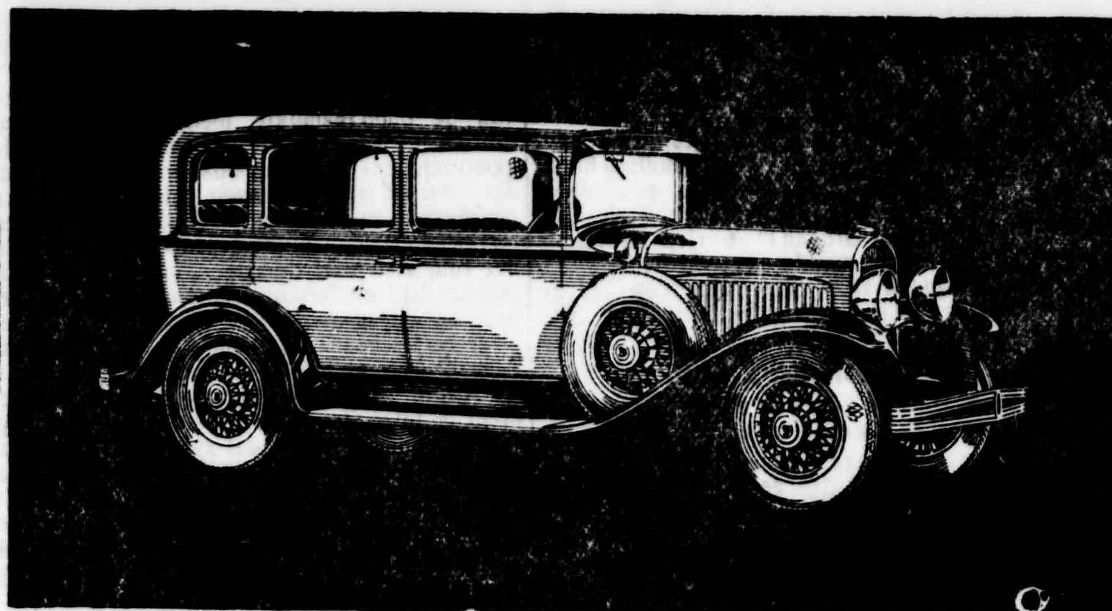
van geheele en gedeeltelijke inboedels
servies, glaswerk, cristal, schilderijen.

E. S. T. O.

TELEFOON Z. 1512 — KEDONG ANJER 58

Verhuizingen

25

Hiermede annonceeren wij de aankomst van de nieuwe 1930 modellen.

De wagens zijn voorzien van de nieuwste technische verbeteringen.

CHRYSLER als steeds VOORAAN!

FUCHS & RENS
SOERABAIA.

CHRYSLER

70A

GEBRUIKT KODAK FILMS
en U KUNT ZEKER ZIJN VAN HET RESULTAAT

Alle goede kwaliteiten, die U wenscht, snelheid, speling, uniformiteit, krijgt U als vanzelf sprekend in elke rol KODAK FILM.

Voor meer en betere resultaten, gebruikt de BETROUWBARE FILM, uitsluitend in het GELE karton - DE FILM, die de opname maakt.

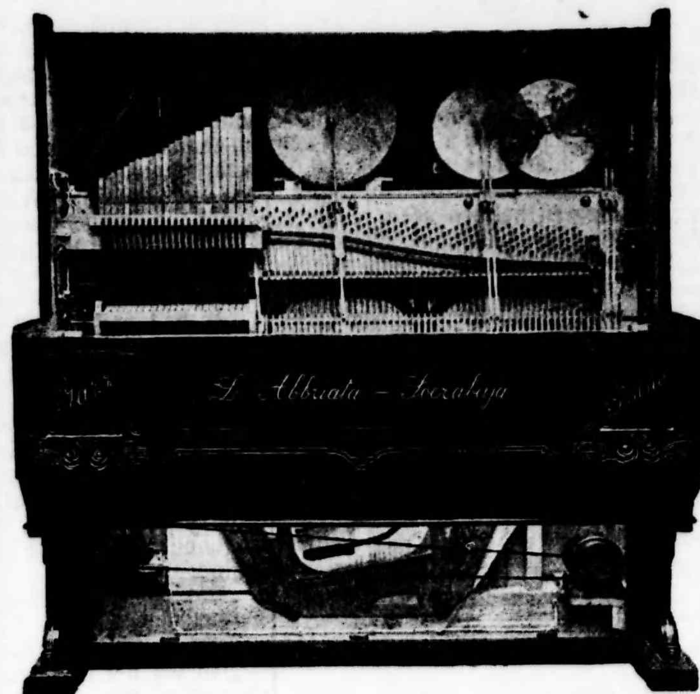
Verkrijgbaar bij alle KODAK Handelaren.

KODAK LIMITED
WELTEVREDEN — MEDAN — SOERABAIA.
208

LANSON PÉRE & FILS REIMS
MAISON FONDÉE EN 1760
FOURNISSEURS DE LA COUR ANGLAISE
IMPORTATRICE HANDELSVRG. OOST-INDIË
418

NIEUWE ABBRIATA JAZZBAND PIANO'S
Soerabaia, Societeitstraat No. 8 Tel. 2473 N.
GEOPEND JAZZBAND PIANO.

Voor feestelijkheden en danspartijen. Ook buiten de stad worden de Jazzband piano's verhuurd op billijke condities

Programma:

Ons repertoire bedraagt meer dan 600 van de beste muziekstukken.

Verklaring.

Ondergeteekenden verklaren hierbij dat Abbriata's Jazzband heel goed geschikt is voor huisfeesten.

Het instrument vervangt een complete Jazzband,

v.w. Administrateur.
(w.g.) H. A. Goedkoop.
Balong-Bendo.
85 en Geëmployeerden.

Capaciteit
50.000 K. G.
ongebluschte
Marmerkalk
per dag.

Brieven adres: Firma
LIE HAN THIM & ZONEN
Toeloengagoeng, Tel. No. 55
240

SPORTMENSCHEN

Wij hebben voorradig; Prima elastische gordels geheel uit roestvrije veeren vervaardigd.

Laten iedere beweging toe, zonder te hinderen, verliezen nooit hun elasticiteit. Luchtig, sterk en comfortabel in het gebruik F. 3.25.-- F. 3.70.-- F. 4.50. p. st.

Bij bestelling op te geven juiste omtrek middel!

LEDEREN GORDELS met roestvrije schuifgespen of tonggespen in diverse afmetingen uit superieur leder.

ELASTISCHE LEDEREN GORDELS gecombineerd met veeren.

LEDEREN GORDELS met ringen en mousquetonhaken.

N. V. BUTTEWEG & Co.
Toendjoengan. Soerabaia.
44 D

BUITENSPORIGHEID in KLEEDING
IN DEZE MOEILIJKE TIJDEN IS ONGEPAST.

end daarom Uwe japonnen, blouses, rokken en jurken van het vorige seizoen naar

CONTINENTAL DYE WORKS
EN BESPAAR GELD.

teeren & Kinderkleeding, gordijnen, dekens, worden door ons gereinigd en geverfd Wij zullen ze

ALS NIEUW MAKEN.

Zend alles naar

CONTINENTAL CHEMISCHE WASSCHERIJ
181 Simpang 57, Tel. Z. 2809 Kepoetran 76, SOERABAIA

HET MEUBELHUIS

Simpang naast de Princesse Schouwburg. Telf: 576 Zuid
Het goedkoopste adres: voor nieuwe - moderne Meubelen

Ledikanten, wit gelakt compleet met Tulle Klamboe's, van prima kwaliteit. Clubfauteuils, Djatihouten zitjes, Spiegel-, Leg- en Spenkasten enz. enz.

Emballeeren en **Transporteeren** van Inboedels. Zendingen à Contant of onder Rembours.

Scherp concurreerende prijzen.

Ledikanten compleet met bultzak, met kussens, goeling, tiker, wit geverfd.

No. 1	groot	235 x 185	f 80.–	No. 4 groot 200 x 105 f 42.–
No. 2	„	220 x 165	„ 67.50	No. 5 „ 165 x 95 „ 40.–
No. 3	„	220 x 135	„ 52.50	dubbelhek „ 43.–

Prijzen bultzakken, kussens, goelings, tiker

No. 1 f 50.– No. 2 f 43.– No. 3 f 30.– No. 4 f 24.– No. 5 f 22.– No. 6 f 18.–

Prijzen voor tulle klamboe compleet.

No. 1 f 25.– No. 2 f 23.– No. 3 f 20 – No 4 f 17.50 No. 5 f 16.–

Transport en emballeeren:

Prijzen contant of tegen rembours, pak- en koelieloon . **f 3.**– Beleefd aanbevelend.
326

KLAVENESS LINE

(Gevestigd in Noorwegen)

DIRECTE SNELLE MAANDELIJKSCHE DIENST

van

TELOK BETONG
BATAVIA — SEMARANG — SOERABAIA
MACASSAR en BALIKPAPAN

naar

SAN FRANCISCO — LOS ANGELES — VANCOUVER B. C. — SEATTLE en TACOMA

M. S. „BONNEVILLE"

Aankomst data:

Telok Betong	14 Januari 1930
Batavia	15 „ „
Semarang	16 „ „
Soerabaia	18 „ „
Macassar	21 „ „
Balikpapan	23 „ „

Agenten:

PITCAIRN SYME & Co.

BATAVIA — SOERABAIA — SEMARANG
Telf. 212 Bat. Telf. 3805 Noord Telf. 1655 Sem.
421

De bandel in manufacturen.

(Van onzen financieelen redacteur.)

(Nadruk Verboden.)

Kort geleden zijn eenige malen verschillende mededeelingen in het *Soerabaiasch Handelsblad* verschenen betreffende den minder gunstigen toestand van den handel in manufacturen op Java. Het is naar aanleiding hiervan geweest, dat wij ons ter zake tot importeurs van verschillende standing hebben gewend om nadere inlichtingen, welke importeurs wel zoo welwillend zijn geweest ons die inlichtingen te verstrekken en waaraan wij het volgende ontleenen.

Als oorzaken van den tegenwoordigen slechten gang van zaken werden ons de volgende factoren genoemd:

a. de groote concurrentie van landen, die onder gunstiger arbeidsvoorwaarden werken, dan bijv. Nederland en Engeland.

b. de geheel veranderde smaak van de Javaansche bevolking, die thans veeleischender is dan vroeger op het gebied van nieuwe desseins en prints, en alles van de goedkoopste kwaliteit, verlangt.

c. „overtrading".

d. de belangrijke daling, welke heeft plaats gevonden in verschillende grondstoffen als katoen, wol, kunstzijde etc. en welke vanzelfsprekend haar invloed uitoefent op de prijzen van het afgewerkte product.

Over ieder dier factoren een enkel woord.

Dat er heden ten dage op elk gebied van productie en handel buitengewone concurrentie bestaat, is bekend genoeg en in deze maakt natuurlijk de handel in manufacturen op Java geen uitzondering. Doch hier treft het, dat de oude Hollandsche en Engelsche katoenfabrikanten geleidelijk van hun plaats worden verdrongen door het jong-industrieele Japan, dat tot vóór enkele decennia terug, nog slechts leerling zijnde, thans zijn eigen leermeesters naar de kroon steekt. Het is een voor Japan zélf schitterend, doch voor het oude Europa minder aangenaam voorbeeld, van wat het beteekent, om andere landen te „industrialiseeren". Het is voor Europa-zelf niets minder, dan het binnenhalen van het bekende Trojaansche paard. Of hier juister gezegd: het Japansche paard!

Wat betreft de invoeren van manufacturen in vroegere jaren, kan men in verschillende jaarverslagen van de Handelsvereenigingen alle mogelijke gegevens vinden; wat echter betreft de invoeren van dit loopende jaar; zoo hebben wij aan de hand van de gegevens van het Centraal Kantoor voor de Statistiek te Weltevreden, een overzicht samengesteld, dat die invoeren vermeldt tot en met de maand October j.l. Wij laten dit overzicht hieronder volgen:

Invoer van Manufacturen-goederen in Guldens gedurende Januari-October 1929 in de avenplaatsen Tandjong Priok, Semarang, Soerabaia en Cheribon.

Landen van Invoer	Ongebleekt	Gebleekt	Geverfd en Gedrukt	Bont Geweven	Neteldoek en Fancies	Sarongs Kains etc.	Andere Manufact.	Totaal
Japan	6.920.941	1.997.126	15.099.071	9 350.950	1.179.960	150	5.431.068	39.979.266
Nederland	417.007	25.099.884	1.991.549	577.004	588.168	2.807.263	4.095.817	35.576.692
Engeland	518.332	9.131.278	8.003.504	250.394	7.857.980	992.186	4 675.806	31.429.480
Italië	—	481.661	3.160.395	300.888	2.394 306	1.300	979.315	7.317.865
V. S.	3,302	40.525	423.338	2.849	2.455.100	—	1.241.717	4.166.831
Singapore	24	158	40.645	25.464	43.402	3.342.424	561.693	4.013.810
Zwitserland	2.334	23.410	135.550	21.869	2.701.595	7.998	943.498	3.836,254
Duitschland	—	13.754	74 734	3.960	281.438	11.099	1.726.819	2.111,804
China	1.224.536	122	43.537	41.132	9.280	—	692.588	2.011.195
Frankrijk	6.580	4.111	33.717	—	337.589	—	515.220	897.217
Siam	—	88	100	—	37	23.306	790,889	814.420
Br.-Indië	—	—	—	—	—	510,643	299.569	810.212
België Luxemburg	—	2.121	32.275	51.221	127.159	—	445.047	657.823
Hongkong	—	19	3.544	3.864	15.298	—	208.245	230.970
Diversen	—	18	4.211	39	21.249	4.479	84.898	114.894
Totaal	9,093.056	36.794.275	29.046.170	10.629.634	18.012.561	7.700.848	22.692.189	133.968.733

De landen van invoer zijn gerangschikt naarmate van hun belangrijkheid en prijkt, zooals te verwachten was, Japan aan het hoofd met een invoerwaarde in 10 maanden van ongeveer 40 millioen gulden, of met ongeveer 30 pCt. van de totale invoerwaarde. Wij wenschen er nog even de aandacht op te vestigen, dat wanneer men de invoeren van de verschillende Aziatische landen van uitvoer bij elkaar telt, die invoeren ongeveer 36 pCt. van het totaal vertegenwoordigen. China, waarvoor wij feitelijk dienen te lezen de Japansche katoenfabrieken te Shanghai en elders, maakt met een invoer van slechts ruim 2 millioen gulden, nog maar een poover figuur, doch wie zal zeggen, welke gevolgen een verdere industrialisatie van dat land met zijn bizonder goedkoope arbeidskrachten onder deskundige Japansche leiding, kan hebben voor de Europeesche fabrikanten?

Een enkele blik op bovenstaand statistisch overzicht, doet direct zien, in welke soort goederen speciaal Japan toonaangevend is; er blijft voor de Europeesche fabrikanten-importeurs niets anders over, dan hun kracht te zoeken in die artikelen, waarin Japan's positie, ten minste nog voor het oogenblik, zwak is.

De factoren, waaraan Japan zijn zoo buitengewoon succes te danken heeft, zijn van verschillenden aard. Het heeft een van huis uit nijvere, en intellectueele bevolking, met zin voor discipline en bezit zelf reeds sinds eeuwen een eigen weefindustrie, die in staat is de schitterendste fabrikaten te produceeren, vooral op het gebied van zijden weefsels. Hoewel naar Westersch model gemoderniseerd, is het toch zoo verstandig geweest, Europa niet op ieder gebied geheel te volgen; de feitelijk onduldbare dwang, vaak door vakvereenigingen van arbeiders in Europa uitgeoefend, bestaat daar niet. Men arbeidt er dus langer en goedkooper, waardoor vanzelfsprekend, de „overhead charges", een zeer belangrijke factor in het productieproces, eveneens beduidend lager zijn. Verder heeft Japan het voordeel geographisch veel dichter bij Ned.-Indië te liggen, dan de Europeesche centra van productie, waardoor het dus tevens in staat is de markten hier vlugger te bedienen met nieuwe desseins en prints, die gewild zijn, een factor van veel beteekenis. De industrie heeft in Japan, gelijk in Duitschland vóór den oorlog, de bizondere zorg van de overheid, evenzoo de scheepvaart, die verkapt of openlijk, steun geniet en daardoor goedkoop transport mogelijk maakt.

Kunnen dus onze Hollandsche fabrikanten in verschillende soorten manufacturen niet op tegen hun Japansche concurrenten, te hunner eere moet toegegeven worden, dat zij ter zake diligent genoeg zijn. Zoo lezen wij bijv. in *L'Exportateur Français* van 14 November j.l. het volgende bericht, waaruit blijkt, dat zij de Fransche katoenindustrie in haar eigen koloniën verslaat in West-Afrika, zijnde een gebied, waar waarschijnlijk de Japansche concurrentie minder kans heeft ten gevolge van den grooteren geographischen afstand. Het bericht luidt als volgt:

„J'avais dit, que les Hollandais avaient bien voulu prendre en considération les désirs de la clientèle noire de l'Afrique Occidentale et Equatoriale française et que, chose étonnante, ils s'en trouvaient bien. Or je constate que de 1927 à 1928, les ventes hollandaises à ces deux groupes de colonies ont fait un bond en avant de 37.308.000 francs. J'en féliciterais de meilleur coeur „les Hollandais si, dans le même temps, nos ventes, à nous, n'avaient pas fait „un bond en arrière de 29.958.000 francs!"

Wat punt *b* betreft, zoo heeft de van nature conservatieve Javaan zich al evenmin kunnen onttrekken aan de tendenz van heden om meer afwisseling te brengen in het gebruik van kleedingstukken als anderszins. Alle artikelen worden ons tegenwoordig in zulk een verscheidenheid en tot schijnbaar zóó lage prijzen aangeboden, dat ook hij steeds een nieuw dessein of print verlangt, mits het maar goedkoop is, naar kwaliteit kijkt hij bijna niet meer. Dat hij daarmede op den duur slechter af is, deert hem niet. Doch steeds worden nieuwe behoeften en verlangens geschapen, die bevredigd willen worden. Zijn koopkracht is gering, voldoet hij aan vroeger niet gekende verlangens, dan hij zal de uitgaven daarvoor alléén kunnen vinden door zich te beperken in de uitgaven op kleeding, het eenige, waarin beperking mogelijk is. En door de groote keus in desseins, welke hem steeds geboden wordt, is hij steeds meer veeleischend geworden, verlangt steeds iets nieuws. Dit feit maakt den handel in manufacturen voor Europeesche importeurs zeer veel moeilijker dan vroeger, toen, „repeatorders" van zeker dessein vrij geregeld konden doorgegevan worden naar Europa; zulks behoort echter vrijwel tot het grauw verleden. Het komt er dus voor den Europeeschen importeur thans in de eerste plaats op aan te trachten te peilen welke desseins en prints in de toekomst in den smaak zullen vallen van het Javaansche publiek, iets, wat hoogst moeilijk schijnt te zijn, en den handel in manufacturen uitermate speculatief maakt.

Ontegenzeglijk bestaat er in den manufacturenhandel hier op Java overtrading; te Soerabaja alleen zijn, goed geteld, ongeveer zestig importeurs in deze branche, terwijl het aantal Chineesche koopers van goede financieele standing, uiterst gering is. Onder de plaatselijke importeurs zijn er natuurlijk velen, die over te weinig kapitaal beschikken, om met succes zaken te doen en het ligt voor de hand, dat deze categorie van importeurs al spoedig in de noodzakelijkheid komt prijsconcessies te doen aan de Chineesche koopers, ten einde het benoodigde bedrag aan accepten beschikbaar te hebben, om aan de bankverplichtingen te kunnen voldoen. Zulke prijsreducties drukken dan natuurlijk weer de markt voor de kapitaalkrachtiger importeurs, die op hun beurt dan weer gedwongen worden tot maatregelen, die zij zelf ongewenscht vinden. Zoo vernemen wij bijv., dat enkele der groot-importeurs geregeld goederen in consignatie geven aan daarvoor in aanmerking komende Chineesche handelaren. Zulke toestanden moeten den handel in manufacturen in meer of mindere mate demoraliseeren, aangezien onze Chineesche vrienden er natuurlijk vlug bij zijn, dergelijke toestanden tot hun eigen voordeel uit te buiten.

Verder zouden wij nog tot het gebied van overtrading willen brengen het hieronder nader te vermelden feit van het zooveel mogelijk opvoeren van den omzet, teneinde de gevolgen van de prijsdaling eenigszins te compenseeren.

Zooals algemeen bekend, is het prijsniveau van tal van artikelen de laatste jaren constant gedaald, doch die daling heeft zich bizonder sterk geaccentueerd in de rubriek textielwaren, als bewijs waarvan wij hieronder de groepsgewijze indexcijfers van *The Economist* laten volgen van het jaar 1924 af:

		Granen en Vleesch	Andere Voedingsm.	Textiels	Mineralen	Diversen
Gem.	1924	168.5	215.8	214.7	149.3	122.6
„	1925	168.4	204.2	194.6	139.8	126.2
„	1926	151.7	195.3	152.6	149.8	120.7
„	1927	147.6	202.2	157.-	125.1	116.1
„	1928	152.9	189.7	165.-	115.2	111.2
October	1929	139.3	171.2	133.7	118.3	105.3

Dat ten gevolge van die groote daling der prijzen tal van handelaren in manufacturen geld hebben verloren, spreekt van zelf, doch die daling werkt tevens belemmerend op den afzet; het is toch algemeen bekend, dat in een dalende markt koopers steeds zeer terughoudend zijn en hun inkoopen tot de strikt noodzakelijke bepalen. Aan den anderen kant echter ontstaat juist door die daling der prijzen bij zekere categorie van importeurs, n.l. zij, die over een bepaald bedrag aan bankcrediet kunnen beschikken, een streven, den omzet op te voeren, waardoor die klasse van importeurs van zelf genoodzaakt wordt aan haar afnemers concessies toe te staan.

De handel in manufacturen heeft zich dan ook, vergeleken bij vóór den oorlog, geheel gewijzigd. Was het voorheen regel, dat een Chineesche handelaar zijn indents aan den Europeeschen importeur gaf, waardoor deze feitelijk slechts commissionnair was, thans geschiedt zulks in veel mindere mate en koopt eerstgenoemde, hetgeen de Europeesche importeur hem uit voorraad of zeilende kan aanbieden, waardoor deze in plaats van commissionnair, geheel merchant is geworden. En in het geval van het geven van indents door Chineesche koopers, valt eveneens het risico op deze orders in hoofdzaak op de Europeesche importeurs terug; mocht bij aankomst van deze goederen de markt tegen den Chineeschen indent-gever zijn, welnu, dan is er altijd wel een chicane te vinden, om zich aan zijn verplichtingen te onttrekken; de handels-moraliteit is in deze zeer gedaald. De positie van den Europeeschen importeur is door al deze veranderde toestanden zeer moeilijk geworden.

Summa summarum kunnen wij wel zeggen, dat de toestand in den handel in manufacturen op Java thans inderdaad zeer slecht is; personen met jarenlange ervaring in deze branche herinneren zich niet een dergelijke periode meegemaakt te hebben. Al zou ook de daling in de prijzen tot stand komen, waardoor dus industrie en handel op meer stabiele wijze zaken zouden kunnen doen, dan blijft toch de zeer sterke concurrentie van Japansche zijde bestaan, die dan natuurlijk eveneens van dien gunstigen factor zou profiteeren. Evenzoo blijft de factor van kracht, dat de Javaansche bevolking thans in hoofdzaak slechts de goedkoopste kwaliteiten prefereert en in steeds wisselende desseins en prints.

Aangezien bovendien de toestand in de Europeesche cultures verre van schitterend is te noemen en evenzoo de opbrengst van de Inlandsche gewassen dit jaar zeer ongunstig is geweest, hebben deze beide factoren, vooral de laatste, er toe medegewerkt, de toch reeds geringe koopkracht van den Javaan ten ongunste te beïnvloeden; de andere, hier boven vermelde factoren, zijn dan ook dit jaar met meer dan gewone scherpte naar voren getreden.

De toestand in den manufacturenhandel mag verder in sommige opzichten bepaald ongezond worden genoemd. Naar men ons mededeelt, zijn er verschillende importeurs, wien slechts ter wille van hun financieele verplichtingen, de hand boven het hoofd gehouden wordt, doch anders reeds lang als zoodanig zouden verdwenen zijn. Verder is het aanbieden en accepteeren van ondershandsche accoorden een euvel, dat steeds meer om zich heengrijpt en het is hier tevens de plaats om even te releveeren, dat thans nog, dus circa 11 jaar na het eindigen van den oorlog, er nog meer Chineesche handelaren zijn, die zuchten onder den druk van de oorlogswinstbelasting, bij welker aanslag het in sommige gevallen zeer eigenaardig schijnt toegegaan te zijn.

De ongunstige toestand als boven geschetst, is met geen kunstmatige middelen te genezen en zal moeten uitzieken, waarbij natuurlijk ten slotte de meest bekwame vakmenschen, of de meest kapitaalkrachtige, het veld zullen behouden.

„The survival of the fittest"!

B.

Uit den Oosthoek.

Kediri.

De gemeenteraadsvergadering.

De gemeenteraadsvergadering te Kediri, uitgeschreven op Maandag 30 Dec. j.l., kon niet doorgaan, aangezien het aantal opgekomen leden onvoldoende was.

Verbetering kampongwegen.

Door de Regeering is toegestaan een bedrag groot f 17.500 tot verbetering van kampongwegen. Verwacht werd f 20.000, zooals de burgemeester op de vorige vergadering mededeelde; er zijn echter twee wegen geschrapt, n.l. de eerste rechterzijweg van den Muloweg, waaraan vier Europeesche huizen gelegen zijn, en een zijweg van Madjenang, „Laan Sinninghe" genoemd.

Er zullen nu verbeterd worden, de wegen door kampong Petjonongan, d.w.z. de weg langs de sociëteit Brantas naar de Insulindestraat, en de dwarsweg hierop, Baloewertie-Hoofdstraat, verder de weg langs het commissariaat van politie, verbinding Dandangan-Ringinsirak en 3 wegen in de Chineesche kamp.

Tenniswedstrijden.

De vroeger aangekondigde Stedenwedstrijd Kediri-Malang zal in plaats van 4 en 5 Jan. in Februari worden gehouden.

De eerste wedstrijden, die wij krijgen, zijn de onderlinge wedstrijden, uitgeschreven door den Tennisbond op 11 en 12 en zoo noodig op 18 en 19 Jan., waaraan alleen door leden van den Kedirischen Tennisbond mag worden deelgenomen.

Bondowoso.

Prijsuitreiking schietwedstrijden.

Gisteren is het voor de militairen te Bondowoso een ware feestdag geweest, al heeft de burgerij van onze kotta hier maar weinig meer van gemerkt, dan een ommetocht door de stad met muziek!

Waar in de meeste garnizoenen de jaarlijksche schietwedstrijden en de prijsuitreiking op denzelfden dag gehouden worden, kon dit in Bondowoso niet gebeuren, daar de schietbanen te Sitoebondo zijn en de wedstrijden groepsgewijs in de maand December verschoten moesten worden. Maar van de prijsuitreiking is dan toch voor de soldaten een bijzondere dag gemaakt.

's Morgens vroeg stond de troep aangetreden op het Kazerneterrein, waar Kapitein Hamming een toespraak hield. Dat er dit jaar percentsgewijs minder prijzen zijn dan vorige jaren, moet geweten worden aan de conditie van de schietbanen en aan feit, dat door de langdurige koffiebewakingsdiensten er maar weinig geschoten is in het afgeloopen jaar. Toch was de kapitein tevreden met de resultaten en hij hoopte, dat de schietbanen te Bondowoso spoedig gereed zouden komen.

Hierna werden de prijzen uitgereikt.

Meegeschoten werd door 217 schutters (o.w. 138 scherpschutters, 58 B-schutters en 21 A-schutters) onder wie 41 schietprijzen werden uitgedeeld (17 wonnen voor de eerste maal een prijs, 15 voor de 2e maal, 5 voor de 3e maal, 3 voor de 4e en 1 voor de zesde maal!)

De kapitein speldde de prijzen op de borst van de winnaars en deelde de geldprijzen uit.

Behalve deze officieele prijzen, waren er nog verschillende prijzen door den kapitein zelf uitgeloofd. De gelukkige winnaar van de geldswaarde voor een horloge (f. 17.50), voor de meeste treffers, kreeg ook de premie voor 5 treffers in de 2e serie, bedragende f 5.

Nadat alle winnaars een bloemetje op het geweer gekregen hadden en voor alle manschappen versnaperingen waren rondgedeeld, waarbij de muziek voor de goede stemming gezorgd had, werd een rondgang door de stad gemaakt, muziek en prijswinnaars voorop, om den feestdag verder met „Zondagschen dienst" te besluiten.

Bodjonegoro.

Overdracht Ziekenhuis.

Zaterdag heeft de overgave plaats gehad van het gouvernements Burgerlijk Ziekenhuis alhier aan de Salatiga-Zending. Dr. N. M. Buys, contrôleerend geneesheer van den D. V. G. te Soerabaja was voor deze gelegenheid overgekomen. Dr. Hugo Sigel, geneesheer van de Salatiga-Zending, die hier reeds 1¼ jaar als civiel geneesheer praktizeert, zal, bijgestaan door een Europeesche verpleegster, de leiding op zich blijven nemen.

Het aantal patienten, dat vóór de komst van dr. Sigel 15 à 20 bedroeg, is thans gestegen tot 70 à 80 per dag; in de afgeloopen maand in December bedroeg het zelfs 100, zoodat bewezen is, dat de zendingsdokter successievelijk het vertrouwen van de bevolking heeft weten te winnen.

Tot nog toe is het meest Westelijk district Tambak-Redjo dezer afdeeling, in verband met den grooten afstand, nog onder het ressort van den civiel geneesheer van Tjepoe gesteld, doch zoodra de tweede geneesheer, die nog in 1930 wordt verwacht, aangesteld is, zal dat ressort onder contrôle van de Salatiga-zending worden gebracht.

Aangezien het bestaande ziekenhuis niet aan de eischen voldoet, zal de zending een nieuw ziekenhuis bouwen volgens model van de gouvernements-inrichtingen, waarvoor de zending met ¼ der kosten wordt belast, terwijl voor ziektebehandeling een nader te bepalen subsidie zal worden verleend.

Een malaria haard.

In den Oost-moesson, onzichtbaar door droogte en watergebrek, treden na het invallen van de eerste regens de malariahaarden in deze kotta onmiddellijk op.

Zoo zijn b.v. alle erven tegenover het station en gedeeltelijk benoorden den weg naar Tjepoe malariahaarden; een deel hiervan komt op rekening van de oude bedding der Solorivier, waar het regenwater zich verzamelt om er te blijven tot den Oostmoesson, en anderdeels door ingravingen, om erven op te hoogen voor huizenbouw.

Ofschoon onze kotta over het algemeen geen last heeft van epidemieën en onder de gezonde binnenplaatsen van Java kan worden gerekend — ondanks de groote hitte in den oost-moesson — heeft in Mei/Juni 1928 een ware malaria-explosie plaats gehad, die, dank zij het snel ingrijpen van het bestuur in overleg met den geneeskundigen dienst in den kortst mogelijken tijd werd onderdrukt.

Woekerpraktijken.

Evenals elders op Java viert ook hier de woeker hoogtij. Zoo worden bedragen van f 100 door z.g. hadjies en gegoede Inlanders uitgezet tegen f 18 tot f 20 rente per maand, of 216 pCt. 's jaars. Het komt er niet op aan, wanneer het opgenomen kapitaal wordt terugbetaald. De geldschieters zijn tevreden, indien iedere maand de rente op tijd binnenkomt.

Wij missen in Indië een goed georganiseerde woekerbestrijding; wij meenen, dat, indien de Volkscredietbanken zich daarvoor spannen, zij met succes in deze richting zouden kunnen werken.

Sport.

Voetbal in Nederland.

De Eerste Klass.
(Bijgewerkt t/m Zondag, 29 Dec.)

Sinds ons laatste overzicht heeft de Wintervorst zich in het Oude Land weer danig doen gelden, zoodat een groot aantal wedstrijden wegens afgekeurde terreinen geen doorgang kon vinden. Hetgeen echter wèl kon worden afgewerkt leverde waardevolle resultaten op, welke hier en daar eenig licht in de duisternis ontsteken.

Zoo is thans in het

Westen A.

een vrij duidelijke schifting tot stand gekomen tusschen „bokken en schapen" en naar onze meening zit de a.s. kampioen dier afdeeling in het eerste peloton van vier. Heugelijk is het feit, dat de Haagsche Kraaien duidelijk in de *running* zijn gekomen en er momenteel zelfs beter nog voorstaan dan hun positie op de 4de plaats zou doen vermoeden. De e.k. Zondagen kunnen interessante ontmoetingen tusschen deze 4 candidaten onderling brengen, die elkaar ook in hun doelgemiddelden weinig of niets toegeven.

Wat de onderste regionen betreft moet het vooral voor *D. F. C.* en *Sparta* een veilig gevoel zijn het arme *Haarlem* zoo stevig onder zich te weten.

De ranglijst geeft hier thans de volgende situatie aan:

	Gesp.	Gew.	Gel.	Verl.	Punten.	Voor.	Tegen.
R. C. H.	10	5	3	2	13	30	20
Ajax	9	5	2	2	12	24	11
A. D. O.	8	4	3	1	11	22	14
H.B.S.	8	4	2	2	10	21	15
V. S. V.	11	3	4	4	10	23	26
Hilversum	10	4	2	4	10	23	28
Excelsior	9	3	3	3	9	26	26
Sparta	9	3	2	4	8	21	24
D. F. C.	10	2	4	4	8	16	12
Haarlem	8	0	1	7	1	15	35

Westen B.

De groote Haagsche is blijkbaar gewogen en te licht bevonden en een nederlaag als tegen de Zaandammers op eigen veld vormt wel, hoe jammer dan ook, een overduidelijke aanwijzing, dat de pessimisten maar al te zeer gelijk hadden met hun zienswijze, dat de Leeuw van Wassenaar dit seizoen nog niet uit kampioenshout is gesneden. Zij tuimelden naar de 4de positie, na een 3-tal weken de leiding te hebben gehad, overigens in deze tijden voor de Haagsche Geelzwarten reeds een praestatie op zichzelf. *Feyenoord* heeft zich thans, na een zeer slecht seizoenbegin, op de eerste plaats genesteld en, vergissen de voorteekenen niet, dan komt ook ditmaal het afdeelingskampioenschap in het bezit van de „Club-van-den-Overkant", hoewel natuurlijk nog heel wat gevaarlijke klippen vallen te omzeilen.

De strijd om de strafplaats neemt zoetjesaan interessante allures aan en wij vreezen, dat *H.F.C.* een harden dobber zal hebben om straks niet hetzelfde lot deelachtig te worden als haar stadgenooten in de andere afdeeling. Dat zou toch wel het *comble* wezen.

De stand B. is thans:

	Gesp.	Gew.	Gel.	Verl.	Punten.	Voor.	Tegen.
Feyenoord	11	6	3	2	15	36	13
Z. F. C.	13	7	1	5	15	40	30
Stormvogels	10	6	1	3	13	28	20
H. V. V.	11	5	3	3	13	26	26
Blauw Wit	11	4	4	3	12	19	16
't Gooi	11	4	1	6	9	16	24
H. D. V. S.	9	2	4	3	8	13	24
V. U. C.	10	3	1	6	7	21	30
E. D. O.	9	2	2	5	6	17	25
H. F. C.	9	1	4	4	6	15	23

In

In het Oosten

hadden de leiders rust, doch alle 3 runners-up maakten de positie der leiders nog steviger door kostbare puntjes te versnoepen. Het pleit voor het kampioenschap kan hier als beslecht worden beschouwd en wij hebben zoo'n idee, dat ook het landskampioenschap ditmaal veel neiging vertoont om naar de Koekstad te verhuizen.

Om de laatste plaats hebben *P. E. C.* en *Robur* een nek-aan-nek-race ingezet, met *P. E. C.* nog steeds een halslengte in de leiding.

De positie heeft hier het volgende aspect:

	Gesp.	Gew.	Gel.	Verl.	Punten.	Voor.	Tegen.
Go Ahead	11	10	1	0	21	51	15
A. G. O. V. V.	11	7	2	2	16	39	26
Z. A. C.	10	7	1	2	15	34	16
Enschede	10	6	2	2	14	32	13
Heracles	10	4	2	4	10	27	31
Vitesse	13	3	4	6	10	28	42
Wageningen	12	4	1	7	9	31	33
Tubantia	11	3	2	6	8	24	30
P. E. C.	12	2	1	9	5	29	45
Robur	12	1	2	9	4	21	62

Het Zuiden

neemt voor *Willem II* steeds gunstiger aspect aan en de positie van de nationalen is wel reeds zóó gunstig, dat het kampioenschap hun bijna niet meer kan ontgaan, ook al wijl zij tot dusver van een zeldzame continuïteit in den aard hunner overwinningen blijk gaven. En met *Go Ahead* zijn zij nog de eenige ongeslagenen in de eersteklasse van de seizoen.

De 3 candidaten voor de positie van hekkesluiter hadden rust; *Roermond* moet daar zeer oppassen!

De stand is hier:

	Gesp.	Gew.	Gel.	Verl.	Punten.	Voor.	Tegen.
Willem II	10	7	3	0	17	29	15
N. A. C.	10	6	2	2	14	21	11
B. V. V.	12	7	0	5	14	38	23
Philips S. V.	10	5	2	3	12	35	20
N. O. A. D.	12	4	4	4	12	22	21
M. V. V.	12	6	0	6	12	14	23
Eindhoven	9	2	3	4	7	17	23
Longa	11	3	1	7	7	20	31
Wilhelmina	9	2	2	5	6	15	23
Roermond	9	1	1	7	3	11	34

Het Noorden

geeft een steeds sterker domineeren van *Velocitas* te zien, dat hard op weg is de kampioenschappen-serie van *Be Quick* te evenaren, hetzelfde *Be Quick*, dat thans nog lang niet in veiligheid is, al staat Winschoten er dan ook nóg ongunstiger voor, getuige de ranglijst:

	Gesp.	Gew.	Gel.	Verl.	Punten.	Voor.	Tegen.
Velocitas	13	10	2	1	22	46	22
Leeuwarden	11	7	0	4	14	30	26
Frisia	11	6	1	4	13	30	21
Achilles	10	5	2	3	12	24	22
Friesland	11	5	2	4	12	27	26
Veendam	11	5	1	5	11	34	21
G. V. A. V.	10	3	4	3	10	17	17
Alcides	10	3	1	6	7	27	29
Be Quick	10	2	0	8	4	16	27
W. V. V.	11	1	1	9	3	17	58

N. I. A. U.

De Algemeene Jaarlijksche Ledenvergadering van de N. I. A. U., afdeeling Soerabaia, zal gehouden worden op 20 Januari 1930 7 n.m. in de Spiegelzaal van Restaurant Hellendoorn.

De agenda luidt:

1. Opening. 2. Goedkeuring notulen Algem. Vergadering d.d. 10 Juni 1929. 3. Jaarverslag Secretaris. 4. Jaarverslag Penningmeester. 5. Verkiezing nieuw Bestuur. 6. Benoeming Kascommissie. 7. Werkprogramma 1930. 8. Wat verder ter tafel gebracht zal worden. 9. Rondvraag. 10. Sluiting.

Nieuwjaarswensch 1930

van Jong Holland voor Insulinde, gezegd door Jan Jochems Junior voor den zender van den Philips Omroep Holland — Indië te Amsterdam, Keizersgracht 722

Ik groet U allen zeer, Gij daar in Insulinde,
Mijn tweede Vaderland, het land waar mijn beminde
Ouders, door 's levens taak gebonden,
Naast heel veel zorg en druk, ook zooveel schoons gevonden,
Als knaap van nauwelijks achttien jaren,
Sta 'k voor deze microfoon en ga mijn moed vergaren,
Om als Jan Jochems' zoon voor onze vele vrinden,
Met juiste woordenkeus den heilwensch uit te vinden,
Den heilwensch voor het Nieuwe Jaar,
Den heilwensch voor U altegaar!

Het jaar is uit, nog enkele uren scheiden,
Ons van 't moment, dat wij toch allen beiden,
Om met een glas in hand en in de verte starend,
En, innerlijk vereend, onze gedachten parend,
Elkaar te wenschen 't best voor 't geen zoo straks gaat komen,
Waarvan geen sterv'ling weet, waarvan men slechts kan droomen......

Nu past een terugblik op het afgeloopen jaar,
Gepraat van Pieternel, met d'oude Thomasvaer,
Zou ik, als jonge kwant, aan zoo iets me gaan wagen,
En U met politiek, en oorlogswee gaan plagen?
Dat is niets voor mij, ik wil 't liever vinden,
In 't memoreeren van de dingen die ons b i n d e n.

Dat zijn in d'eerste plaats de trotsche zeekasteelen,
Die door de zeeën ploegen, met wind en golven spelen,
Zij brengen U de mail, zij brengen U de brieven,
Van dochter, zoon of vader, moeder en van al die lieven,
Die in 't klein' of groote Nederland hun taak verrichten,
Vaak aan ons denkend bij hun daagsche plichten.

Dat zijn op d'andre plaats, de slanke vliegmachines,
Die koen de lucht doorsnijden en in haar cabines,
Ook brieven met zich voeren — veilig, snel en goed,
Getuigend dat nog leeft jong Holland's oude moed.

Dat is de Phohi ook, gehoord in alle streken,
Waartegen heel de wereld, bewond'rend opgekeken,
't Was Philips' zender die, ons schoone Insulinde,
Aan 't oude Vaderland, nog nauwer wist te binden.

Ja, Holland is nog één, met 't groote Insulinde,
Dat blijve eeuwig zoo, men late zich niet vinden,
Voor slaking van dien band, een band van zooveel eeuwen,
Waarvoor heel Holland vocht, met Friezen en met Zeeuwen,
Ons voorgeslacht heeft toch deez' erf'nis ons gelaten,
En over afstand doen, valt voor ons n i e t te praten,
Het RoodWitBlauw in top, door alle tijden heen,
Je Maintiendrai de leus, aan wijken denkt er geen.

(De muziek speelt het „Wilhelmus")

Dus d i t is afgesproken, al maakt men veel geraas,
We geven n i e t s uit handen, we zijn geen Sinterklaas!

Nu wil 'k mijn heilwensch zeggen, bij d'aanvang van het jaar,
Voor vader, moeder, zuster, en vrienden altegaar,
U, lieve, beste ouders, wensch ik heel veel geluk,
Oom Henri en jou, Loekie, en voorts de gansche pluk;
Van hen in Soerabaia, die 'k allen achterliet,
De dokter niet vergeten, de Klompjes, Teddy Schmidt.......

Doch thans spreek ik tot allen, daar in ons Insulind',
Die hier in Holland hebben, 'n bloedverwant of kind,
Ik spreek uit naam van allen, hier in het oude land,
Van Dollard tot aan Schelde, van Oost tot Westerstrand.

Heel Holland wenscht U voorspoed, in 't komend nieuwejaar,
Gezondheid, rijke zegen, geluk en al wat maar
U 't harte kan bekoren, en al wat ge begeert,
Kortom: dat niets U hindre, dat niemendal U deert!

Wij leven met U mede, wij deelen Uwe smart,
Wij zijn zoo trouw verbonden, met heel onz' ziel, ons hart,
Vaartwel, Gij lieve Ouders, en zuster, vrienden al,
Vergeet toch niet te schrijven, Gij menschen overal.

Ik wensch de gansche wereld gelukkig Nieuwejaar,
En voel me bar gelukkig, dat 'k met deez' heilwensch klaar.

Veel heil en zegen in 1930 van Jong Holland voor Groot Holland.

MET ORCHEST

APOLLO-THEATER

MET ORCHEST

HEDEN EN VOLGENDE AVONDEN:

„DE KONING DER KONINGEN"

MET

H. B. WARNER

Bijgestaan door Ernest Torrence, Joseph Schildkraut, Victor Varconi, Jacqueline Logan en Dorothy Cumming.

„KONING DER KONINGEN", De Evenknie van de „BEN HUR" film.

 KINDEREN HEBBEN TOEGANG!

PATHÉ - DE MILLE'S grootste en tevens meestbesproken wonderwerk en gedeeltelijk gekleurd!

MAANDAG 6 JANUARI A. S.

„GINOGADARI" MET LUCIANO ALBERTINI.

251

Mevr. D. SAUER
Lemahpoetro 25 — Tel. 1542 Zuid
LEVERT
BRUIDSCOSTUMES
Compleet met waaier, schoenen handschoenen, sluier, diadeem enz
vanaf f 70,-
Prima zijde en coupe gegarandeerd.
Geeft bovendien in de avonduren: **lessen in maatknippen en naaien** (snelcursus in één maand).
Gedipl. coupeuse. 103

PARTICULIERE VERPLEEGSTERSBOND.

— o —

Aanvragen voor Zieken- en kraamverpleegsters te richten tot de directrice.

Boeboetan 8 — Tel. 1059 Z.

35

HOLLYWOOD REVUE

HEDEN EN VOLGENDE AVONDEN

LUXOR-THEATER

MUZIEK O.L.V. DEN HEER NIEUWENHUIS

HOLLYWOOD REVUE

„LACH, CLOWN, LACH"

MET

LON CHANEY EN LORETTA YOUNG.

HOLLYWOOD REVUE

Lon Chaney, bekend als de man met de duizend gezichten. Een buitengewoon schitterend gespeelde film, met alle voortreffelijkheden in regie en uitbeelding — een film voor een ieder — grootsch van realisme en eenvoud — een successtuk op het tooneel, een grooter successtuk op het zilverendoek, in één woord..... 'n meesterwerk!

KINDEREN BENEDEN 17 JAAR HEBBEN GEEN TOEGANG!

EEN M. G. M. SUPER - PRODUCTIE.

HOLLYWOOD REVUE | HOLLYWOOD REVUE

VERGEET U NIET, DAT WIJ BEZIG ZIJN HET:

„WESTERN - ELECTRIC - GELUIDTOESTEL".

OP TE STELLEN EN HET IN PERFECTE ORDE TE BRENGEN.

DE EERSTE FILM DIE WIJ ZULLEN VERTOONEN EN DOEN HOOREN IS DE SCHITTERENDE REVUE:

„HOLLYWOOD REVUE".

DE PRIJSWINNER IN 1929 DER AMERIKAANSCHE FILMS.

EEN M.G.M. PRODUCTIE.

251

KRANGGAN THEATER

Heden en volgende avonden

Presenteert het filmkantoor K. GAMISCH.

„DE DOOS VAN PANDORA"

VARIATIES OP HET THEMA LULU VAN FRANK WEDEKIND

Een film van meeslependen kracht. Technisch en fotografisch een meesterwerk; en in de bezetting van een volmaaktheid, zooals slechts enkele heel groote films kunnen aantoonen. De film is voor alles eerlijk en geloofwaardig, en daarbij van een zeer zachte dicretie. Geen meter zonder zin of beteekenis.

in de Hoofdrol

LOUISE BROOKS

Speciale muziek van ons Orkest onder leiding van

MARTIN GROBE.

Wie is Lulu? Lulu is de interessante Vrouwenfiguur in het drama van Wedekind **Louise Brooks** vervult de rol van Lulu. **Frits Kortner** als Dr. Schön is een schitterende indrukwekkende figuur. **Frans Lederer** als Alwa een kunstenaar en idealist. **Carl Goetz** als Schigolch, menschelijk - wonderbaarlijk - levendig.

Als extrafilm: Laatste nieuws uit Nederland.

MARINE MANOEUVRES

De „Graf Zeppelin" boven Nederland. De terugkomst eerste Vliegtuig, dat de postlucht heen en terug naar Indië heeft volbracht.

VERBODEN VOOR PERSONEN BENEDEN DE 17 JAAR

50

PRINCESSE THEATER

Nog slechts enkele avonden.

FOX FOLLIES 1929

HOOR DE PAKKENDE MELODIEËN VAN:

„Why can't I be like you" - „The Breakaway" - „Walking with Susie" - „Big City Blues" - „That's you, Baby"

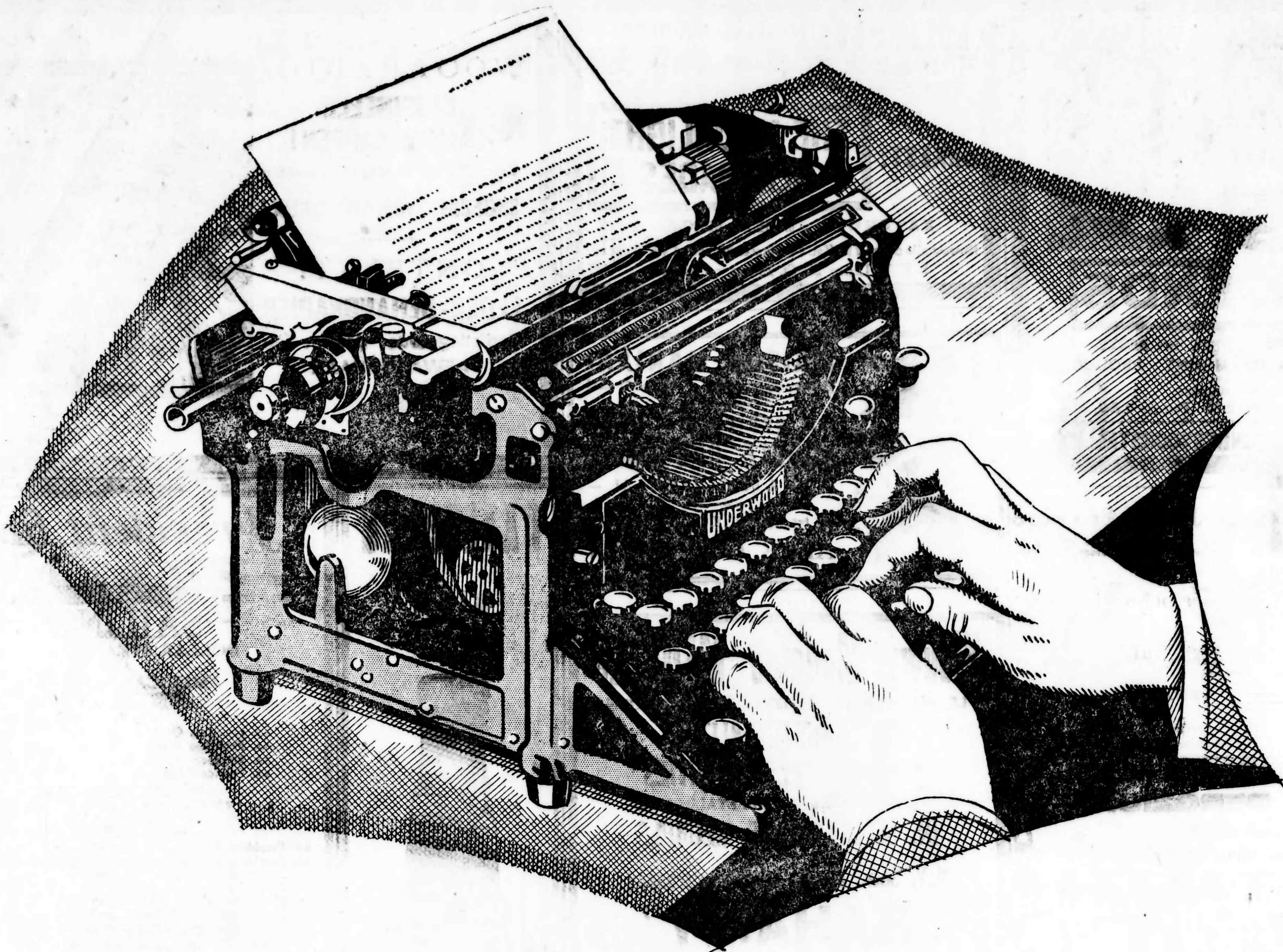
De belangstelling voor dit programma neemt steeds toe.

Leest het verslag in de Nieuwe Soerabaia Courant van 31 December.

BINNENKORT: „IN OLD ARIZONA" „WORDS AND MUSIC" „AL JOLSON IN DE „JAZZ - SINGER"

Januari - Couponkaarten zijn thans verkrijgbaar.

400

DE SNELSTE VINGERS OP DE SNELSTE MACHINE!

Voor de 24ste keer in opeenvolging is het wereldkampioenschap machineschrijven gewonnen op een UNDERWOOD.

GEORGE HOSSFIELD
Wereldkampioen machineschrijven 1929.

Ook andere kampioenstitels machineschrijven werden te Massey Hall op Underwoods behaald:

Wereldkampioenschap Amateurs: door Chester Soucek met gemiddeld 118 woorden per minuut.

Wereldkampioenschap Nieuwelingen: door Florence Bell met gemiddeld 91 woorden per minuut.

Kampioen van Amerika Nieuwelingen: door Belva Kibler met gemiddeld 88 woorden per minuut.

Dit zijn de rappe vingers van den heer George Hossfield, den wereldkampioen machineschrijven, die bij de in 1929 gehouden tikwedstrijden te Massey Hall, Toronto (U.S.A.) een buitengewone prestatie heeft geleverd.

Hij tikte op een Underwood gedurende een uur met de fenomenale snelheid van 11 aanslagen per seconde en gemiddeld 135 woorden per minuut. De kwaliteit van het tikwerk was bij deze snelheid toch uitstekend.

Bij deze wedstrijden is de superioriteit van de Underwood Schrijfmachine weer duidelijk bewezen. Koopt een Underwood Schrijfmachine, die vermaard is door haar lichten, soepelen aanslag, door haar soliede constructie en door haar eenvoudige inrichting.

Vraagt zonder eenige verplichting inlichtingen en demonstratie.

Importeurs voor Nederlandsch Indië:

P. H. VERMEULEN & Co.

SOERABAJA — Passar Besar 5
WELTEVREDEN — Postweg Noord 59-61
SEMARANG — Bodjong 10 t.o. Hotel du Pavillon

Bandoeng — Medan (Varekamp & Co.) — Djokjakarta

KANTOORMACHINES

UNDERWOOD

DE MACHINE DER KAMPIOENEN

ADVERTENTIE BUREAU "SERVICE".

btl 34